

Täysistunto

Tiistai 12.11.2024 klo 14.00—19.52

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 19.52.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—15.59 ja 17.59—19.52) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.59—17.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Ympäristövaliokunta on 8.11.2024 valinnut puheenjohtajakseen edustaja Krista Mikkosen.

2.2. Vaalien toimittaminen

Kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksen (Ulkopoliittinen instituutti) hallituksen eräiden jäsenten vaali toimitetaan torstaina 14.11.2024 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 13.11.2024 kello 12.

3. Valtiovarainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 77/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valtiovarainvaliokunnan jäseneksi edustaja Inka Hopsun ja varajäseneksi edustaja Krista Mikkosen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja sosiaalihuoltolain 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 187/2024 vp

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 1.1.24 voimaan tullutta sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annettua lakia. Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja muiden verrattavassa asemassa olevien pienten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien olisi väliaikaisesti mahdollista aloittaa toimintansa tai toteuttaa jo rekisteröidyn toiminnan olennainen muutos ennen lain mukaista rekisteröintipäätöstä.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa elinkeinon harjoittaminen sekä turvata henkilöstön ja palvelujen saatavuutta tilanteessa, jossa Soteri-rekisteri on ruuhkautunut ja palveluntuottajat ovat joutuneet odottamaan rekisteröintipäätöstä jopa kuukausia.

Lain luoma mahdollisuus aloittaa toimintansa olisi kaikilla palveluntuottajilla, joiden asiakas- ja potilastyöhön osallistuva henkilöstö koostuu yhdestä henkilöstä, palveluntuottajan oikeudellisesta muodosta riippumatta. Soveltamisalan on katsottu olevan tarpeen olla rajattu asiakas- ja potilasturvallisuusriskien minimoimiseksi. Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja yksinyrittäjät myös muodostavat merkittävän osuuden ruuhkautuneista hakemuksista.

Sääntelyä ei kuitenkaan sovellettaisi sellaiseen palveluntuottajaan, jonka toimialaan kuuluu palvelujen antaminen alaikäiselle ja jonka tulee toimittaa ensi kerran valvontaviranomaiselle rekisteröintiä varten ote rikosrekisteristä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön osalta. Tarkoituksena on osaltaan turvata lasten erityinen suojele sosiaali- ja terveyspalveluissa varmistamalla, että lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostaus-ta selvitetäisiin jatkossakin ennen toiminnan aloittamista.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvollisuutta lykättäisiin kahdella vuodella eli vuodesta 2026 vuoteen 2028. Tämä mahdollistaisi rekisteröintimenettelyn kehittämisen ja vakiinnuttamisen ennen kuin hakemusten käsittelyn on tarkoitus siirtyä uudelle valtakunnalliselle lupa- ja valvontavirastolle.

Lakiin lisättäisiin myös yksityisten perheryhmäkotien rekisteröitymistä koskevat siirtymäsäännökset, joilla turvattaisiin jo toiminnassa olevien, ilman huoltajaa maassa oleville lapsille ja nuorille tarkoitettujen perheryhmäkotien ja muiden asuinyksiköiden toiminnan katkeamaton jatkuminen, kun niistä tulee vuoden alussa rekisteröitymisvelvollisia.

Palvelutoiminnan aloittaminen uuden sääntelyn nojalla olisi mahdollista 1. helmikuuta 2025 lukien, ja tämä sääntely olisi voimassa vuoden 2026 loppuun. Yksityisten perheryhmäkotien osalta ehdotettu muutos tulisi voimaan heti eli 1.1.2025. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Sitten edustaja Sarkomaa.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

14.05 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Suuret kiitokset ministeri Juusolle siitä, että olette kuullut yrittäjiä ja tuonut tämän aivan välttämättömän lainsäädännön eduskuntaan. Soteri-rekisteriä koskeva lakiesitys on siis kiireellinen ja välttämätön, jotta yrittäjät saadaan vapautettua piinaavista rekisterijonoista työn ääreen. Lakiesitys on odotettu ja tervetullut korjaamaan viime kaudella säädetyn lain aiheuttamia kohtuuttomia ongelmia. Lakimuutos tarvitaan, koska tuhansia yrittäjiä on juuttunut Soteri-rekisterin ruuhkiin ilman oikeutta työn tekemiseen tai ammatin harjoittamiseen. Lain tarkoitus on mahdollistaa elinkeinon harjoittaminen rekisteröinnin pitkittyessä sekä turvata henkilöstön ja palveluiden saatavuutta. Tämä on erittäin hyvä lakiesitys.

Edellisen hallituksen valmisteleman terveydenhuollon valvontalain myötä yksityiset soite- sekä varhaiskasvatuksen palveluyrittäjät sekä yksityiset elinkeinonharjoittajat ovat velvoitettuja odottamaan rekisteröintipäätöstä ennen kuin voivat aloittaa toimintansa. Rekisteröintimenettely aloitettiin siis yksityisistä toimijoista, ja julkisen sektorin yksiköt ovat tulossa rekisteriin vasta myöhemmin.

Rekisteröinti on takkuuntunut todella pahasti, niin kuin ministeri tässä nosti esille. Muun muassa järjestelmä- ja käyttöönotto-ongelmien takia hakemuksia on jatkuvasti viireillä noin 3 000—4 000. Käsittelyajat ovat venyneet kuukaudesta jopa puoleen vuoteen. Jonojen takia jopa tuhansilla yrittäjillä juoksevat kulut, mutta lupabyrokratia estää heitä tekemästä työtään. Tilanne on aiheuttanut yrittäjille merkittäviä tulonmenetyksiä. Suomen Kuntoutusyrityksien tekemään kyselyyn vastanneet yrittäjät kertoivat menettäneensä keskimäärin 17 000 euroa tai kolmen ja puolen kuukauden palkan estyneen työnteon seurauksena. Ja samaan aikaan tosiaan yrittäjien kulut juoksevat.

Tätä kohtuutonta tilannetta on yritetty korjata. Eduskuntahan sai lisäbudjetissa esityksen, joka me hyväksyttiin, eli 650 000 euroa hakemussuman purkuun aluehallintoviranomaisille. Paljon työtä on tehty valvontaviranomaisten osalta, mutta toimet eivät ole riittäneet, ja tämä lakiesitys on täysin välttämätön. Olen itse myös yrittäjien kanssa lähestynyt ministeriä. Yrittäjät toivat ratkaisuehdotuksia, ja niitä on mielestäni kiitettävästi tähän lakiesitykseen sisällytetty. Eli tämä käsittelyssä oleva laki on aivan välttämätön.

On hyvä myöskin todeta, että vaikea jonotilanne ei vaikuta ainoastaan uusiin toimijoihin vaan se jarruttaa myös niiden yritysten toimintaa, jotka ovat jo rekisterissä. Rekisteriruuhka viivästyttää ammatinharjoittajien palkkaamista, sijaisuuksia ja myöskin rekrytointia.

No mitä tässä lakiesityksessä esitetään? Ministeri jo sitä esittelikin, mutta totean, että käsittelyssä oleva lakiesitys mahdollistaa siis väliaikaisesti sen, että sosiaali- ja terveydenhuollon itsenäiset ammatinharjoittajat ja heihin rinnastettavat palveluntuottajat voisivat aloittaa toimintansa heti jätettyään hakemuksensa Soteri-rekisteröintiä varten. Muutos tulee koskemaan myös hakemuksensa jo jättäneitä yrittäjiä. Se on todella tärkeä viesti viestittää heille — he ovat todella huolissaan tästä tilanteesta. Eli tämä lakiesitys, kun se hyväksytään, tulee mahdollistamaan tuhansien yrittäjien nopeamman toiminnan aloittamisen ja yritysten kehittämisen sekä toiminnan uudistamisen, mitä yrityksissä täytyy tehdä, jotta ne voivat kannattavasti toimia.

Kun tästä laista kuultiin eri toimijoita, niin jotakuinkin kaikki — voi sanoa, että kaikki — kuultavat kannattivat lähtökohtaisesti tätä lakiesitystä valvontalain määräaikaiseksi muuttamiseksi. Toki lain voimaantulosta, erilaisista aikatauluista, oli erilaisia näkemyksiä, mutta tässä on mielestäni oikein hyvin koottu ne näkemykset, joita kuulemisissa tuli, ja myöskin täsmennyksiä on tehty. Ja on tietenkin hyvä todeta, että tätä lakiesitystä, tätä muu-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tosta, ei sovellettaisi sellaiseen palveluntuottajaan, jonka toimialaan kuuluu palveluiden antaminen alaikäisille, toimijaan, jonka on toimitettava valvontaviranomaiselle ensimmäisen kerran rekisteröintiä varten rikosrekisteriote. Mielestäni tämä on erittäin hyvä rajausta, ja tämä nousi myöskin tuolla kuulemisessa esille.

Eli kannatan lämpimästi, arvoisa puhemies, tätä lakiesitystä ja totean sen, että tätä asiaa on seurattava. Uskon ja toivon, että eduskunta nopeasti tämän lakiesityksen hyväksyy, mutta ongelmat ovat aika vakavia, ja on seurattava sitten, onnistummeko tällä lakiesityksellä, tarvitaanko vielä lisätoimenpiteitä. Mutta olennaista ja tärkeintä on se, että Soteri-rekisterin käsittelyajat saadaan viipymättä valvontalain mukaiselle tasolle siten, että yrittäjien ja palveluntuottajien oikeus elinkeinon ja työhön pystytään turvaamaan. Huolellinen ja ripeä käsittely on tärkeää tälle lakiesitykselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen. [Ben Zyskowieczin välihuuto]

14.10 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! — Kiitos myös siellä hyvästä välihuudosta. — Käsittelemme tänään määräaikaista lakia, jonka tavoitteena on helpottaa sote-alan yritysten toimintaa tilanteessa, jossa palveluntuottajarekisterin, Soteri-rekisterin, käyttöönotto on tuonut mukanaan vakavia ongelmia. Pitkien käsittelyaikojen vuoksi palveluntuottajat eivät ole voineet aloittaa palveluiden antamista tai toteuttaa suunniteltuja muutoksia kohtuullisessa ajassa.

Yrittäjät ovat joutuneet odottamaan toiminnan aloittamista jopa yli puoli vuotta. Tämä odottaminen ei ole vain epäoikeudenmukaista, vaan se heikentää vakavasti palvelujen saatavuutta ja estää alan yrityksiä täyttämästä tehtävänsä. Rekisteröinnin viivästyminen on myös heikentänyt erityisesti palvelujen järjestäjien ja suurten palveluntuottajien mahdollisuuksia palkata sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöä sekä hankkia palveluja alihankintana yksin toimivilta ammattilaisilta. Tämä on ongelmallista koko sote-sektorin palvelujen jatkuvuuden ja laadun kannalta. Tällä lailla saamme suomalaisten kipeästi tarvitsemia ammattilaisia, psykoterapeutteja, hammaslääkäreitä, fysioterapeutteja, hoitamaan suomalaisia ihmisiä.

Arvoisa puhemies! On syytä muistaa, että monilla alueilla, etenkin maaseudulla, nämä yritykset ovat kriittinen osa peruspalveluiden saatavuutta. Jos palveluntuottaja ei voi rekisteröintiongelmien vuoksi toimia, alueen asukkaat menettävät helposti ainoan sote-palvelun tarjoajan. Tämä tilapäinen laki on pieni askel oikeaan suuntaan, mutta sen rajausta vain yksittäisiin yrittäjiin ei ratkaise ongelmaa. Kaikkien sote-yritysten tulisi voida hyötyä ilmoitusmenettelystä, jotta ne voivat palvella aluettaan ja edistää toiminnan joustavuutta.

Perustuslaissa taataan elinkeinonvapaus, mutta pitkittyneet käsittelyajat rajoittavat tätä oikeutta merkittävästi. Yritykset, jotka eivät pääse osallistumaan kilpailutuksiin viivästysten vuoksi, menettävät tulolähteensä useaksi vuodeksi eteenpäin. Tällainen tulonmenetys voi pakottaa yritykset lopettamaan toimintansa, mikä vähentää palveluja, vähentää myös työmahdollisuuksia ja heikentää yksityisten sote-alan toimijoiden mahdollisuuksia kasvaa ja kilpailla.

Arvoisa puhemies! Sote-alan yrittäjät eivät ole syyllisiä siihen, että rekisterin rakentaminen jäi keskeneräiseksi, mutta he maksavat siitä korkeimman mahdollisen hinnan. On välttämätöntä, että yrityksille taataan tasapuoliset mahdollisuudet toimia ja osallistua kilpailutuksiin ilman kohtuutonta byrokratiaa. Tällöin sote-palvelut voivat tavoittaa Suomen jokaisen kolkkan ja myös maaseudun asukkailla säilyy pääsy tärkeisiin palveluihin.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Tämä määräaikainen laki tuo pientä helpotusta, mutta sen tulee olla vasta alkua pysyville ratkaisuille, jotka vahvistavat sote-alan toimintaedellytyksiä ja varmistavat, että kaikilla yrityksillä on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tärkeisiin tehtäviin yhteiskunnassamme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

14.15 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lämpimästi ministeri Juusoa ja hallitusta tästä tarpeellisesta esityksestä. Nämä hallituksen esittämät muutokset tuovat todellakin kipeästi kaivattua helpotusta sosiaali- ja terveysalan toimijoille. Jopa puoleen vuoteen venyneet hakemuskajot ovat tehneet monien yrittäjien toiminnasta alalla mahdotonta, ja tämä on tuottanut jo muutenkin haasteelliselle sosiaali- ja terveysalalle ylimääräisiä ongelmia. Se on ongelmallista myös palvelun tarvitsijoiden kannalta sekä tietysti yrittäjille itselleen täysin poikkeuksellista kuormitusta ja epävarmuutta.

Hakemuksia on jatkuvasti viranomaisilla 3 000—4 000 kappaletta, ja todellakin käsitteilyajat saattavat venyä puoleen vuoteen. Näistä merkittävä osa pääsisi lain voimaan tultua työskentelemään kohtuullisessa ajassa, ja tämä on todellakin helpotus yrityksille, jotka kaipaavat ja joissa tarvitaan sitä, että ammattitaitoista työvoimaa voidaan palveluiden tuottamiseen käyttää. Ammatinharjoittajat pääsevät töihin ja hankkimaan toimeentuloa itselleen ja perheelleen. Valtaosa lausunnonantajista, joita runsaasti kuultiin, kannatti ja piti tarpeellisenä ehdotettua väliaikaista sääntelyä, ja myös ylimmät laillisuusvalvojat pitivät hyvänä, että hallitus on ryhtynyt asiassa lainsäädäntötoimenpiteisiin.

On kuitenkin valitettavaa, että olemme tässä tilanteessa. On valitettavaa, että monet yrittäjät ovat joutuneet näinkin kauan odottamaan asian korjaamista. Se on ollut monille taloudellisesti raskasta, inhimillisesti raskasta. Kuormittunut sosiaali- ja terveysala todellakin tarvitsee työvoimaa, jonka saamisen tulisi olla mahdollisimman helppoa, eikä tällaisia tarpeettomia esteitä pitäisi todellakaan olla.

Hallituksen esitys on hyvä, mutta yksistään tämä ei estä ongelmia ja ruuhkien syntymistä jatkossa, eli tarvitaan aktiivista toimintaa tästäkin eteenpäin. Poikkeuksellisia tilanteita saattaa jatkossakin syntyä, joten on syytä ottaa tästä oppia, kehittää prosesseja niissä virastoissa, joissa ruuhkautumisia saattaa jatkossakin ilmetä. Esimerkiksi hakemusten eriyttäminen yksinkertaisiin ja nopeasti käsiteltäviin sekä toisaalta monimutkaisimpiin jonoihin voisi nopeuttaa suurimmalle osalle hakemusten läpimenoa.

Yleisesti yrittäjän vastuulle sälytetyn byrokratian ja hallinnon määrän vähentäminen on tavoiteltavaa, ja tämä on nyt tavallaan yksi norminpurkutoimi, joka hallitukselta on tullut. Ja ajattelen, voisiko joidenkin yksittäisten tietojen päivittäminen toimia ilmoitusluontoisesti ilman tarvetta käsitellä hakemusta virastossa tai voisiko lomaketta muuttaa, mikäli monilla on ollut ongelmia täyttää sitä oikein.

Tämä esitys on siis tarkoitettu tulemaan voimaan 1. helmikuuta 2025, mihin on vielä yrittäjillä odottamisen aikaa, ja se olisi voimassa sitten vain vuoden 2026 loppuun asti. Ja on selvää, että tämä esitys täytyy tässä talossa käsitellä ripeästi, jotta se saadaan ajallaan voimaan.

Olen itse sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, johon tämä on tulossa käsiteltäväksi, ja jo tällä hetkellä käsissämme on valtava suma esityksiä, ja käytännössä valiokunta on aika-tilallaan joka päivä maanantaista perjantaihin aamukahdeksasta aina istunnon alkamiseen saakka varautunut tekemään työtä ihan niillä esityksillä, jotka ovat jo tiedossamme tai

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tulleet valiokunnan käsittelyyn, joten tämä vaatii kyllä sitten valiokunnassakin ylimääräistä ripeyttä, että se saadaan ajallaan käsiteltyä.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esitys on siis kaivattu helpotus sote-alan yrittäjien ongelmaan. Tulee jatkossa varmistaa, ettei samanlaisia, yrittäjille kalliita ruuhkautumisia päästetä syntymään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

14.20 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun alussa edustaja Zyskovicz aloitti siitä, kenenköhän syy tämä on. Ja sen voi ainakin sanoa, ettei ainakaan minun syyni, koska minä en ole ollut silloin tätä säätämässä. Mutta tuossa kun arkeologisia kaivauksia teki, niin tähän on eduskunnan yhteinen syy. Se oli yksimielinen päätös, kun tämä rekisteri perustettiin. Eli ihan kaikki, itse kukin, voimme peilin eteen mennä ja miettiä, miksi tämä tilanne on tähän mennyt.

On totta, että se ei ole kenenkään etu, että meillä nämä rekisteröintiajat kestävät näin julkimeton pitkään, ei kenenkään etu. Se ei ole näiden yksityisten palveluntuottajien etu eikä varsinkaan niiden palveluiden tarvitsijoiden etu. Tämä tilanne, joka on aiheutunut varmasti monista syistä, on tavalla tai toisella ratkaistava, ja tässä täytyy kiittää ministeriä ja hallitusta siitä, että tähän ensi hätään myös tämä ratkaisu on nyt saatu. Meidän täytyy saada tämä hakemussumma käsiteltyä jatkossa huomattavasti nopeammin, täytyy helpottaa näiden pienien palveluntuottajien pääsemistä rekisteriin, jotta he pystyvät aloittamaan työn, ja sitä kautta voimme helpottaa näiden palveluiden tarvitsijoiden arkea, mikä tässä kuitenkin on se keskeinen asia, jota varmasti kaikki haluamme edistää.

Arvoisa ministeri, olisin nyt muutaman kysymyksen tässä vielä tehnyt, muutamia ehdotuksia siitä, voisiko tätä esitystä vielä parantaa joiltakin osin:

Ensimmäinen on tämä, mihin edustaja Päivi Räsänenkin täällä viittasi, eli tämä voimaantulo 1. helmikuuta. En tiedä, kun en istu siellä pahamaineisessa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, [Ben Zyskovicz: Hyvämaineisessa!] mutta voisin ajatella, olisiko mahdollista saada tämä nopeammin voimaan. On juuri näin, että ei ole mitään järkeä, että meillä yksittäiset pienet palveluntuottajat odottavat vielä useamman kuukauden sitä, että pääsisivät tarjoamaan ihmisille palveluita.

Toinen kysymys liittyy tähän yrityskokoon. Tosiasiassahan tämä esitys koskee vain yhden hengen yrityksiä — siis yhden hengen yrityksiä. Jos olisi kahden hengen yritys, niin sellainen yritys ei hyödy tästä helpotuksesta ollenkaan. Olisiko tätä rajausta syytä vielä katsoa? Joka tapauksessa tästä on rajattu sellaiset toimijat pois, jotka sitten alaikäisten lasten kanssa työskentelevät, mutta muiden osalta olisi kyllä syytä tarkistella tätä yrityskokoa, että mahdollistettaisiin todella se, että yritykset pääsisivät nopeammin myös tuottamaan palveluita niitä tarvitseville.

Kolmas kokonaisuus liittyy sitten siihen, että kun tähän todella aiotaan saada voimaan siten, että se olisi voimassa sinne vuoteen 26 saakka, niin kyllä kai tässä jotain muuta täytyy silti tehdä kuin pelkästään tällainen laastari tähän tuoda. Jos, ministeri, voisitte valottaa, mitkä ovat niitä muita toimenpiteitä. Voidaanko jatkossa näitä rekisterin käsittelyaikoja saada lyhennettyä? Onko jotain hallinnollista taakkaa tai muita velvoitteita, joita voitaisiin tarkastella, jotta todella tilanne ei olisi se, että meillä tuhansia yrityksiä on useamman kuukauden tässä byrokratiamyllä [Puhemies koputtaa] ja palveluiden tarvitsijat odottavat palveluita?

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz, vastauspuheenvuoro.

14.23 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erinomainen asia, että tähän nyt saadaan korjausta. Edustaja Joonas Räsänen puheenvuoron johdosta on todettava, että kuten hyvin tiedätte, niin valtaosa eduskunnan hyväksymistä lakiesityksistä on yksimielisiä, mutta totta kai oppositio olettaa ja oletti viime vaalikaudellakin, että hallituksella ovat olleet tiedossa ne tärkeät asiat, jotka esitykseen vaikuttavat. Mistä opposition edustajat viime kaudella olisivat voineet tietää, että tässä annetaan yrittäjille ja yrityksille velvoitteita mutta rekisteröintivalmiudet eivät ole siinä kunnossa kuin pitäisi olla, kun nämä velvoitteet annetaan, mistä sitten on ollut seurauksena nämä kuukausien viiveet? Eli totta, yksimielisesti hyväksyttiin, mutta myös on totta, että hallitus kantaa vastuun siitä ja edellinen hallitus kantoi vastuun siitä, että se antoi esityksen, säädäti lain [Puhemies koputtaa] ilman, että valmiudet olivat olemassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen, vastauspuheenvuoro.

14.24 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran täytyy korjata edustaja Zyskowiczia tästä laista, että täällä taustallahan on valvontalaki, joka hyväksyttiin viime kaudella yksimielisesti. Tämä oli nimenomaan HALIn ja yksityisten palveluntuottajien suuresti toivoma lakiesitys, ja tämä loppukaudesta saatiin vielä hyväksyttyä. Tämä tuo julkiselle ja yksityiselle palveluntuottajalle yhtenäiset kriteerit, yhtenäiset pelisäännöt tähän valvontaan, ja tämän lain hyväksyminen oli nimenomaan yksityisen palveluntuottajan iso toive. [Sari Sarkomaan välihuuto] Eli siinä mielessä, kun syytitte jälleen kerran Sanna Marinin hallitusta, halusin tämän oikaista.

Sinällään on nyt hyvä, että tätä muutetaan. Mutta kysyisin ministeri Juusolta: Nyt kun huomenna käsitellään vanhuspalveluitten leikkausta ja kaikki yksityiset ja pienet palveluntuottajat ovat vastustaneet tätä leikkausta, koska tässä kategorisesti lasketaan nyt mitoitus, niin mitä sanotte tästä? Ja mitä sanotte tästä RAI-mittarista, jota Suomessa käytetään: voisitteko lisätä sen avoimuutta ja sen käyttöä? Se antaa johtamiseen, laatuun ja muuhun ihan massiivisen hyvät elementit, jos te vähän edistätte sen käyttöä alueilla ja lisäätte avoimuutta, niin siitä olisi iso hyöty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa käydä aika vähiin tämän asian käsittelyssä, mutta otetaan vielä edustaja Laihon puheenvuoro ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

14.26 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä Soteri-valvontalakia, eli tämä Soteri on otettiin vuonna 2024 käyttöön Marinin hallituksen säätämän lain perusteella. Tästä on ollut kuitenkin nyt suuria ongelmia, koska lupaprosessi on ruuhkautunut pahoin valvontaviranomaisissa. Erilaisista korjaustoimista huolimatta siellä on ollut kuukausien jono, ja ammatinharjoittajat eivät ole päässeet harjoittamaan ammattiansa alalla, jolla on merkittävä henkilöstöpula ja ihmisten palvelut pitäisi turvata. Tämä koskee myös erilaisia pieniä palveluntuottajia ja myös varhaiskasvatusta ja päivähoitoa. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen tuottaminen edellyttää rekisteröintiä, ja näin ollen näiden yksinyrittäjien on odotettava sitä päätöstä ennen kuin he voivat aloittaa työn.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Haluankin kiittää ministeri Juusoa, että hän tuo nyt tämän väliaikaisen lain, jolla saadaan asia hoidettua ainakin väliaikaisesti kuntoon. Kun osa nyt saadaan tällä esityksellä nopeammin hoidettua, niin uskon, että täällä Joonas Räsäsenkin nostamat huolet isompien yritysten lupaprosesseista sitä kautta helpottavat.

Lopuksi haluan vielä sanoa, että tämä on tosiaan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan tulossa nyt kiireellisenä esityksenä ja meillä on merkittävästi siellä tällä hetkellä budjettiin liittyviä kiireellisiä esityksiä käsiteltävänä, kuten täällä Päivi Räsänen jo toi esille, mutta tämä on niin tärkeä esitys, että on kyllä välttämätöntä, että teemme kaikkemme, jotta saamme tämän vietyä eteenpäin. Tässähän on tärkeää myös, että yksityiset perheryhmäkodit pystyvät tällä siirtymäsäännöksellä jatkamaan toimintaansa.

Niin että erittäin välttämätön ja tärkeä lakiesitys viedä eteenpäin ja saada hyväksyttyä ennen vuodenvaihdetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

14.28 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain ongelmat tulivat tietooni loppukeväästä tänä vuonna, ja sen jälkeen olemme keskustelleet avien ja Valviran kanssa, olen keskustellut heidän kanssaan. Näitä rekisteröintejä tehdään sekä kaikissa aveissa että myöskin Valvirassa, ja se suurin syy tähän ongelmaan johtuu siitä, että järjestelmä ei ole ollut valmis, kun laki on tullut voimaan. Tavallaan sitä järjestelmän testausta ja rekisteröintiä on tehty koko kevään aikana, ja tästä johtuen tietysti nämä hakemukset sitten ruuhkautuivat. Siinä vaiheessa, kun niitä alkoi olemaan jonossa jonkun verran, tehostettiin avien ja Valviran toimintaa. Siellä on paljon uusia asioita myöskin Valviran työntekijöille liittyen tähän sääntelyyn, ohjeistukseen, järjestelmän hallintaan ja kehitykseen, mitkä ovat hidastaneet tätä työtä.

No, tämä tehostamistyö, mitä tehtiin heti alussa — jo heinäkuussa annoin siitä ohjeistuksen, miten tätä täytyy tehdä — ei tuonut minusta tyydyttäviä tuloksia eikä tarpeeksi nopeasti, joten oli pakko käynnistää lainsäädäntötyö, koska tätä ei voinut edes asetuksella muuttaa. Eli lainsäädäntötyö käynnistettiin välittömästi. Tämä on tehty niin pikaisesti kuin lainsäädäntötyötä voidaan yleensäkin tehdä. Tämä on tehty kahden viikon lausuntoajalla. Sen vuoksi tämä on todella kiireellinen, ja kun tästä on jo tässä vaiheessa tullut oikeuskanslerille valituksia ja todennäköisesti myös oikeusasiamiehelle, niin toivon todellakin, että tämä käsitellään, ja varmaan käsitelläänkin, valiokunnassa ihan niin nopeasti kuin se mahdollista on.

Siitä, miksi kuitenkin vasta 1. helmikuuta saadaan tämä voimaan: Se johtuu siitä, että järjestelmän tuottaja ei ole luvannut aikaisemmin tätä mahdollisuutta, koska tämä edellyttää myöskin muutoksia siinä tietojärjestelmässä, että me saadaan nämä tietyt rekisterinumerot näille palveluntuottajille käyttöön, että he voivat sitten Kanta-palveluihin myöskin tehdä kirjauksia. 1. helmikuuta on se päivämäärä, minkä he ovat meille luvanneet, ja sen vuoksi tässä on se 1. helmikuuta. Toki olisin toivonut, että olisi vielä nopeammin saatu tämä, mutta 1. helmikuuta tämä on luvattu, ja toivotaan, että menee tällä kertaa putkeen eikä tule mitään mitään ongelmia sen suhteen enää.

Näistä hakemuksista tässä kysyttiin, miksi tämä koskee vain yhtä henkilöä, miksei kahda henkilöä. Tässä on tarpeen tehdä joku rajausta siitä, ketä tämä koskee. Näistä hakemuksista noin 70 prosenttia on näitä yhden henkilön yrityksiä, ammatinharjoittajana työskenteleviä, tai sitten voi olla myöskin osakeyhtiömuotoisia, joissa on vain yksi henkilö tätä teke-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

mässä eli vain se palveluntuottaja, elikkä se henkilö, joka tätä käytännössä tekee. Sen vuoksi tämä on rajattu siihen. Saadaan nämä nopeasti alta pois, jolloin meille jää sitten enemmän aikaa näille isommille sosiaalialan yrityksille käsitellä heidän asioitaan. — Näin. Kiitoksia palautteesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.50.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Sillanpää poissa, edustaja Nurminen poissa. — Edustaja Väyrynen.

19.50 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Missasin tuossa alkuiltapäivästä mahdollisuuteni ja ehkä itsepäisyyttäni jäin sitten odottamaan ja haluan pitää tämän puheenvuoron.

Käsittelyssä oleva lakiesitys erittäin tervetullut. Soteri-ongelmista on keskusteltu alkuvuodesta asti, ja siinä mielessä tilanne on ollut vähän turhauttava, että meillä on sote-alalla pulaa sekä työntekijöistä että meillä on palveluista pulaa, ja nyt meillä on ollut tilanne, jossa palvelun palveluntuottajat eivät ole päässeet rekisteröinnistä läpi. Kuukausien jonoja, pahimmillaan jopa tuhansien rekisteröintien jonoja on ollut, ja siinä mielessä on erittäin hyvä, että tämä tilanne korjataan. Alkuiltapäivästä ehkä vähän keskustelu keskittyi sen ympärille, kenen vika tämä on, ja ilmeisesti siinä päädyttiin vähän siihen, että se on kaikkien vika.

Mutta haluaisin myös sanoa hallitukselle kiitokset. Pitää vihdoinkin asia saada eteenpäin, ja toivottavasti myös korjataan sitten ne ongelmat, mitkä siellä prosessissa itsessään on, että ei jouduta pelkästään tekohengittämään, vaan oikeasti saadaan pysyvä ratkaisu tähän. Kiitos kovasti tästä tästä lakiesityksestä. Toivotaan, että saadaan se vauhdilla eteenpäin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aluevalvontalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 185/2024 vp

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässäkin vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asia-kohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Häkkänen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.32 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi aluevalvontalain muuttamisesta. Hallituksen esityksen ensisijaisena tavoitteena on tehdä aluevalvontalakiin etenkin Suomen Nato-jäsenyyden vuoksi lisääntyvän kansainvälisen toiminnan johdosta tarkoituksenmukaisina pidettävät muutokset sekä huomioida maahantuloon ja maahantulolupiin liittyvissä säännöksissä Suomen Nato-jäsenyys. Tavoitteena on mahdollistaa joustavampi yhteistyö Naton jäsenvaltioiden kanssa niiden joukkojen saapuessa Suomeen.

Lähtökohtana laissa säilyisi edelleen, että vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtionilma-alus tai valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain sille hakemuksesta myönnetyn maahantuloluvan perusteella. Uutena säännöksenä ehdotetaan, että Naton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voidaan myöntää Suomen alueelle tulolupa ilman nimenomaista hakemusta. Tarve luvan myöntämiseen joustavammin ilman hakemusta voisi syntyä esimerkiksi ennakoimattomissa kiireellisissä tilanteissa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevaan aluevalvonta-asetukseen sisältyvä säännös koskien toistuvaan maahantuloon oikeuttavaa lupaa nostettaisiin lain tasolle aluevalvontalakiin ja että myös Naton jäsenvaltion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voitaisiin myöntää Suomen alueelle toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa. Tällainen lupa voidaan antaa enintään kalenterivuodeksi kerrallaan. Vaikka säännöksessä mainituille valtioille olisi mahdollista myöntää toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa, säilyisi harkinta luvan myöntämisestä sekä siihen perustuvista maahantuloista aina jokaisessa yksittäisen maahantulon tapauksessakin Suomella.

Esityksessä ehdotetaan myös, että vieraan valtion sotilalta, sotilasajoneuvolta, valtionilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytetä maahantulolupaa, jos maahantulo liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Jo tällä hetkellä lähtökohtana on pidetty, että esimerkiksi tällaisissa tilanteissa erillistä aluevalvontalain mukaista lupaa Suomen alueelle tuloon ei edellytetä. Selvyyden vuoksi asiaa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi nyt nimenomaisesti laissa.

Tässä yhteydessä on vielä erikseen syytä korostaa, että vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo olisi aina Suomen aluevalvontaviranomaisten tiedossa. Myös tilanteissa, joissa nimenomaista aluevalvontalain mukaista maahantulolupaa ei edellytettäisi vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtion-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

ilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tulosta ja maassaolosta, olisi tehtävä ennalta ilmoitus Pääesikunnalle. Näin ollen ehdotettavilla säännöksillä ei ole vaikutusta Suomen ulkoiseen suvereniteettiin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että aluevalvontalain säännöksiin valtioneilma-alusta, valtionalusta sekä sukellusvenettä koskevista erityisrajoituksista lisättäisiin maininta, että sääntelyä ei sovelleta, jos valtioneilma-alus, valtionalus tai sukellusvene on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälisestä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Näissä tilanteissa kyseisessä päätöksessä määriteltäisiin selkeästi reunaehdot yhteistoiminnalle tai avun antamiselle, mutta erillistä aluevalvontalain mukaista lupaa ei siis edellytettäisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Piisinen.

14.37 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi aluevalvontalakia, sotilasajoneuvolakia, puolustustarvikkeiden viennistä annettua lakia ja vielä lisäksi ampuma-aselakia aluevalvontalakiin tehtävien muutosten johdosta.

Esityksen tavoitteena on tehdä aluevalvontalakiin etenkin Suomen Nato-jäsenyyden vuoksi lisääntyvän kansainvälisen toiminnan johdosta tarkoituksenmukaisina pidettävät muutokset. Tavoitteena on huomioida myös maahantuloon ja maahantulolupiin liittyvissä säännöksissä Suomen Nato-jäsenyys sekä mahdollistaa joustavampi yhteistyö Naton jäsenvaltioiden kanssa niiden joukkojen saapuessa Suomeen esimerkiksi harjoitustoiminnasta johtuen.

Hallituksen esitys on perusteltu ja tarpeellinen. Joustavat ja nopeat toimintatavat sotilashenkilöiden ja kaluston liikkuvuudessa edistävät Suomen turvallisuutta ja parantavat joukkojen harjoittelua ja yhteistoimintaa. Toiminta vakiintuneiden liittolaisten kanssa ei välttämättä vaadi hakemusta tai lupaa jokaiseen yksittäiseen tapahtumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Suuressa kuvassa, kuten ilma-alusten, sotilasajoneuvojen ja joukkojen tasolla, esitys vaikuttaa hyvältä. Yksittäisen sotilaan ja henkilökohtaisen aseiden kohdalla esitys jää kuitenkin hieman epämääräisemmäksi. Poliisihallitus ja sisäministeriö ovat lausunnoissaan esittäneet huolensa esimerkiksi tilanteista, joissa vieraan valtion sotilaiden kantamat aseet jäävät kokonaan ilmoitus- ja lupakontrollin ulkopuolelle. Ääripäuksessä, jos mitään sääntelyä ei tältä osin tehdä, Nato-maan sotilas voi siviiliasussa vapaa-ajallaan kantaa asetta täysin vapaasti ilman, että Suomen viranomaisilla on mitään tietoa tai kontrollia tuohon toimintaan. Kysynkin nyt arvon ministeriltä: olisiko meidän täällä eduskunnassa tapahtuvan käsittelyn aikana hyvä vielä jämäköittää lainsäätäjän tahtoa tämän asian osalta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

14.39 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on nimienomaan Nato-olosuhteiden täytäntöönpanoa Suomessa. Suomi uutena Nato-jäsenmaana tietenkin asettaa omat lakinsa ja menettelytapansa Natoon yhteensopivaksi ja ennen

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

kaikkeaa niin, että se itsenäisen valtion ominaisuus säilyy, että Suomi määrää, mitä tässä maassa saa olla ja mitä vastaanotetaan ja mitä ei vastaanoteta.

Edustaja Piisinen mainitsi ongelman henkilökohtaisesta aseesta, mitä esimerkiksi sotilashenkilöt kantavat mukanaan — kaikkihan me tiedämme amerikkalaisista elokuvista, että upseerille valtio antaa järeän neljävitosen Coltin, kun hän on tutkinnon suorittanut, ikään kuin symbolina suoritetusta asetutkinnosta. Uskon kyllä vakaasti, että kun tämä asia menee nyt valiokuntiin käsittelyyn, niin tähän asiaan otetaan kantaa, ja varmaan puolustusministeri Häkkinen esittää meille nyt jo kohtalaisen hyvän esityksen, miten tähän asiaan tulee suhtautua.

Mutta edustaja Piisinen nostama asia on kyllä kieltämättä akuutti. Jos siviilipukuinen mies kantaa noinkin järeää asetta, yleensä mitä asetta tahansa mukana tuolla, vaikka nyt keskustan tupaillassa, niin uskaltaako sinne enää mennä, [Juha Mäenpää: Ei sinne muutenkaan kannata mennä!] kun siellä kuitenkin näin järeitä aseita kannellaan. Olkoon se ihminen missä tahansa, vaikka keskustan tupaillassa taikka Joensuun torilla kahvilla — molempi parempi — kuitenkin aseiden kantaminen on vakava juttu ja siinä pitää olla lait kunnossa, ja henkilöllä, joka sitä kantaa, pitää olla siihen täysi oikeus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindberg.

14.41 Jarmo Lindberg kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen liittyttyä Natoon ovat ulkomaalaisten sotilaiden, valtionilma-alusten ja valtionalusten käynnit Suomessa lisääntyneet merkittävästi. Nyt käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteena on tehdä aluevalvontalakiin Nato-jäsenyyden vuoksi lisääntyvän kansainvälisen toiminnan johdosta tarvittavat muutokset. Tavoitteena on mahdollistaa nykyistä joustavampi yhteistyö Naton jäsenvaltioiden kanssa niiden joukkojen saapuessa Suomeen esimerkiksi harjoituksiin. Tämä vähentää rutiininomaista aluevalvontaviranomaisten hallinnollista työtä.

Tässä esityksessä aluevalvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voitaisiin myöntää Suomen alueelle tulon lupa ilman nimenomaista hakemusta. Säännöksillä yhdenmukaistetaan maahantuloon liittyviä toimintatapoja Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että niukoilla henkilöstöresursseilla toimivan puolustushallinnon henkilöstöä käytetään mahdollisimman tehokkaasti, luovutaan turhasta sääntelystä ja puretaan normeja, joilla on byrokratiaa lisäävä vaikutus. Tämä esitys on lämpimästi kannatettava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

14.42 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on täällä lähetekeskustelussa pääasiassa aluevalvontalain muuttaminen ja muutoksesta johtuvat vaikutukset muihin lakeihin. Esityksen tavoitteena on tehdä aluevalvontalakiin etenkin Suomen Nato-jäsenyyden vuoksi lisääntyvän kansainvälisen toiminnan johdosta tarkoituksenmukaisina pidettävät muutokset. Esityksen tavoitteena on huomioida Suomen Nato-jäsenyys maahantuloon ja maahantulolupiin liittyvissä säännöksissä. Tavoitteena on mahdollistaa joustavampi yhteistyö Naton jäsenvaltioiden kanssa niiden joukkojen saapuessa Suomeen esimerkiksi harjoitustoiminnasta johtuen.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Vaikka esitys liittyy ensisijaisesti Nato-asioihin, on sillä eräänlainen, ehkä yllättäväkin myönteinen vaikutus, ja lainaan tästä esityksen kohdasta ”Vaikutukset viranomaisiin” pienen pätkän: ”Esityksen arvioidaan vähentävän jossain määrin Pääesikunnan maahantulolupien myöntämiseen liittyvää työmäärää. Koska ehdotettavien säännösten perusteella kaikille Naton jäsenvaltioiden asevoimille voitaisiin myöntää toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa, ei vastaisuudessa esimerkiksi jokaiseen Suomen alueelle tuloon tarvitsisi erikseen myöntää maahantulolupaa, mikäli tietyn jäsenvaltion asevoimille olisi myönnetty toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa.” Tämä on ihan hyvää normien purkua, ja tämä joustavoittaa toimintaa. Elikkä me samalla kevennetään tuota hallinnollista taakkaa. Tämän johdosta Pääesikunnassa vapautuneen henkilöstön aikaa on muihin tärkeisiin työtehtäviin, ja tällaisen varmasti kaikkien läsnäolijoiden mielestä iloisen tai hyvän huomion täältä ajattelin nostaa esiin. Toivottavasti näitä pieniä ilonaiheita löytyy valiokuntakäsittelyn aikana lisää.

Edustaja Hoskosen huoleen siitä, että joku USA:n upseeri olisi Coltin kanssa tulossa keskustan tupailtaan: Minä uskon, että se on aika pieni huolenaihe, ja minä en usko, että se enää näinä päivinä toteutuu. Ehkä se joskus aikaisemmin olisi ollut mahdollista, mutta nyt kun toiminta on hieman kutistunut, niin epäilen, että enää ei sellaista pääse sattumaan. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

14.45 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Mukava kuulla, että täällä eduskunnassa näinkin raskaan asian yhteydessä on tilaa kevyelle keskustelulle, mutta itse keskityn tässä ihan muuhun kulmaan.

Pidän kanssa tärkeänä, että tässä hallituksen esityksessä alleviivataan Suomen suvereniteettia. — Samaan aikaan, kun edustaja Hoskonen keskustee ministerin kanssa, yritän varata aikaa ministeriltä myös tähän omaan puheenvuorooni. — Kiitos.

On tärkeää, että määritellään Suomen suvereniteetti myös tässä aluevalvontalaissa. Meillä on vaikkapa tähän yhdysvaltalaiseen esimerkkiin liittyen DCA-sopimus, joka määrittelee yhdysvaltalaisen sotilaiden maahantuloa. Se on rakenteeltaan joustavampi, ja siihen on perustellut, eduskunnan yhdessä hyväksymät periaatteet, mutta tässä aluevalvontalain muutoksessa on kyse tietenkin siitä, että nyt implementoidaan Suomen Nato-jäsenyys myös käytännön tasolla. Monilla Nato-mailla on vuosikymmenien — jopa sieltä 50-luvun alusta ja 40-luvun lopulta — kokemus siitä, millä tavalla järjestetään kansainvälinen yhteistoiminta Naton sisällä ja sotilasajoneuvojen, henkilöstön siirtymiset joustavasti maiden rajojen yli. Kysyisin ministeriltä: kuinka hyvin tunnette tätä, miten nyt vaikkapa toisella uudella Nato-maalla Ruotsilla tämä vastaava lainsäädäntö kehittyy, jotta pystymme varmistamaan joustavat maastaliikkumiset niin kaluston kuin henkilöstönkin osalta?

Ja ehkä sitten lopuksi vielä: itsekin puolustusvaliokunnassa jonkun aikaa olleena toivon tietenkin, että valiokuntakäsittelyssä myös sitten löydetään valiokunnan omaan mietintöön niitä tärkeitä kohtia, joilla korostetaan sitä hallituksen tekemää linjaa, joka esityksen pohjalta vaikuttaa minunkin mielestäni varsin hyvin valmistellulta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muita pyydettyjä puheenvuoroja ei ole. — Jos ministeri haluaa kommentoida, niin olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

14.47 **Puolustusministeri Antti Häkkinen:** Arvoisa puhemies! Nykysääntelyssä on juurikin näitä haasteita, joita tässä nousi esiin, ja nyt uudella lainsäädännöllä pyritään näihin löytämään ratkaisuja. Katsotaan tämä tarkasti vielä valiokuntakäsittelyssä, mutta tämä sotilaiden käsiaseiden liikkumiseen liittyvä problematiikka on käyty myös vuoropuhelussa sisäministeriön kanssa.

On ihan selvää, että nyt kun liittolaismaana kansainvälinen toiminta lisääntyy ja kaiken pitää tapahtua oikeusvaltion kehikossa eli kaiken, missä sotilasyhteistyötä tehdään Suomen maaperällä, pitää olla tarkkaan kontrolloitua ja säänneltyä ja valvottua, niin tässä on aika paljon tällaista juridista. Vaikka meillä on poliittinen tahtotila, että nyt puolustaudutaan ja rakennetaan suomalaisten turvallisuutta — vähän rajattomastikin turvallisuuden kannalta — niin silti näissä pitää olla tarkka oikeudellinen kontrolli, mutta mahdollisimman vähällä byrokratialla. Sitä pyritään nyt tässä laissa myös noudattamaan, ja uskon, että tässä päästään eteenpäin. Näitä lakeja tullaan varmasti koko ajan hiomaan ja parantamaan, kun nähdään käytännön toiminnasta, mikä toimii ja mikä ei. Kiitos näistä kommentteista, ja palaamme sitten valiokuntakuulemisissa asiaan. [Mika Kari: Ruotsi?]

Ruotsin esimerkkiin en nyt tässä vaiheessa osaa ottaa kantaa, onko Ruotsi jo käynnistänyt tämän lainvalmistelun, mutta he tekevät, heillä on vireillä ihan samoja hankkeita.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 124/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 12/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Castrén. — Edustaja, mikki. [Maaret Castrén: No nyt, hienoa!]

Keskustelu

14.49 **Maaret Castrén kok:** Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteena on turvata jatkossakin nuorten pääsy tarkoituksenmukaisiin ja tarpeellisiin ammatillisen kuntoutuksen palveluihin oikea-aikaisesti ja ilman diagnoosia. Viimeksi mainittu on järkevä esitykseen tehty muutos, jota sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta piti erityisen myönteisenä.

Oppivelvollisuuden pidennyksestä johtuvat päällekkäisyydet ammatillisen kuntoutuksen etuuksissa poistetaan. Esityksen tarkoitus on myös tukea ja kannustaa nuoria eteneeseen opiskelu- ja työllistymispolulla. Aikanaan laadittujen säädösten alkuperäinen tarkoitus oli kohdentaa kuntoutus opiskelun ja työelämän ulkopuolella tai muutoin syrjäytymisvaarassa oleville nuorille ja siten parantaa näiden nuorten asemaa. Kuntoutuksen myöntämisedellytysten nyt tarkentuessa kuntoutus kohdentuu tarkoituksenmukaisesti. Hakijan

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

muut palvelutarpeet ja myös hänen saamansa palvelut otetaan paremmin huomioon. Kuntoutusrahan sääntely yhtenäistyy ja yhdenvertainen hakemusten käsittely mahdollistuu vielä paremmin. Nuoren kanssa toimivien tahojen vastuunjako selkeytyy.

Hallituksen yhtenä tavoitteena on juuri selkeyttää ja yksinkertaistaa koko sosiaaliturvajärjestelmää, ja tämä lakiesitys on linjassa tavoitteen kanssa. Sosiaaliturvaa tulee kehittää yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti, ja esityksen tavoitteena onkin kuntoutukseen varattujen voimavarojen kohdentaminen nuoren ammatillista kuntoutusta eniten tarvitseville ja siitä hyötyville nuorille. On tärkeää, että muutosten vaikutuksia seurataan ja nuorten kuntoutusjärjestelmää kehitetään pitkäjänteisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

14.51 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Olen hieman hämmentynyt tästä edustaja Castrénin pitämästä puheenvuorosta, jossa annettiin ymmärtää, että tämä parantaisi näiden nuorten asemaa, jotka ovat heikossa tilanteessa, tai että tämä edistäisi jotenkin sosiaaliturvan yhtenäistämistä, kun ei se sellaisilla mekaanisilla esityksillä, joissa nostetaan ikärajoja tai tehdään muita tällaisia toimenpiteitä, jotka kohdistuvat tiettyihin ihmisiin ja poistavat tietyiltä ihmisillä etuudet, ole yhtenäistämistä, vaan se on heikennys.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen seurauksena nuorten kuntoutus- ja kuntoutusrahamenoja leikataan 27 miljoonaa euroa. Kyseessä on siis leikkauslaki, joka osuu haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Käsittelyssä on siis jälleen yksi hallituksen esitys, jossa talouskuriin vedoten heikennetään valmiiksi heikossa tilanteessa olevien asemaa entisestään.

Kelan kuntoutusrahan saaminen 16–29-vuotiailla nuorilla tulee vähenemään tämän esityksen myötä. Se tarkoittaa sitä, että sosiaaliturvaetuuksien varassa elävien ja kuntoutustarpeessa olevien nuorten toimeentulo heikentyy nykyisestä. Lisäksi kuntoutusrahoituksen poistuminen Nuotti-valmennuksen ajalta voi vähentää nuorten hakeutumista tähän Nuotti-valmennukseen, joka on siis Kelan ylläpitämää ammatillista kuntoutusta. Tällä on pahimmillaan negatiivisia vaikutuksia kuntoutumiseen ja tavoitteiden toteutumiseen. Jos kuntoutusrahan puuttumisen vuoksi putoaa toimeentulotuelle, on tilanne taloudellisesti stressaava, mikä ei edistä kuntoutumista. Pahimmillaan siinä käy päinvastoin.

Hallituksen esitykseen tullut lausuntopalaute katsoi muutoksen heikentävän haavoittuvassa asemassa olevien nuorten toimeentuloa. Lisäksi se heikentää lausuntojen mukaan mahdollisuuksia ja kannustimia osallistua ja sitoutua kuntoutukseen. Kaikki tämä tulee lisäämään näiden nuorten syrjäytymisriskiä. Lisäksi vammaisia henkilöitä edustavat järjestöt toivat esiin, että nuoren kuntoutusrahaan ehdotetut muutokset tulevat heikentämään vammaisten nuorten toimeentuloa, opiskelumahdollisuuksia, työkokemuksen hankkimisen mahdollisuuksia opintojen ohella ja työllistymistä opintojen jälkeen. Arvoisa puhemies, kenen etu tämä on? Minusta tämä ei ole talouden, ei nuorten eikä tämän yhteiskunnan etu.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on jälleen yksi osoitus hallituksen arvovalinnoista. Talouden kuntoon laittaminen ei onnistu niin, että heikennetään kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimijuuden edellytyksiä. Tämä lakiesitys tulee heikentämään hauraassa asemassa olevien nuorten elämää ja jaksamista ja samalla tulevaisuususkkoa. Se hinta tulee olemaan inhimillisesti todella kova, mutta lisäksi se tulee maksamaan yhteiskunnalle tulevaisuudessa euroissa korkojen kanssa. Säästökohteena nuorten ammatillisesta kuntoutumisesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Tämänkin voisi rahoittaa

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

puuttumalla rikkaimpien suomalaisten verovälttelyyn, johon hallitus ei uskalla koskea. Se on surullista, mutta se ei ole yllättävää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

14.55 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Joo, todellakin, tänäänhän meillä on täällä salissa käsittelyssä jälleen jopa kaksi erillistä esitystä, joilla isketään kaikin vaikeimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten toimeentuloon ja palveluihin täysin moraalittomalla tavalla. Näyttää siltä, että oikeistohallituksen on ollut helppo valikoida leikkauksien kohteiksi juuri vammaiset lapset ja kuntoutusta tarvitsevat nuoret, koska se ei kyllä herätä laajaa mediahuomiota. Minun täytyy sanoa, että ihmettelen, että täällä tehdään aivan järkyttäviä säästötoimenpiteitä ja leikkauksia kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloon ilman, että siihen todella kiinnitetään mitään huomiota. Tälläkin esityksellä Orpon hallitus tavoittelee 29,3 miljoonan euron nettosäästöjä, jotka siis koostuvat kuntoutus- ja kuntoutusrahamenojen leikkauksesta. Nämä ovat todella kaikista heikoimmassa asemassa olevia, ja ajattelen, että oikeistohallitus lyö nyt eniten niitä, keiden ääni ei kuulu tässä yhteiskunnassa.

Tämän esityksen myötä syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnattuun Nuotti-valmennukseen osallistuminen ei enää pääsääntöisesti oikeuttaisi kuntoutusrahan saamiseen. Samalla kuntoutukseen pääsyä rajataan tavalla, joka THL:n arvion mukaan tulee vähentämään kuntoutukseen pääsevien nuorten määrää — siis lisätään niiden nuorten määrää, jotka eivät enää ole oikeutettuja pääsemään kuntoutukseen, jotta saadaan säästöjä.

Täytyy sanoa, että minun logiikallani se, että me emme pidä huolta meidän nuorista, juuri heistä, joissa on eniten toivoa tulevaisuuteen, tulee kyllä kostautumaan meille todella kalliisti tulevaisuudessa. Nuotti-valmennus on ollut tutkitusti tehokas ja tulokellinen palvelu, joka on auttanut nuoria parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja kouluttautumaan, ja kun hallitus heikentää nuorten palveluita ja toimeentuloa, niin tämä tulee vain lisäämään työttömyyttä ja syrjäytymistä. Nämä tavoitellut lyhyen aikavälin säästöt muuttuvat pitkän aikavälin kustannuksiksi, ja tämä hinta tulee olemaan kova. Kyse on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestävämmästä politiikasta.

Ja tämä ei suinkaan ole ensimmäinen esitys, jolla tämä hallitus iskee työkyvyttömiä nuorten toimeentuloon, sillä jo kuluvan vuoden budjetissa kuntoutusetuuksia leikattiin merkittävästi. Kehysriihessä sitten linjattiin lisää leikkauksia edellisten päälle, eikä näistä yhteisvaikutuksista ole aavistustakaan.

Minun on nyt ihan pakko kysyä: Ettekö te mitään muuta keksineet? Miten voi olla, että nuorten kuntoutus ja kuntoutusajan toimeentulo valikoituvat täällä jatkuvasti säästökohteiksi? Samaan aikaan — samaan aikaan, hyvät ystävät — teillä kyllä riittää rahaa terveysjättien voittoihin valuneisiin Kela-korvauksiin, yritystukiin ja moniin muihin vähemmän tärkeisiin menoihin. Minä kysyn nyt teiltä, arvoisat hallituspuolueiden edustajat: mikä on se taloudellinen analyysi, jonka mukaan nuorten työttömyyden ja nuorten syrjäytymisen lisääminen hyödyttää meitä? Sen haluaisin kuulla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Sillanpää.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

14.59 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Nuotti-valmennus on auttanut nuoria muun muassa työkyvyn, koulutuksen ja elämänlaadun parantamisen suhteen, ja se on hienoa. Nuotti-valmennukseen on kuitenkin ohjautunut myös sellaisia nuoria, jotka ovat olleet jo valmiiksi koulutuksen tai työelämän piirissä. Näille nuorille ajankohtaisempi ja tarkoituksenmukaisempi palvelu löytyisi Nuotti-valmennuksen sijaan esimerkiksi oppilaitoksesta tai työllisyyspalvelusta, jolloin Nuotti-valmennuksen resursseja voisi kohdentaa niille nuorille, jotka ovat kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella. Valiokunta toteaaakin, että tässä esityksessä ehdotetut muutokset selkeyttävät eri toimijoiden vastuunjakoa. Tämä edesauttaa sitä, että palveluiden tarpeessa olevat nuoret saavat sillä hetkellä heille tarpeellista tukea myös monitahoisesti, jos se on tarpeellista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen, vastauspuheenvuoro.

15.00 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä tässä edustaja Sillanpäälle todeta, että hyvä, että te tunnustatte sen, että Nuotti-valmennuksesta on ollut apua näille nuorille, jotka ovat olleet sen tarpeessa. No, sitten toteatte, että Nuotti-valmennukseen on päätyntä myös nuoria, jotka eivät ehkä sinne kuuluisi. Onko teidän ratkaisunne se, että poistetaan sitten tämä kuntoutustuki kaikilta nuorilta, jotta ei enää kenenkään kannata sinne mennä sitten kuntoutumaan ja työllistymään?

Minä näen, että nyt täytyisi miettiä pikkuisen erilaisia keinoja ja miettiä, millä tavalla niitä palveluita parannetaan ja niihin palveluihin satsataan. Mutta tämä hallitus leikkaa koko ajan sotesta. Te leikkaatte näistä palveluista, ja teillä on tällainen toivotaan toivotaan -politiikka, että te toivotte, että nuoret ja kaikki ihmiset pärjäävät itse, itseksensä ilman näitä palveluita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyysikö edustaja Sillanpää? Olin kuulevinani jostain vastauspuheenvuoropyynnön, mutta en ollut varma. [Pia Sillanpää pudistaa päätään.] — Selvä. Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Viitala.

15.01 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä on hallituksen esitys, joka muuttaisi nuorten ammatillisen kuntoutuksen ehtoja sekä kuntoutusrahaan liittyviä käytäntöjä. Esitys kohdistuu jälleen erityisesti niihin nuoriin, jotka ovat opiskelu- ja työelämän ulkopuolella, haavoittuvassa asemassa ilman selkeää polkua tulevaisuuteen.

Esityksen tavoitteena on vähentää julkisia menoja, mutta millaisella välillisellä ja inhimillisellä hinnalla se tehdään? Hallituksen säästötoimet kohdistuvat niihin, jotka ovat jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa. Erityisesti Nuotti-valmennukseen osallistujille tämä tarkoittaa kuntoutusrahan menettämistä — tuen, joka on ollut merkittävä kannustin kuntoutukseen osallistumiselle. Tämä muutos uhkaa romuttaa heidän mahdollisuutensa saada tukea juuri silloin, kun sitä eniten tarvitaan.

Valiokunnan mietinnössä on nostettu esille huoli myös siitä, että muutokset saattavat kasvattaa toimeentulotuen tarvetta, ja tämä kehityssuunta ei ole kyllä ollenkaan hyväksi meidän yhteiskunnallemme. Lisäksi asiantuntijat ovat varoittaneet, että tällainen leikkaus todennäköisesti lisää palveluntarvetta terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Onko tämä todella kustannustehokasta, jos säästöjen sijaan saamme lisää kuluja toisaalla? Esitys

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

on paitsi taloudellisesti kestävä, myös inhimillisesti erittäin kyseenalainen. Kuntoutusraha ja oikea-aikainen tuki ovat investointeja nuorten tulevaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.03 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Käytännössä tämä esitys siis koskee nuorten ammatillisen kuntoutuksen kehittämistä, ja mikä olennaista, tässä esityksessä selkeytetään kuntoutuksen myöntämisen edellytyksiä. On tärkeää, että kuntoutuksen resursseja kohdennetaan erityisesti niille nuorille, jotka tarvitsevat tukea koulutukseen tai työelämään pääsyyn, sekä niille nuorille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Eli varmistamme sen, että nuoret saavat heille sopivia palveluita silloin, kun he ovat näiden palveluiden tarpeessa, ja palveluita kohdennetaan heille, jotka niistä eniten myös hyötyvät.

Jatkossa nuorilla on edelleen oikeus ammatillisen kuntoutuksen palveluihin myös silloin, kun heillä ei ole erikseen diagnosoitu vammaa tai sairautta. Kuntoutuksen tarpeessa olevilla nuorilla voi olla monenlaisia haasteita esimerkiksi elämänhallinnan, toimeentulon, mielenterveyden tai päihteiden kanssa, eivätkä haasteet välttämättä liity mihinkään sellaiseen, minkä voisi lääketieteellisesti diagnosoida. Nuorten on siis jatkossakin mahdollista saada tukea ilman lääkärin diagnoosia.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan tämä esitys selkeyttää eri toimijoiden vastuunjakoja, jotta nuori ohjautuu oikea-aikaisesti hänelle tarpeellisten palveluiden piiriin. Siksi on tärkeää, että esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen, hyvinvointialueiden, työvoimapalveluiden ja oppilaitosten keskinäinen yhteistyö sujuu parhaalla mahdollisella tavalla. Nuorilla voi olla tarve useamman toimijan palveluihin samaan aikaan, jotta opiskelu- ja työkykyä pystytään tukemaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Ja mitä tulee nuorten oikeuteen saada kuntoutusrahaa, esityksen tavoitteena on yhtenäistää sääntelyä ja lisätä kuntoutusrahan saajien yhdenvertaisuutta. Ei ole perusteltua, että kuntoutuksen tarpeessa olevalle nuorelle maksetaan samanaikaisesti monta eri toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua etuutta, vaan etuuksien myöntämistä täytyy yhdenmukaistaa. Riittävän toimeentulon lisäksi meidän tulee huolehtia, että nuorille suunnatut palvelut ovat riittäviä, vaikuttavia ja niillä saadaan tuloksia aikaiseksi. Pelkkä loputon rahan myöntäminen erilaisiin toimenpiteisiin ei ole ratkaisu, jos toimenpiteet ovat tehottomia.

Kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esitys on kokonaisuus, joka luo selkeyttä ja mahdollistaa entistä paremmin resurssien kohdentamisen niistä tarvitseville ja niistä hyötyville nuorille. Tämän esityksen muutoksilla tuetaan haasteita kohdanneita nuoria kohti koulutautumista, työllistymistä ja tasapainoista elämää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

15.06 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyse on nyt hyvin vakavasta asiasta, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia yhteiskuntamme kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin. On tärkeää, että nuoret ohjautuisivat heidän tarpeitaan parhaiten vastaaviin palveluihin. Tämä edellyttää kahta asiaa: oikea-aikaisia palveluja on aidosti saatavilla

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

ja niitä on mahdollista räätälöidä yhteen yksilöllisesti. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa nuori tarvitsee usein samanaikaisia palveluja esimerkiksi opiskelu- ja työkyvyn edistämiseksi. Kuten vastuuvaliokunta on todennut, vammaisilla ja pitkäaikaissairaille nuorilla terveydelliset, sosiaaliset sekä työ- ja opiskelukykyyhin liittyvät ongelmat nivoutuvat usein yhteen.

Arvoisa puhemies! On yksinkertaisesti täysin kohtuutonta, epäloogista ja järjetöntä, että nuoren tarve sosiaali- ja terveyspalveluille voisi yksin olla syy evätä tältä oikeus osallistua ammatilliseen kuntoutukseen. Kuntoutusrahan osalta muutos tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi NEET-nuorille suunniteltuun Nuotti-valmennukseen osallistuminen ei enää pääsääntöisesti oikeuttaisi kuntoutusrahan saamiseen.

Kyseinen valmennus on valtakunnallisesti todettu erittäin vaikuttavaksi. Nuotti-valmennus on auttanut nuoria parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja kouluttautumaan. Kuntoutukseen osallistuneiden seurantatutkimuksen mukaan työkykynsä heikoksi kokevien määrä puolittui valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokeneiden määrä jopa kolminkertaistui. Osallistumista tällaiseen kuntoutukseen pitäisi nimenomaan vahvistaa, ei vaikeuttaa.

Arvoisa puhemies! Esitys uhkaa lisätä nuorten syrjäytymistä. Nyt tehtävässä myöntämisedellytysten tarkentamisessa on riski, että erityisesti heikossa asemassa olevat nuoret jäävät vaille palveluja. Kyse on siis aivan perustavanlaatuisesta riskistä suhteessa lainsäädännön tärkeimpään tavoitteeseen. Kuten vastuuvaliokunta on todennut, riskinä on myös toimeentulotuen tarpeen kasvu.

Pidän erittäin surullisena sitä, ettei tämänkään lakiesityksen yhteydessä yhteisvaikutusten arviointia ole tehty. Hallitus on tällä kuluneella kaudella tuonut lukuisia esityksiä, joiden yhteisvaikutukset kohdistuvat ja kertautuvat nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin.

Arvoisa puhemies! Taloutta tasapainottaessa juuri tämän väestönosan tulisi olla kaikkein vankimman suojelun alla. Mielestäni me todistamme tällä hetkellä surullista yhteiskuntapoliittista arvomurrosta, jossa yhteiskunta sen sijaan valitsee ja määrittelee, ketkä tässä yhteiskunnassa pärjäävät ja ketkä ollaan valmiita jättämään oman onnensa nojaan. On häpeällistä, että tässä valinnassa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat nuoret hylätään. Tätä ei voi millään mittarilla pitää hyväksyttävänä. Se ei ole inhimillistä, se ei ole eettisesti tai moraalisesti kestävää, eikä se ole kestävää myöskään kansantalouden näkökulmasta. Näiden nuorten lopullinen syrjäytyminen johtaa työttömyyden ja työkyvyttömyyden kasvuun. Tämä johtaa pitkällä aikavälillä merkittäviin kustannuksiin, paljon suurempiin kuin mitä säästöjä nyt tavoitellaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minä vilpittömästi toivon, että tämä lakiesitys saa tarvittavat muutokset ennen sen hyväksymistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.10 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että tämä on tosiaan osa hallituksen politiikan kokonaisuutta, jossa nimenomaan nuoret ihmiset pistetään Orpon hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan maksajiksi. Hallituksen omienkin arvioiden mukaan Orpon hallituksen talouspolitiikasta kärsivät korostetusti 18—24-vuotiaat nuoret, ja tämä on todella surullinen arvovalinta. Orpon hallitus perustelee tätä talouspolitiikkaansa usein tulevilla sukupolvilla ja lapsilla ja nuorilla mutta tosiasiallisesti leikkaa

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

juuri nykyisiltä nuorilta eniten ja heikoimmassa asemassa olevilta nuorilta, niin kuin tässä esityksessä, ja sitten myös niiltä tulevaisuuden nuorilta kasvattamalla hyvinvointivelkaa.

Noin vuosi sitten tässä salissa käsiteltiin kuntoutusrahan leikkausta — muistan sen hyvin, se oli melkein keskellä yötä — ja nyt me käsitellään täällä esityksiä, jotka kiristävät näitä kuntoutusrahan kriteereitä. Eli leikkauksia tehdään monesta eri suunnasta: alennetaan tasoa, sen jälkeen kiristetään niitä kriteereitä, kuka tätä kuntoutusrahaa voi ylipääntänsä saada.

Ja nämä perustelut yhdenvertaisuudella ovat kyllä melko naurettavia: se, että heikennetään jo valmiiksi hauraassa asemassa olevien nuorten asemaa, olisi ikään kuin yhdenvertaisuusteko. Se kuulostaa todella kummalliselta. Kun kuntoutusrahan idea nimenomaan on se, että se tukee muun muassa mielenterveysongelmista kärsiviä nuoria, jotta he pysyisivät siinä opiskelun syrjässä kiinni, niin nyt hallitus perustelee tätä sillä, että näiden nuorten kannattaisi hakeutua sinne työttömiksi työnhakijoiksi. Mutta heidän nimenomaan eivät ole työkykyisiä, eli silloin tämä esitys tarkoittaa sitä, että nämä nuoret jätetään heitteille. On, edustaja Sillanpää, aivan turha sanoa täällä, [Pia Sillanpää: Ei ketään jätetä heitteille!] että kyllä heille löytyvät ne palvelut sitten muualta. Mistä muualta? Te leikkaatte sosiaali- ja terveyspalveluista aivan massiivisesti. Hyvinvointialueet ovat jo tällä hetkellä valtavissa ongelmissa, jotta pystyttäisiin turvaamaan edes niitä lakisääteisiä palveluita. Mutta siinä, että isketään nimenomaan sinne haavoittuvassa asemassa olevien nuorten toimeentuloon ja heikennetään näiden nuorten kannustimia osallistua ja sitoutua kuntoutukseen, ei ole järjen häivää, ei millään tavalla, ja nimenomaan tämä kaikki lisää syrjäytymisriskiä, se lisää nuorten syrjäytymistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.14 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluaisin kuulla nyt perussuomalaisten näkemyksiä tästä esityksestä. Täällä edustaja Sillanpää jo toi näitä teidän näkemyksiänne, minkä takia viette tätä eteenpäin, mutta toivoisin, että muukin sali osallistuisi keskusteluun. Kyllähän tämä kertoo tästä hallituksen ja perussuomalaisten kovasta ja kylmästä politiikasta, jossa pienituloisilta, työttömiltä ja nyt sairailta ihmisiltä leikataan. Samaan aikaan on rahaa keventää ministeritason tuloluokassa veroja, mutta kaikista pienituloisimmilta ihmisiltä ollaan valmiit leikkaamaan.

Kuten täällä edustaja toi esille, kuntoutusrahaa on jo leikattu ja nyt hallitus vaikeuttaa kuntoutusrahalle pääsemistä. Otan nyt esimerkiksi tämän Nuotti-valmennuksen, johon te vaikeutatte huomattavasti ihmisten pääsyä. Esimerkiksi Diakonissalaitos järjestää tätä Nuotti-valmennusta, ja he toteavat täällä, että he ovat tehneet 15 vuoden ajan tätä ja he ovat auttaneet lähes 16 000:ta nuorta takaisin muiden ihmisten pariin kouluun ja töihin. Vaikutavuuslaskelmien mukaan, jos esimerkiksi Nuotti-valmennusta leikataan sadalta nuorelta, kuluja säästyy noin 340 000, niin kuin te nyt tavoittelette näitä säästöjä, mutta samaan aikaan yhteiskunnallisena hyötynä menetetään noin 1 380 000 euroa, jos tilannetta katsotaan viisi vuotta valmennuksen päättymisen jälkeen.

Täällä valiokunnan mietinnössä ja kuulemisessa toivat esille esimerkiksi tästä Nuotti-valmennuksesta hyvin vahvasti eri asiantuntijat, että kuntoutukseen osallistuneiden seurantalutkimusten mukaan työkykynsä heikoksi kokevien määrä puolittui valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokeneiden määrä kolminkertaistui.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Eli nyt haluankin kuulla teiltä: Minkä takia te leikkaatte tämänkaltaisesta toiminnasta, jossa tuetaan nuoria takaisin työelämään ja josta sitä kautta yhteiskunta saa varoja? Minkä takia te lyhytnäköisesti vain leikkaatte näitä tukia? Te passivoitatte, saatatte ihmiset yhä pahempiin tuloloukkuihin ja epätoivoon ja hätään ja tilanteiden pahentumiseen. Nyt toivoisin, perussuomalaiset, teiltä tähän vastauksia. Mihin perustuvat nämä teidän jälleen keran pienituloisiin kohdistuvat leikkauksenne?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

15.17 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kuntoutus- ja kuntoutusrahamenoiden leikkauksista on herättänyt huolta erityisesti nuorten aseman kannalta. Hallituksen tavoitteena on saavuttaa noin 29,3 miljoonan euron nettosäästöt, mutta tämä säästötaavoite on todella kyseenalainen, kun tarkastelemme esityksen inhimillisiä ja taloudellisia vaikutuksia erityisesti nuorten osalta.

Esityksessä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan niihin nuoriin, jotka ovat jo entuudestaan haavoittuvassa asemassa. Nuorten oikeus kuntoutusrahaan on tärkeä tuki, joka helpottaa nuorten pääsyä kuntoutukseen, tukee heidän motivaatiotaan ja vähentää taloudellista stressiä, joka muuten voi estää osallistumista kuntoutuspalveluihin. Kuntoutusrahan leikkaaminen on siis paitsi epäoikeutettua myös taloudellisesti lyhytnäköistä politiikkaa.

Nuoriin suunnatut säästötoimet voivat johtaa siihen, että monet nuoret jäävät ilman tarvittavaa tukea. Erityisesti NEET-nuorille suunnattu Nuotti-valmennus on esimerkki palvelusta, joka on ollut erittäin tehokas auttaessaan nuoria parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja pääsemään takaisin koulutukseen. Seurantatutkimusten mukaan Nuotti-valmennuksessa mukana olleista nuorista suuri osa koki työkykynsä parantuvan, mutta jos kuntoutusrahan saaminen poistetaan osalta näistä nuorista, on suuri vaara, että he eivät haakeudu valmennukseen tai eivät saa sitä tarvitsemaansa toimeentulotukea, mikä vaikeuttaa heidän osallistumistaan kuntoutusprosesseihin huomattavasti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on jo aiemmin päättänyt laskea nuorten kuntoutusrahan tasoa, vaikka tutkimukset ovat osoittaneet, että kuntoutusraha edistää nuorten kuntoutumista, vähentää taloudellista stressiä ja parantaa heidän osallistumismotivaatiotaan. Ilman tätä taloudellista turvaa yhä useampi nuori, joka osallistuu ammatilliseen kuntoutukseen, joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, ja tämäkin taas entisestään lisää kannustinloukkuja.

Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi turvaksi, ei jatkuvaksi elinkeinoksi. Pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen voi johtaa siihen, että nuori jää loukkuun, jossa työllistyminen tuntuu aina vain vaikeammalta. Sen sijaan, että nuoret saisivat tarvittavan tuen työllistymiseen ja kuntoutumiseen, hallitus esittää leikkauksia, jotka lisäävät nuorten taloudellista epävarmuutta ja luovat pitkän aikavälin kustannuksia yhteiskunnalle.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetut muutokset ammatillisen kuntoutuksen palvelujen myöntämisedellytyksiin lisäävät byrokratiaa ja tekevät nuorten pääsyn palveluihin entistä vaikeammaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että entistä useampi nuori jää ilman tarpeellista tukea ja jää väliinputoajaksi. Sosiaali- ja terveyspalveluihin pääsy vaikeutuu, ja se voi johtaa siihen, että nuoret jäävät kokonaan ilman apua, vaikka he sitä eniten tarvitsevat.

Hallitus ei ole tälläkään kertaa riittävästi arvioinut esityksensä pitkän aikavälin vaikutuksia. Kuntoutuspalveluihin pääsyn vaikeutuminen, toimeentulotuen tarpeen kasvu ja nuorten syrjäytymisen riski on otettava vakavasti. Hyvinvointialueiden ennustetut kasvavat kustannukset erityisesti toimeentulotuen ja sosiaalipalveluiden osalta jäävät esitykses-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

sä täysin huomiotta. Samoin on puutteellisesti arvioitu nuorten syrjäytymisen ja heikentyneen työllisyyden taloudelliset kustannukset, jotka voivat pitkällä aikavälillä olla huomattavasti suuremmat kuin lyhyen aikavälin säästöt.

Arvoisa puhemies! Esitys on inhimillisesti kestävä ja taloudellisesti lyhytnäköinen. Meidän on muistettava, että nuorten hyvinvointi ei ole vain rahakysymys. Se on yhteiskunnallinen kysymys, joka vaikuttaa tulevaisuuteemme. Leikkaukset, jotka heikentävät nuorten mahdollisuuksia kuntoutukseen ja lisäävät taloudellista epävarmuutta, voivat johtaa syrjäytymiseen, joka on yhteiskunnalle paljon kalliimpaa kuin nyt tavoiteltavat säästöt. Meidän on rakennettava yhteiskunta, jossa nuorilla on mahdollisuus kasvaa, kuntoutua ja löytää tiensä työelämään, ei yhteiskunta, joka sysää nuoret syrjään ja antaa heidän jäädä vaille tukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

15.22 Ville Merinen sd: Kiitos, rouva puhemies! Orpon kokoomusjohtoinen hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta ja kuntoutuksesta ja väittää, että se on hyväksi kuntoutuksen tarpeessa olevalle ammattikoulussa olevalle nuorelle. Tuossa oli tiivistettynä hallituspuolueiden edustajien puheenvuorot.

Te äsken väititte, että tämä teko on hyväksi nuorelle ja parantaa hänen asemaansa. [Veronika Honkasalo: Kyllä!] Minä en ymmärrä tätä logiikkaa. Kun täällä oli äsken paljon nuoria yleisössä, niin olisin pyytänyt näyttämään peukkuja, että onko tämä heidän mielestään oikeasti hyväksi. Eihän tuossa lauseessa ole mitään järkeä, että leikataan. Tuo on vähän niin kuin työnantaja leikkaisi tai pienentäisi työntekijän palkkaa ja sanoisi, että tämä on hyväksi sinulle. Ai niin, mistä tämä kuulostaa tutulle? Näinkin käy. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

15.24 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus tekee taas sitä, minä se parhaiten osaa, eli käy kaikista heikoimpien kimppuun. Ja hallituspuolueet tekevät taas sitä, mitä he parhaiten osaavat, eli he eivät ole täällä salissa puolustamassa tätä hallituksen esitystä. Kiitos teille kaikille kolmelle, jotka olette paikalla kuuntelemassa.

Tässä saattaa tulla vähän toistoa, kun edellä puhuneet olivat sen verran monisanaisia ja avasivat tämän esityksen ongelmia. Mutta kuten äsken totesin, olemme jälleen kerran täällä käsittelemässä hallituksen esitystä, joka kohdistaa leikkauksia juuri niihin, jotka tarvitsevat eniten tukea: haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Orpon hallitus tavoittelee tällä esityksellä 29,3 miljoonan euron nettosäästöjä leikkaamalla kuntoutus- ja kuntoutusrahamenoista. Mutta millä hinnalla? Näillä päätöksillä nuorten mahdollisuudet päästä kuntoutukseen kapenevat ja heidän toimeentulonsa muuttuu entistä epävarmemmaksi. Lyhyellä aikavälillä hallitus kai luulee säästävänsä, mutta pitkällä aikavälillä hallitus kasvattaa syrjäytymisen kustannuksia, ja se on lasku, joka koituu meidän kaikkien maksettavaksi lopulta.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä puhuttiin paljon tästä Nuotti-valmennuksesta. Se on ollut monelle nuorelle pelastusrengas, joka on auttanut heitä kiinnittymään koulutukseen ja työelämään, ja se on ennen kaikkea palvelu, jonka tulokset ovat puhuneet sen puolesta. Kuten täällä nostettiin esiin, työkykynsä heikoksi kokevien nuorten määrä puolittuu valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokevien määrä kolminkertaistuu. Nyt hallitus aikoo

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

viedä kuntoutusrahaoikeuden, joka on mahdollistanut nuorten osallistumisen tähän vaikuttavaan kuntoutukseen. On pakko kysyä: miksi ihmeessä?

Kuten täällä tuli jo esiin, aiemmin hallitus on jo leikannut nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen vähimmäismäärää. Vaikka me kaikki tiedämme, että kuntoutusraha vähentää toimeentulohuolia ja motivoi nuoria osallistumaan kuntoutukseen, hallitus on päättänyt mennä jostain syystä aivan toiseen suuntaan. Tämä tarkoittaa, että yhä useampi nuori joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, joka on tarkoitettu hätäavuksi, ei pitkäkestoiseksi toimeentulon turvaksi. Näin hallitus luo entistä enemmän kannustinloukkuja, jotka estävät nuoria pääsemästä kiinni työelämään — todella kummallinen tämä hallituksen työn linja.

Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen kuntoutuksen myöntämiskriteerien tiukentaminen tarkoittaa, että yhä useampi nuori jää vaille tarvitsemaansa tukea. Kuten THL on varoittanut tästä, riskinä on, että nuoret jäävät väliinpuotoajiksi. He eivät pääse kuntoutukseen, eivätkä he saa myöskään muita tarvittavia sosiaali- ja terveystalouksia. Oikea-aikainen ja riittävä tuki on nuorten kuntoutumisen kulmakivi, ja tätä esitystä on vaikea nähdä muuna kuin esteenä heidän polullaan.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi tunnusmerkki tässä hallituksen politiikassa on myös se, että tehdään paljon, leikataan paljon, mutta jostain syystä aikaa ei ole näiden leikkausten vaikutusten arvioinnille. Tämänkin esityksen vaikutusarviot ovat valitettavan puutteellisia. Siitä puuttuu arvio hyvinvointialueiden toimeentulotuen tarpeen kasvusta ja lisääntyvästä sosiaali- ja terveystalouksien käytöstä. Vielä huolestuttavampaa on se, että kasvavan syrjäytymisen ja heikentyneen työllisyyden pitkän aikavälin kustannukset on jätetty huomiotta. Emme me myöskään tiedä, mitä kaikkien nuoriin kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutukset tulevat olemaan, mutta voimme olettaa, että eivät kovin vähäisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä hallitus vie pohjaa pois nuorten kuntoutumiselta, opiskelulta ja työllistymiseltä. Tämä ei ole missään nimessä vastuullista politiikkaa. Meidän tulee ymmärtää, että panostukset nuoriin eivät ole vain jokin menoerä, vaan ne ovat sijoitus, joka maksaa kyllä itsensä takaisin. Jos me nyt leikkaamme nuorten tulevaisuudesta, maksamme seurauksista moninkertaisesti sekä inhimillisesti että taloudellisesti. Meidän on valittava tie, joka tarjoaa nuorillemme mahdollisuuden rakentaa omaa elämäänsä ja kantaa osansa tässä yhteiskunnassa. Siksi me tulemme esittämään tämän lain hylkäämistä myöhemmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olisin yhtynyt tähän äskeiseen puheenvuoroon siitä näkökulmasta, että myös me tulemme esittämään tämän lain hylkäämistä kakkoskäsittelyssä ensi viikon tiistaina.

Tässä on käyty hyvin perusteluja — meillä on siis vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa yhteinen vastalause tähän — mutta kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä on nyt vain osa tätä esitystä, jolla te heikennätte näitten nuorten asemaa. Täällä on tämä kuntoutusrahan leikkaus taustalla, nyt tämä, ja seuraavaksi me käsittelemme niin kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan kuin näiden kuntoutusetuuksien alarajan nostamista 18 ikävuoteen — se tippuu 16- ja 17-vuotiailta. Tietenkään me emme esimerkiksi halua, että nuorten tilanne on vaikea, että he joutuvat turvautumaan näihin. Mutta sillä, että nämä tuet vain poistetaan ja heikennetään pääsyä kuntoutukseen ja sitä kautta takaisin työelämään,

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tämä yhtälö ei tule toimimaan, sillä, millä te ratkaisette tätä nuorten syrjäytymistä ja tätä ongelmaa.

Näillä perusteilla, mitä tässä on tuotu... Mutta, puhemies, koska tässä on vielä aikaa, niin käyn läpi nämä keskeiset pointit. Eli tämä esitys kohdistuu haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin — emme hyväksy. Lisäksi on riski syrjäytymisen kasvuun ja työllisyyden heikentymiseen — emme hyväksy. Nuotti-valmennukseen osallistuminen vaikeutuu. Myöskään tästä syystä emme voi hyväksyä tätä. Asiantuntijakuulemisen perusteella myös toimeentulotuen tarve kasvaa edelleen — muistatte jo taustalla olevat leikkaukset ja vaikutusarviot sadastatuhannesta uudesta toimeentulotuen saajasta. Byrokratia ja viiveet kasvavat. Vaikutukset on arvioitu erittäin puutteellisesti näistä molemmista esityksistä. Ja lausuntopalaute oli massiivinen ja hyvin kriittinen. Myöskin yhteisvaikutusten arviointi näiltä osin tästä esityksestä puuttuu.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla olemme esittämässä tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

15.31 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Voi itku ja parku tätä tuhansien murheelisten leikkausten maata. Katajaisen kansan itsesääli taas vuotaa kyynelinä.

Kysyn oppositiolta: Mihin aikakauteen verrattuna nuoriso saa vähemmän rahaa? Mihin vuosikymmeneen verrattuna hallitus 2024 on leikannut? Saako nuoriso vähemmän kuin vuonna 94, vähemmän kuin 84, vähemmän kuin vuonna 1954? Minun muistaakseni 1980-luvun nuorilla ei ollut kummoista kuntoutusrahaa eikä muitakaan ihme palveluita. Silloin oli psykiatrina äreä faija ja psykieläkkeenä keskikalja. Silti useimmat 1980-luvun nuoret selvisivät elämästä hengissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Minja Koskela.

15.32 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, oliko tämän tarkoitus sisältää jotain substanssia vai vain provosoida, mutta edustaja Keskisarja puhui täällä itsesäälistä, keskikaljasta psykieläkkeenä, ihme palveluista ja siitä, että joskus oli huonommin. Minä en ymmärrä sitä periaatetta, millä siltä puolelta salia puhutaan väheksyvästi näistä palveluista, joita nämä nuoret, sairaat, vammaiset ihmiset tarvitsevat, jotta he pystyvät jatkossa tekemään töitä, opiskelemaan ja käymään koulua. Fakta on se, että te tuotte tänne kaksi esitystä — kaksi esitystä — jotka leikkaavat näiden nuorten hyvinvoinnista, ja siitä tehdään täällä joku ihmeellinen poliittinen performanssi. Keskikalja ei ole, edustaja Keskisarja, psykieläke, jota voi tarjota näille nuorille esimerkiksi Nuotti-valmennuksen sijaan, ja minusta on täysin käsittämätöntä, että tällaisia asioita heitellään täällä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto, vastauspuheenvuoro.

15.33 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin tässä ihan puhujalistan mukaisen puheenvuoron toivonut saavani.

Tässä hieman näköjään sanan säilällä nyt sitten kamppaillaan. Itse ehkä haluaisin käyttää tällaisen aika maltillisen puheenvuoron, jos sopii, siitä, että tosiaan nyt kun valtionta-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

louden tilanne on hyvin vaikea ja tämän varmasti kaikki tiedostamme, niin on tärkeää, että ne pakolliset uudistukset, joita yhteiskuntaan joudutaan tekemään myös tämän vaikean julkisen talouden tilan ratkaisemiseksi kestäväällä tavalla, ovat sellaisia, että ne ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisia. Ja tässä uudistuksessa, sillä tavalla kuin nyt valiokunta mietinnössään esittää, hallituksen esityksen pohjalta tietysti, pyritään poistamaan näitä erilaisten tukimuotojen päällekkäisyyksiä.

Keskustelussa ei ole vielä käytetty kovin montaa puheenvuoroa tämän valiokunnan mietinnön pohjalta — edustaja Castrén toki käytti hyvän puheenvuoron tuossa keskustelun aluksi. Haluan nyt tuoda kuitenkin oman tukeni sille, että näitä uudistuksia on välttämätöntä tehdä, ja kun tosiaan valtiontaloutta on välttämätöntä sopeuttaa, niin kaikki sopeutukset on tärkeää tehdä niin, että niiden haitallinen vaikutus olisi mahdollisimman pieni ja että päinvastoin uudistuksella jopa päästäisiin tarkoituksenmukaisempaan toimintaan tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo, vastauspuheenvuoro.

15.35 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On häpeäksi tietenkin koko akateemiselle yhteisölle, jota itsekin edustan, että täällä voi ladella ihan mitä vain ilman minkäänlaista faktapohjaa. Tosiasia on se, että alle 25-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvien tulotaso muihin ikäryhmiin nähden ei 90-luvun laman jälkeen ole noussut samassa suhteessa kuin muiden ikäryhmien.

Hallitus on nimenomaan tehnyt tietoisien arvovalinnan. Nämä eivät ole pakollisia päätöksiä, edustaja Autto. Te olette tehneet sen arvovalinnan, että nuoret maksavat tämän teidän epäonnistuneen talouspolitiikkanne. [Pia Sillanpää: Teidän epäonnistuneen talouspolitiikkanne!] Ja se, että kesken keskustelun tullaan pitämään tänne näitä talouspoliittisia puheenvuoroja, joita on täällä kuunneltu ties kuinka monta kertaa, on myös nuorten ihmisten aliarvioimista ja väheksymistä. Menkää tapaamaan niitä nuoria, jotka ovat tällä kuntoutusrahalla. He eivät välttämättä edes ole tietoisia siitä, mistä kaikista muistakin suunnistaa niitä leikkauksia heidän elämäänsä Orpon hallitus tekee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja, vastauspuheenvuoro.

15.36 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En väheksy, vaan vaadin kiittollisuutta kaiken ikäisiltä hyvinvointivaltion kasvateilta ja elänteiltä. Edelleenkin en edustajien Koskela ja Honkasalo puheenvuoroista saanut selvää, missä suhteessa meidän aikamme ja meidän hallituksemme vuonna 2024 on poikkeuksellisen kitsas. [Veronika Honkasalo: Hallituksen omien arvioiden mukaan!] Siis olivatko nuorison etuisuudet runsaammat vuonna 1994, olivatko nuorison etuisuudet runsaammat vuonna 1984, vai 1954, tai jopa 1884? Ja onko etuus ainoa malja, joka kannattaa tyhjentää nuoruuden riemuissa? Etuisuuksillako nuori tulee onnelliseksi, ja rahan menetyskö hänet syrjäyttää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen, vastauspuheenvuoro.

15.37 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sinällään kiitän perussuomalaisten Keskisarjaa tästä puheenvuorosta. Pyysin hallitukselta vastauksia siihen, että kun te lopetatte kaikki eläkkeet 16—17-vuotiaille nuorille, vammaisetuudet

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

ja sairauspäivärahat ja te lopetatte Nuotti-valmennuksen käytännössä kokonaan, niin miten te vastaatte, perussuomalaiset, tähän.

Siinä mielessä Keskisarjan kommentti tai vastaus hallituksen puolesta oli kyllä mielestäni, voi sanoa, hyvin ala-arvoinen, että puhutte täällä keskikaljasta ja jostain kulautuksista ja muista [Laura Meriluoto: Ja teitte olutveron laskun!] — juuri näin — kun kaikkien tutkimusten perusteella te teette suurimmat sosiaaliturvaleikkaukset kaikilla mittareilla 90-luvun laman jälkeen. Te eriarvoistatte ja leikkaatte pienituloisilta samaan aikaan kun te annatte kaikista isotuloisimmille. [Pia Sillanpää: Teidän taloudenhoidon jälkeen!] Toivoisin nyt edustaja Keskisarjaa ja koko perussuomalaisten ryhmää myöntämään tämän, minkälaista politiikkaa te harjoitatte. [Laura Meriluoto: Halpaa kaljaa sosiaaliturvan tilalle nyt vaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja, vastauspuheenvuoro.

15.38 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En todellakaan myönnä, vaan väitän, että tänä päivänä kaikkien aikojen pienimpiä ikäluokkia hoivaa kaikkien aikojen ennätysmäärä ammattiauttajia, niin kuin kenties pitääkin. Mutta nuorison pahoinvointi ei johdu etuuksien puutteesta, vaan esimerkiksi näistä fiksuista vekottimista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt mennään puhujalistaan. — Edustaja Autto.

15.39 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Nyt sitten tämä varsinainen puheenvuoro, ehkä vähän tällaisena vastauspuheenvuorona.

Tosiaan tässä on tärkeää ymmärtää, keitä varten nimenomaan toimenpiteitä, joilla määritetöisesti Suomen julkisen talouden tilaa tervehdytetään, tehdään — tietysti nuoria varten, jotta Suomi voi olla pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta myös tulevaisuudessa. Tämä on se syy, miksi näitä uudistuksia tehdään.

Tosiaan aiemmin tuossa ikään kuin hieman annettiin ymmärtää, että ei olisi toivottavaa, että keskusteluissa käytetään näitä puheenvuoroja, mutta ainakin aiemmin myös oppositio on aina kiittänyt siitä, että hallitus näitä hallituksen esitysten perusteella tehtyjä mietintöjä perustelee, joten siksi halusin tämän puheenvuoron käyttää. Mielelläni toki osallistun keskusteluun tästä ja muistakin aiheista myös jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto, vastauspuheenvuoro.

15.40 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai kiitän hallituspuolueitten edustajia siitä, että täällä suoraselkäisesti olette mukana puolustamassa, perustelemassa näitä esityksiä, jotka kyllä kiistatta ovat todella julmia ja kohdistuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin, vammaisiin, pitkäaikaissairaisiin.

Olen vähän kyllästynyt kuulemaan sitä perustelua, että sitten tulevaisuuden lapsille turvataan parempi yhteiskunta tai parempi elämä. Minusta on nihilististä ajatella, että tämän hetken lapset ja nuoret joutavat kärsiä, koska tulevaisuuden lapset ja nuoret olisivat sitten jotenkin arvokkaampia. Eihän se näin voi mennä. Kyllä meillä on varaa huolehtia myös tämän ajan lapsista ja nuorista ja samalla rakentaa sitä yhteiskuntaa tuleville. Ne ovat niitä arvovalintoja, mistä täällä on puhuttu. Esimerkiksi olutveron alennus — jos jo se peruttaiisiin, sillä saataisiin vaikkapa lastensuojelun jälkihuollon leikkaus peruttua. Se on valinta.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Tosin nyt tästä edustaja Keskisarjan puheenvuorosta ehkä selvisi syy tälle olutveron alennuksellekin, kun hän toivoi, että nuoret psyykenlääkkeenä ottaisivat olutta. Minusta tämä on täysin käsittämätön ajatusketju.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela, vastauspuheenvuoro.

15.41 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös itse jäin ihmettelemään tätä ajatusta siitä, että nämä hallituksen mittavat heikennykset nimenomaan lapsiin ja nuoriin — ja erityisesti tänään kaksi esitystä heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin — olisivat jotain hyvinvointiyhteiskunnan pelastamista tuleville sukupolville, kun te nimenomaisesti leikkaatte tulevilta sukupolvilta tulevaisuuden edellytyksiä näillä teidän esityksillänne.

Tämä on huonoa taloudenpitoa myös siinä mielessä, että nämä teidän ratkaisunne, paitsi että ne tulevat maksamaan inhimillisenä kärsimyksenä, joka kohdistuu niihin perheisiin, joissa lähtökohtaisesti ollaan taloudellisesti heikoimmilla sen vuoksi, että siellä saattaa olla pitkäaikaissairas tai vammaisen lapsi, jolta te nyt leikkaatte sitten näitä kuntoutuksen edellytyksiä, niin ne eivät myöskään tule lisäämään taloudellista hyvinvointia. Ne tulevat vaikeuttamaan taloudellista jaksamista perheissä, ne tulevat lisäämään inhimillistä kärsimystä, ja ne tulevat maksamaan lisää tulevaisuudessa, kun nämä kustannukset tulevat korkojen kera maksettavaksi myöhemmin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen, vastauspuheenvuoro.

15.42 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä todella hämmentää se, että kesken tämän keskustelun, kun puhutaan nuorista ja nuorten Nuotti-valmennuksesta ja kuntoutusetuuden heikennyksestä, edustaja Autto pyyhältää tänne saliin puhumaan valtiontalouden tilanteen heikosta jamasta. [Pia Sillanpää: Sitähän ei vasemmisto ymmärrä, että se liittyy asiaan!] Te puhutte täällä jatkuvasti tulevista sukupolvista ja nuorista, kuinka te ette halua jättää velkaa tuleville sukupolville, mutta te pakotatte nykynuoret elämään velalla. Jo nuoret joutuvat entistä enemmän nostamaan velkarahaa, jotta he voivat opiskella ja elää tässä yhteiskunnassa, ja samaan aikaan te kasvatatte hyvinvointivelkaa heikentämällä palveluita, leikkaamalla näiden nuorten toimeentulosta.

Hyvät edustajat, täytyy sanoa, että tämä kyllä tulee todella kalliiksi, ja muistutan teitä, edustaja Autto, että ei teidän ole ”pakko” tehdä yhtään mitään, politiikka on arvovalintoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.43 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Nurminen täällä väitti jopa, että Nuotti-valmennus lopetetaan kokonaan, [Ilmari Nurminen: Käytännössä ei haeta!] ja kun täällä on useampi sanonut, että tämä kohdistetaan kaikista heikoimmassa asemassa oleviin, niin tähän ei myöskään pidä paikkaansa. [Minja Koskela: Pitäähän se paikkansa!] Minä kerroin täällä jo aikaisemmin mutta minä kerron nyt vielä uudestaan, että tähän Nuotti-valmennukseenhan on ohjautunut myös sellaisia nuoria, jotka ovat olleet jo valmiiksi koulutuksen tai työelämän piirissä, ja näille nuorille ajankohtai-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

sempi ja tarkoituksenmukaisempi palvelu löytyisi Nuotti-valmennuksen sijaan esimerkiksi oppilaitoksesta tai työllisyyspalveluista, jolloin Nuotti-valmennuksen resursseja voisi kohdentaa niille nuorille, jotka ovat kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, eli juuri nimenomaan niille heikoimmassa asemassa oleville ja kaikista heikoimmassa asemassa oleville. Eli nämä teidän väitteenne eivät nyt ihan ole totta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto, vastauspuheenvuoro.

15.44 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan oppositio mielestäni maalaa tässä hieman ylidramatisoitua kuvaa siitä, että palveluita oltaisiin kokonaan lopettamassa. Edustaja Sillanpää sosiaali- ja terveysvaliokunnan arvostettuna jäsenenä mielestäni toi hyvin esille esimerkiksi tämän Nuotti-valmennuksiin liittyvän tilanteen. Ja koko uudistuksen yksi keskeinen ajatus on ollut se, että kun edellinen eduskunta on säättänyt oppivelvollisuuden pidentämisestä, niin silloin nuoret eivät olisi tällaisten päällekkäisten tukimuotojen piirissä, vaan tosiaan sitten nuorta tuetaan sillä opinpolulla eteenpäin mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Mutta halusin käyttää sen alkuperäisen puheenvuoron siksi, että mielestäni ei myöskään pidä kiistää tai piilotella sitä tosiasiaa, että tällä hetkellä Suomen valtio velkaantuu hälyttävän nopeasti [Aino-Kaisa Pekonen: Ja nyt nuoret velkaantuu!] ja meidän on tehtävä toimenpiteitä, joilla tämä kehitys saadaan käännettyä, [Minja Koskela: Te itse otatte sitä velkaa!] koska juuri nämä nuoret, joista tänään on täällä puhuttu, ovat niitä henkilöitä, jotka tulevat elämään sitten aikuisikänsä siinä tilanteessa [Puhemies koputtaa] — jos mitään ei tehdä, niin kuin edustaja Pekonen toivoi — jossa Suomi ylivelkaantuu. [Aino-Kaisa Pekonen: Sanoinko niin?] Hautaamme nämä nuoret silloin [Puhemies koputtaa] täysin kohtuuttomaan tilanteeseen, sellaisen velkavuoren alle, [Puhemies: Aika!] jota meidän kansantaloutemme taas ei pysty kannattelemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo, vastauspuheenvuoro.

15.46 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletteko te, edustaja Autto, tutustunut esimerkiksi tähän kohorttitutkimukseen nuorista, jotka syntyivät 1987, siitä, miten laman leikkaukset vaikuttivat tähän sukupolveen? Tässä teidän talouspoliittisessa jargonpuheessanne ei ole päätä eikä häntää. Nämä teidän leikkaukset osuvat teidän hallituksenne omienkin arvioiden mukaan nimenomaan korostetusti 18–24-vuotiaisiin nuoriin. Opiskelijat ovat yksi ryhmä, joihin nämä leikkaukset kohdistuvat kaikkein karuimmin, ja se nimenomaan on arvovalinta. Sitä valintaa ei ole pakko tehdä, varsinkin kun teidän hallituksenne talouspolitiikka on aiheuttanut työttömyyttä, valtavaa valtion velkaantumista, kaikki nämä asiat, joilla te perustelette näitä massiivisia leikkauksia nimenomaan niihin ryhmiin, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Tässä teidän retoriikassanne ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä. [Puhemies koputtaa]

Ja, edustaja Sillanpää, minä mietin tässä puheenvuoronne aikana, mikä on teidän mielestänne se väestöryhmä, joka on kaikkein heikoimmassa asemassa. [Puhemies koputtaa] Silloin kun täällä puhuttiin toimeentulotuen leikkauksista, [Puhemies: Aika!] niin silloinkin väititte, ettei tämä ryhmä ole se kaikkein heikoimmassa asemassa oleva. Mikä se sitten on?

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on vielä pyydettyjä debattipuheenvuoroja edustajilla Nurminen, Pekonen ja Koskela, ja mikäli sen jälkeen edustaja Autto haluaa käyttää puheenvuoron, niin myönnän sen hänelle, koska hänen puheenvuorostaan tämä debatti lähti liikkeelle. Ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Nurminen.

15.47 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluaisin tietää edustaja Sillanpäältä, ketkä ovat ne teidän mielestänne heikoimmassa asemassa olevat ihmiset. Täällä on niin paljon tehty leikkauksia, mutta ikinä ne eivät teidän mielestänne kohdistu heikoimmassa asemassa oleviin. [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa tuokaan!]

Mitä tulee tähän Nuotti-valmennukseen, niin pääsääntöisesti nämä, jotka osallistuvat tähän, eivät ole enää oikeutettuja tähän kuntoutusrahaan, ja tämä heikentää osallistumista siihen.

Ja edustaja Autolle: siteerasin täällä aiemmin, kun olitte poissa, esimerkiksi Diakonissalaitoksen tutkimusta, että jos esimerkiksi Nuotti-valmennusta leikataan sadalta nuorelta, kuluja säästyy 340 000, mutta samaan aikaan yhteiskunnallisena hyötynä menetetään 1 380 000, jos tilannetta katsotaan viisi vuotta valmennuksen jälkeen, ja tämä liittyy nimenomaan tähän työllistymiseen ja muuhun. Ja tästä valiokunnalla on hyvin paljon tutkimustietoa, että tämä on taloudellisesta näkökulmasta vähän kuin sahaisi omaan jalkaansa, jos te olette tutustunut tähän valiokunnan mietintöön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.48 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitää todeta tuohon edustaja Auton puheenvuoroon, että minusta on aika laiskaa argumentointia, jos toteaa täällä, että minä olisin sanonut, ettei mitään tarvitse tehdä. En minä ole tässä salissa tänään enkä koskaan aikaisemminkaan sanonut, etteikö tässä taloudellisessa tilanteessa valtion tarvitsisi jotain tehdä. [Pia Sillanpää: Te vastustatte kaikkea!]

Mutta minä totesin teille, että politiikka on arvovalintoja. Ja te olette nyt valinneet teidän arvojenne mukaiset toimet, joissa nimenomaisesti nyt heikennetään kaikista heikoimmassa asemassa olevien nuorten toimeentuloa. Valiokunnassa kuultiin, kuinka nämä leikkaukset tulevat vaikuttamaan kielteisesti vammaisten nuorten toimeentuloon, osallisuuteen ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin kouluttautua, mutta edes tämä ei kääntänyt hallituksen ja hallituspuolueiden edustajien päitä. Tämä on teidän arvovalintanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

15.50 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Autto piti täällä ehkä hieman semmoisen holhoavasävyisen puheenvuoron siitä, miten tämä talous toimii, ja edustaja Sillanpää ryyditti sitä sitten omalla välihuudollaan, joka kuului jotakuinkin niin, että eihän vasemmisto taloudesta mitään ymmärräkään.

Mutta jos nyt katsotaan tätä talouden kokonaisuutta: Ensinnäkin, jos te pitäisitte huolta siitä, että meidän veroaste säilyisi edes nykyisellään. Jos se olisi vuoden 22 tasoa vuonna 27, niin me oltaisiin miljardeja euroja vahvemmillä. Te annatte veroasteen laskea. Te ette puutu listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennukseen, jonka poistaminen tai edes muokkaaminen itse asiassa lisäisi investointeja, ja tämä on [Pia Sillanpään välihuuto] eko-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

nomistien näkemys — ei pelkästään minun näkemykseni, edustaja Sillanpää. — Te leikkaatte matalasuhdanteessa, te olette leikanneet taantumassa. Se tarkoittaa sitä, että näitä leikkaustarpeita syntyy jatkuvasti enemmän ja enemmän, ja kun te valitsette kohdistaa niitä näihin nuoriin ihmisiin, niin silloin se on teidän valintanne. Jos te olisitte kiinnostuneita tästä valtion tulopuolesta, niin teillä ei olisi tällaisia leikkauspaineita. Kyllä se, edustaja Autto, [Puhemies koputtaa] silloin on niin, että te teette nämä valinnat — kyse ei ole pakosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

15.51 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yritän puhua mahdollisimman vähän poleemisesti, että keskustelu pääsee etenemään. Arvostan todella näitä hyviä argumentteja, joita tässä on esitetty.

Mutta siis vielä tästä koko hallituksen — uskoisin niin — ajattelun taustasta haluan sanoa sen, että kun tosiasia on, että Suomen talous ei ole kasvanut viimeiseen 15 vuoteen, niin emme voi toimia, kuten edustaja Koskela edellä toivoi, että kiristäisimme verotusta, [Veronika Honkasalo: Eihän se tarkoita verotuksen kiristämistä!] vaan päinvastoin Suomen täytyy pystyä olemaan kilpailukykyinen suhteessa keskeisimpiin kilpailijamaihimme Ruotsiin, Saksaan ja niin edelleen. [Minja Koskela: Missä ei ole tällaista listaa!] Sen vuoksi hallitus tekee monia uudistuksia, muun muassa laskee työtulojen verotusta, jotta voidaan olla kilpailukykyisiä tulevaisuudessa säilyttäen kuitenkin ihmisten ostovoima.

Sama asia liittyy tähän talouden elvyttävyyteen. Jos valtio velkaantuu 12 miljardia euroa vuodessa, niin kyllä se on erittäin voimakkaasti taloutta elvyttävää finanssipolitiikkaa, eli myöskään tästä ei voi hallitusta syyttää.

Tosiaan kaikki, kuten edustaja Pekonenkin tuossa peräänkuulutti, opposition [Puhemies koputtaa] ehdotukset siitä, miten julkisen talouden tilaa parannetaan ja miten kansantalouden kasvua edistetään, varmasti hallituksessa otetaan enemmän kuin mielellään vastaan. Ja pianhan on vaihtoehtobudjettien aika. [Vasemmalta: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Merinen.

15.52 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nuotti-valmennus, mistä tässä puhutaan, on harvinaisen pidetty ja siitä harvinainen kuntoutusmuoto, että kun sitä on tutkittu, niin sitä pitävät erittäin hyvänä ne kuntoutujat, mutta myös nämä työntekijät ovat arvostaneet sitä tosi korkealle. Se on harvinaisen tykätty erilaisissa tutkimuksissa.

Ja edustaja Sillanpää, kyllä se vaan niin on, että Nuotti-valmentajat ihan itse ovat laittaneet viestiä, että teidän hallituksen jälkeen heillä on ihan romahtanut... Iso osa on lopettanut alalla, ja tämä muutos, mitä nyt tapahtuu, ei tule radikaalisti nostamaan sitä sille tasolle, mitä se oli ennen. Tämä on se totuus.

Kun tässä äskeistä keskustelua kuuntelin — en ottanut osaa, mutta kuuntelin näitä perusteluja — niin mikä hieman ehkä häiritsee omaa korvaa, on se, että nämä hallituspuolueiden perustelut ovat mallia ”ei tässä nuorille nyt mitään muuta kuin ohjataan heitä paremmin eri palveluihin”, kun totuus on kuitenkin, että tämä tulee vaikuttamaan, tämä on säästämistä. Kokoomuksen perustelu on tämä ”pelastamme tulevaisuuden ja ohjaamme paremmin palveluihin”, ja sieltä toiselta puolueelta tuli perustelu, että ”Sannan vika”, [Veronika Honkasalo: Ja kaljaa!] mikä on aika yleinen. Minua harmittaa se, että jos kerran tehdään

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

näin kovia päätöksiä, niin miksei sitä voida sanoa. Itse asiassa edustaja Keskisarja oli ainut, joka sanoi suoria vastauksia, mutta muut yrittävät vaan puhua niin kuin puhtaaksi tällaisia asioita, mitkä ovat oikeasti tosi haitallisia nuorille. Hallitusohjelman nimi on Vahva ja välittävä Suomi, mutta ei tässä sitä välittämistä kyllä ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.54 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin samaan huomion. Peräsin täällä aikaisemmin perussuomalaisilta vastauksia siihen, minkä takia te jälleen kerran leikkaatte kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevilta ihmisiltä. Täytyy kiittää, että Keskisarja oli oikeastaan ainoa perussuomalainen, joka täällä oli paikalla — siis teidän lisäksenne — ja hän vastasi meidän opposition kysymykseen. Sinällään on harmi, että kun me täällä eduskunnassa käsitellään tätä lakia, niin koko hallitus loistaa poissaolollaan.

Mutta kyllä täytyy vähän ihmetellä näitä hallituksen ja edustaja Keskisarjan puolustavia kommentteja. Tällä esityksellä te lopetatte kuntoutusrahan tietyiltä nuorilta ikäryhmiltä kokonaan. Te käytännössä romahduttatte Nuotti-valmennukseen pääsyn, ja tämä on asian tuntijakuulemisissa tullut hyvin vahvasti esille. Kun te teette tällaista politiikkaa, jossa te heikennätte nuorten asemaa, nuorten pääsyä työelämään, sitä järjestelmää ja tukiverkkoa, joka kannattelee nuoria eteenpäin, niin jollain tavalla toivoisin teiltä vähän ehkä empatiaa, rehellisempiä vastauksia ja sitä, että te olisitte täällä paikalla vastaamassa näihin kysymyksiin, kun me kerromme näitä faktoja ja peräämme vastauksia. — Mutta päätän tähän.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 124/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 125/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 13/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 13/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.57 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevan esityksen myötä 16—17-vuotiaat eivät enää saisi kansaneläkettä, takuueläkettä, sairauspäivärahaa tai kuntoutusrahaetuuksia. Kuntoutusrahaa saaneita on vuositasolla ollut noin 10 000 alle

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

18-vuotiaasta nuorta. Ehdotukset voivat lisätä toimeentulotuen tarvetta ja vaikuttaa kielteisesti erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten talouteen ja koulutukseen.

Asiantuntijakuulemisissa kritisoitiin esitystä vahvasti. Esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliitto arvioi esitysluonnosta lapsen oikeuksien toteutumisen ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta. Lastensuojelun Keskusliitto arvioi lausunnossaan muun muassa seuraavaa: ”Lastensuojelun Keskusliitto ei kannata esitettyjä muutoksia, sillä ne heikentävät erityisen haavoittuvassa asemassa olevien nuorten asemaa.” Muutoksella katsotaan olevan kielteisiä vaikutuksia erityisesti ”erityistarpeisten nuorten toimeentuloon, opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja itsenäistymiseen”. ”Esitetyillä muutoksilla tavoitellaan pääasiallisesti säästöjä. Esitetyt leikkaukset kohdistuvat kuitenkin yhteiskunnassa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin nuoriin ja näin heikentävät heidän oikeuksiensa täysimääräistä toteutumista. Tulee myös huomioda, että samaan ihmisryhmään on jo kohdistettu merkittäviä leikkauksia kuntoutusrahan vähimmäismäärän alentamisella ja yleisemmin sosiaali- ja terveystalouteen kohdistuvien leikkausten muodossa. Lisäksi on todennäköistä, että esitetyt muutokset johtaisivat toimeentulotuen tarpeen kasvuun, jolloin tavoiteltuja säästöjä ei saavutettaisi.”

Hallitus toki esityksessäänkin näitä riskejä tunnistaa, mikä tekee päätösesityksestä entistäkin kummallisemman. Miksi hallitus jatkaa leikkauksia, jotka osuvat erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin?

Arvoisa puhemies! Lapset pitävät tilannetta Suomessa aiempaa synkempänä, ilmenee tuoreesta lastensuojeluliiton tekemästä kyselystä. Muutos aiempiin vuosiin on merkittävä ja tulee ottaa vakavasti, arvioi kyselyn tekijä Lastensuojelun Keskusliitto. Tulos on samansuuntainen muiden viimeaikaisten tutkimusten ja selvitysten kanssa. Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että lasten ja nuorten lisääntyvä paha olo on koko yhteiskuntaan pitkäaikaisesti vaikuttava ongelma, johon tulee vaikuttaa sekä poliittisella päätöksenteolla että kunkin lapsen arjessa. Tänäinkin me juuri käsittelemme tätä esitystä, joka entisestään heikentää lasten ja nuorten elämää ja uskoa tulevaan, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Viitala.

16.00 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Edellisessä asiakohdassa aloitettu teema jatkuu.

Tämä hallituksen esitys tarkoittaa kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan alaikärajan nostamista 18 vuoteen. Tämä on leikkaus, joka asettaa pitkäaikaissairaat ja vammaiset nuoret sekä heidän perheensä kohtuuttomaan tilanteeseen — jälleen leikkaus, joka osuu niihin tahoihin, joihin on jo moni muukin leikkaus osunut ja joiden on muutenkin arjessa vaikea pärjätä — jälleen yksi leikkaus, joka lisää ylisukupolvista syrjäytymistä.

Tämä lisää perheiden riippuvuutta viimesijaisista tukimuodoista, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Kyse on esimerkiksi vaikka omaishoitoperheestä, jolla taloudelliset resurssit ovat usein jo ennestään hyvin tiukat. Ikärajan nosto voi myös vaikeuttaa nuorten opiskelua esimerkiksi toisella paikkakunnalla, kun taloudellinen tuki ei enää riitä. Moni voi jäädä vaille sopivia koulutusmahdollisuuksia tai joutua keskeyttämään opintonsa taloudellisista syistä.

Hallituksen tulisi tarkastella kriittisesti tätä ikärajan nostoa ja sen vaikutuksia nuorten elämään ja perheiden jaksamiseen. Etuusjärjestelmän selkeyttäminen ei voi tarkoittaa leik-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

kauksia, jotka vaarantavat vammaisten ja pitkäaikaissairaiden nuorten mahdollisuuksia koulutukseen ja kuntoutukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

16.01 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa edellisessä kohdassa totesin, että tänään täällä on käsitellyssä jopa kaksi erillistä esitystä, joilla isketään kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten toimeentuloon ja palveluihin täysin moraalittomalla tavalla, ja nyt olemme sitten siinä toisessa asiassa.

Todellakin tämän hallituksen esityksen yhdeksi tavoitteeksi on määritelty muun muassa etuusjärjestelmän selkeyttäminen. Ja täytyy todeta, että se on minusta ihan hyvä tavoite ja itsekin kannatan sitä, että tätä meidän etuusviidakkoa selkeytetään, jotta jokainen osaa hakea niitä etuuksia, joihin hän on oikeutettu ja joita hän tarvitsee. Mutta kun tätä teidän esitystänne tarkemmin lukee, niin kyllähän tämän esityksen pääasiallinen tavoite näyttää olevan noin 48,5 miljoonan euron kustannussäästö, joka kohdistuu tälläkin kertaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin lapsiin ja nuoriin. Nämä esitetyt muutokset tulevat heikentämään merkittävästi monien perheiden toimeentuloa näiden etuuksien tason laskiessa.

Ja kun kuntoutusetuuksien ja muiden etuuksien alaikäraja nostetaan nyt nykyisestä 16 vuodesta 18 vuoteen, niin tässä on kyse isosta leikkauksesta etenkin vammaisten lasten ja heidän perheidensä toimeentuloon. Me kuultiin valiokunnassa, kuinka nämä leikkaukset tulevat vaikuttamaan kielteisesti näiden vammaisten nuorten toimeentuloon, osallisuuteen ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin kouluttautua, mutta ei sillä ollut mitään vaikutusta. Te, hallituspuolueiden edustajat, hyväksytte sen ja hyväksytte tämän säästön.

Näillä perheillä, joissa on pitkäaikaissairas, vammainen tai erityistä tukea tarvitseva nuori, on jo ennestään muita useammin taloudellisia vaikeuksia. Lisäksi hallitus on jo aikaisemmin kohdistanut heidän toimeentuloonsa leikkauksia, eikä loppua tälle leikkausvimmalle näy. Yksi kuntoutusrahan tarkoituksista on ollut saattaa vammaiset nuoret yhdenvertaiseen asemaan niiden nuorten kanssa, joilla ei ole toimintarajoitteita. Vammaisen nuoren kohdalla opiskeluun liittyvä yhteiskunnan tuki korostuu erityisesti, sillä sopivaa opiskelupaikkaa ei välttämättä löydy omalta lähialueelta, ja tällaisissa tilanteissa usein perheiltä vaaditaan ylimääräistä taloudellista panostusta. Nyt tämä käsiteltävä esitys vaarantaa tosiasiallisen oikeuden koulutukseen eli yhden tärkeistä perusoikeuksista. Myös toisen asteen opintojen keskeyttäminen voi lisääntyä vammaisen nuoren kohdalla.

Minä en suoraan sanottuna nyt ymmärrä alkuunkaan tällaista politiikkaa. Niin kuin tuossa edellisessä keskustelussa todettiin, politiikka on arvovalintoja ja teidän arvonne ilmeisesti ovat sellaiset, että kaikista heikoimmassa asemassa olevilta lapsilta ja nuorilta, vammaisilta, heidän perheiltään voidaan leikata. Joku kyllä voisi sanoa, että nämä vaikuttavat ihan aidosti pahantahtoisilta päätöksiltä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään listalla. Edustaja Koskela, Minja.

16.05 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse sosiaaliturvan selkeyttämiseksi naamioidusta sosiaaliturvan leikkauksesta. Esityksen arvioidaan vähentävän menoja vuositasona noin 48,5 miljoonaa euroa vuodesta 27 alkaen. Kyse

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

on sosiaaliturvan leikkauksesta, joissa hallitus on ollut erittäin ripeä ja taitava. Tämä ei tosin ollut kehu, vaan ennemmin surullinen fakta hallituksen prioriteeteista.

Tämän hallituksen esityksen seurauksena 16—17-vuotiailla ei olisi jatkossa mahdollisuutta saada kuntoutusrahaetuksia siitä huolimatta, että kuntoutuksen aikaisen toimeentulon on yhtäältä katsottu sitouttavan kuntoutumiseen ja toisaalta edistävän työelämään pääsyä. Myös kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja sairauspäivärahan alaikärajaa nostettaisiin 16 vuodesta 18 vuoteen. Lisäksi vammaisetuuksien saajat siirtyisivät jatkossa aikuisille tarkoitettujen etuuksien piiriin 18 vuoden iässä nykyisen 16 vuoden sijasta.

Arvoisa puhemies! Aivan kuten tuo äsken käsittelyssä ollut esitys, tämäkin esitys kohdistuu kaikkein haavoittuvaisimmassa asemassa oleviin nuoriin ihmisiin. Tällä kertaa leikkauskohteena ovat vammaiset ja pitkäaikaissairaat nuoret ja samalla heidän perheensä. Usein juuri sellaisissa perheissä, joissa on vammainen tai erityistä tukea tarvitseva nuori, on toimeentulo lähtökohtaisesti haastavampaa tai heikentynyt. Nämä muutokset, joita tässä nyt leikkausten muodossa esitetään, heikentävät juuri tällaisten perheiden toimeentuloa entisestään, kun etuuksien taso tulee laskemaan.

Täytyy sanoa, että hallituksella on jälleen kerran erittäin ontuva käsitys siitä, miten taloutta hoidetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Sairastavilta ja oireilevilta nuorilta leikkaaminen on täysin päätöntä eikä auta ihmisiä eikä auta taloutta.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että tavoite etuusjärjestelmän ja sosiaaliturvan selkeyttämisestä on toki erittäin kannatettava. Se ei kuitenkaan tule toteutumaan tämänkaltaisilla mekaanisilla esityksillä, joissa ikärajojen korottamisen kautta vaikeutetaan etuuksien piiriin pääsemistä. Vasemmistoliitto on jo pitkään kannattanut perustuloa, joka olisi yksi keino selkeyttää tukijärjestelmää. Myös hallituksen kannattaisi hakea mallia esityksistä ja ehdotuksista, jotka vähentävät byrokratiaa ja lisäävät ihmisten osallistumisen mahdollisuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

16.08 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi.

Olenneiset muutokset tässä esityksessä koskevat ikärajoja. Esityksen mukaan kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksien alaikäraja nostettaisiin 16 vuodesta 18 vuoteen. Oppivelvollisuuden ikärajaa nostettiin 18 ikävuoteen, ja on siksi perusteltua, että sosiaaliturvajärjestelmä on yhdenmukaisessa linjassa oppivelvollisuuden päättymisen ja vanhempien elatusvelvollisuuden kanssa. Työttömyysetuuksien osalta jäisi edelleen eräitä poikkeustilanteita, joissa työttömyysetuutta voitaisiin maksaa alle 18-vuotiaille.

Tämä muutos selkeyttää ja yksinkertaistaa etuusjärjestelmää mutta myös huomioi erityisesti alle 18-vuotiaat vammaistukea saavat nuoret. Jatkossa ne nuoret, joilla päättyisi lapsen vammaistuen maksaminen 16-vuotiaana, saavat samaa etuutta 18-vuotiaaksi asti. Lapsen vammaistuki on suuruudeltaan korkeampi kuin mitä hän saisi nykyisen lain mukaan eläkettä. Tämä muutos on panostus niiden perheiden toimeentuloon, jotka lapsen vammaisuuden vuoksi ovat oikeutettuja erityiseen tukeen.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää tärkeänä, että näiden muutosten myötä seurataan esityksen vaikutuksia nuorten ja heidän perheidensä toimeentuloon ja työ-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

elämään siirtymistä, jotta voidaan havaita mahdolliset kehittämistarpeet ja niihin voidaan reagoida.

On kuitenkin selvää, että tämän esityksen myötä voimme selkeyttää sitä, että alle 18-vuotias on edelleen alaikäinen lapsi eikä eläkkeen tulisi olla ensisijainen etuus alaikäiselle. Alle 18-vuotiaana myönnetty eläke sulkee vammaisen henkilön turhan usein työelämän ulkopuolelle heti perusopintojen jälkeen, mikä on ongelmallista koulutus- ja työelämäosallisuuden näkökulmasta, ja näin ollen vaikuttaa siihen, pystyykö henkilö itsenäisesti hankkimaan toimeentuloa tulevaisuudessa.

Lisäksi haluan muistuttaa, että etuuskien alaikärajan nosto 18 vuoteen vastaa YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ikärajaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

16.11 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nyt tämä lakiesitys on jälleen, kuten tässä edellä on todettu, iso leikkausesitys. Tällä haetaan noin 50 miljoonan euron säästöä, ja kyse on siis jälleen sosiaaliturvaleikkauksesta. Jatkossa tosiaan 16—17-vuotiailla ei olisi mahdollisuutta saada kuntoutusrahaetuuksia, ja kun alle 18-vuotiaalla ei enää jatkossa olisi mahdollisuutta saada kuntoutuksensa aikaista toimeentuloturvaa kuntoutusrahana, niin tällä voi olla isoja vaikutuksia itse kuntoutumiseen ja siihen, millä tavalla nuori motivoituu — ja arvioiden mukaan nimenomaan motivoituu heikommin kuntoutumaan ja opiskelemaan, jolloin työelämään pääseminen voi pahimmillaan siirtyä myöhemmäksi tai estyä kokonaan. Se, että nuorella on sairaus, vika tai vamma, josta aiheutuu toimintakyvyn rajoituksia, saattaa osaltaan korostaa nuoren itsenäistymisen sekä nuoren oman toimijuuden tukemisen merkitystä, ja nyt tämä hallituksen esitys kulkee aivan väärään suuntaan, ja nimenomaan myös siinä, että tällä leikkausesityksellä on myös negatiivisia vaikutuksia 16—17-vuotiaiden itsenäistymisen kannalta.

Eli tämä lakiesitys nimenomaan heikentää vammaisten nuorten ja heidän perheidensä taloudellista pärjäämistä. Täällä eivät hallituspuolueiden edustajat ole sitä ääneen sanooneet, mutta kyllähän kaikissa näissä sosiaaliturvaleikkauksissa tällaisen läpileikkaavana eetoksena on se, että halutaan, että yksilöt ottavat itse enemmän vastuuta itsestään. Tässä ajatuksena on myös se, että tämä muutos korostaa ikään kuin vanhempien omaa taloudellista vastuuta vammaisesta nuoresta, mutta kun samaan aikaan me tiedetään tutkimuksista, että nimenomaan nämä perheet ovat usein jo lähtökohtaisesti taloudellisesti hyvin heikoissa kantimissa, niin sekin on sitten tietenkin hallituksen suunnalta arvovalinta kohdistaa nämä leikkaukset juuri sellaisiin perheisiin, ei pelkästään niihin nuoriin, vaan myös heidän vanhempiinsa ja perheisiinsä. Se on arvovalinta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

16.14 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys etuusjärjestelmän selkeyttämiseksi ja siihen liittyvät säästöt herättää vakavia huolia, sillä sen pääasiallinen tavoite ei näytä olevan niinkään järjestelmän selkeyttäminen vaan lähes 48,5 miljoonan euron kustannussäästöt, jotka kohdistuvat erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin lapsiin ja nuoriin.

Tämä on jälleen yksi esimerkki siitä, kuinka hallitus leikkaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta vaarantaen heidän perusoikeutensa ja toimeentulonsa. Perheet, joissa on

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

vammainen tai pitkäaikaissairas lapsi tai nuori, ovat usein jo valmiiksi pienituloisia, ja heidän taloudelliset haasteensa ovat erityisesti suuria. Tämä esitys, joka heikentää etuuksien tasoa ja poistaa tai laskee kuntoutusrahoja, tulee lisäämään entisestään ylisukupolvista syrjäytymistä ja syventämään perheiden taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia. Tämä on suoraan ristiriidassa sen kanssa, mitä meidän tulisi tavoitella — yhteiskuntaa, jossa kaikilla on mahdollisuus elää täysipainoista elämää ja jossa ei perhesuhteiden ja taloudellisen tilanteen vuoksi jädä vaille tarpeellista tukea.

Arvoisa puhemies! Esityksellä pyritään selkeyttämään etuusjärjestelmää, mutta ikärajojen mekaaninen yhdenmukaistaminen ei ole oikea tapa edistää todellista yhdenvertaisuutta. Päinvastoin se uhkaa heikentää erityisesti 16- ja 17-vuotiaiden vammaisten nuorten asemaa. Kuntoutusrahan tarkoituksena on ollut tukea vammaisten nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kouluttautua ja elää itsenäistä elämää. Kuntoutusraha on erityisesti ollut tuki silloin, kun nuoren perheellä ei ole taloudellista mahdollisuutta tukea nuorta opiskeluun liittyvissä kustannuksissa esimerkiksi silloin, kun opiskelupaikkaa ei ole läheltä saatavilla.

Esityksessä ehdotettu nuoren kuntoutusrahan alaikärajan nostaminen voi vaikuttaa negatiivisesti vammaisten nuorten itsenäistymiseen ja osallisuuteen. Tällöin perheiden taloudellinen tilanne voi estää nuoren pääsyn koulutukseen ja vaikuttaa samalla heidän tulevaisuudennäkymiinsä. Tämä voi johtaa myös opintojen keskeyttämiseen, mikä puolestaan vaarantaa myös hallituksen oppivelvollisuusuudistuksen tavoitteet. Vammaisten ja nuorten perheet eivät ole tavallisia perheitä. He kohtaavat erityisiä haasteita, joihin hallituksen esityksellä ei tunnu olevan riittävää empatiaa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää huomioda, että vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten perheet ovat usein jo valmiiksi pienituloisia. He tarvitsevat tukea, eivät lisäpaineita. Sen sijaan, että hallitus tekisi oikeudenmukaisia ja tarpeen mukaan kohdennettuja muutoksia etuusjärjestelmään, esitys vie heidät päinvastaiseen suuntaan. Esitys lisää entisestään toimeentulotuen tarvetta, mikä on ristiriidassa hallitusohjelman ja yleisesti järkevinä pidettyjen sosiaalipoliittisten tavoitteiden kanssa. Esityksellä ollaan tekemässä muutosta osin samoihin etuusjärjestelmän osiin kuin jo vuoden 2024 budjetissa ja esityksen kanssa rinnakkain tänään jo käsitellyssä olleessa edellisessä hallituksen esityksessä.

Esitettävät leikkaukset kohdistuvat kertautuvasti erityisen haavoittuvassa asemassa olevaan kohderyhmään ilman, että niiden yhteisvaikutuksia on tälläkään kertaa kunnollisesti käsitelty. Erityisryhmien, kuten vammaisten lasten ja nuorten, kohdalla ei ole tarkasteltu säästöjen yhteisvaikutuksia ja niiden pitkäaikaisia kustannuksia yhteiskunnalle. Esityksessä puhutaan etuusjärjestelmän selkeyttämisestä, mutta se ei ole johdonmukaista. Esimerkiksi lapsilisän maksaminen päättyy edelleen 17-vuotiaana, vaikka olisi ollut loogista ja kohtuullista laajentaa samalla myös lapsilisän maksaminen 18 vuoteen saakka. Tämä olisi voinut osittain kompensoida ikärajamuutoksista aiheutuvia heikennyksiä, mutta nyt esitys ainoastaan lisää nuorten ja perheiden epävarmuutta ja köyhyyttä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole vain etuuksien leikkaamista, se on askel kohti yhteiskuntaa, jossa heikoimmassa asemassa olevat jäävät yhä enemmän syrjään. Esityksessä ei ole tunnistettu sitä inhimillistä ja yhteiskunnallista hintaa, jonka tämä politiikka voi tuoda. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten oikeudet sekä heidän mahdollisuutensa koulutukseen, osallisuuteen ja itsenäistymiseen eivät ole neuvoteltavissa. Tämä esitys ei ole kestävä, ei inhimillisesti eikä taloudellisesti. Meidän täytyy kääntyä kohti oikeudenmukaisempaa politiikkaa, joka takaa kaikille nuorille ja perheille yhdenvertaiset

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

mahdollisuudet. Meidän on pysähdyttävä ja mietittävä, millaista yhteiskuntaa me haluamme rakentaa — yhteiskuntaa, joka huolehtii heikoimmistaan, vai yhteiskuntaa, jossa haavoittuvimmassa asemassa olevat jäävät entistä enemmän vaille tukea ja mahdollisuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

16.20 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Taas on käsillä yksi esitys, jolla hallitus leikkaa sosiaaliturvaa. Tällä kertaa säästöjä haetaan tällä leikkauksella noin 50 miljoonaa euroa vuoden 27 tasossa, ja kärsijöinä taas kerran ovat haavoittuvassa asemassa olevat nuoret, joilla on erityistarpeita. Esityksellä heikennetään näiden nuorten toimeentuloa, opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä ja itsenäistymistä. Tämä on tässä hallituksen esityksessäkin kyllä tunnistettu.

Hallituksen esityksessä myös todetaan, että kuntoutusraha on tutkitusti edistänyt nuorten toimintamahdollisuuksia ja saanut nuoria korottamaan tavoitetasojaan. Hallitus siis tietoisesti heikentää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden nuorten asemaa ja vaikeuttaa heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan. [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa!] Samaan ryhmään on kohdistunut jo aiemmin niin toimeentuloon kuin palveluihin tehtyjä leikkauksia. Ylipäättään hallitus kohtelee kovalla kädellä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, sillä leikkauksia on tehty myös esimerkiksi lastensuojelun jälkihuoltoon ja nuorisotyöhön.

Pakko on kysyä ja ihmetellä, mikä on se logiikka, jonka mukaan hallituksen mielestä tällaisten nuoria syrjäyttävien päätösten tekeminen on tälle yhteiskunnalle millään tavalla mielekästä, järkevää tai viisasta. Vielä en ole kuullut kestäviä perusteluja tälle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitokset. — Edustaja Sillanpää.

16.22 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Muutamia nostoja sote-valiokunnan asiantuntijalausunnoista. Kehitysvammaliitto suhtautui asiantuntijalausunnossaan myönteisesti vammaisetuutta koskevaan ikärajan muutokseen. Muutos alle 18-vuotiaan lapsen vammaistukeen ja 18 vuotta täyttäneen aikuisen vammaistukeen selkeyttäisi 16—17-vuotiaan nuoren asemaa alaikäisenä lapsena.

Lisäksi asiantuntijalausunnossa Invalidiliitto on todennut, että se pitää erittäin tervetulleena muutosta, jossa kansaneläkettä ja takuueläkettä ei myönnetä enää alle 18-vuotiaille. Tutkimukset ja Invalidiliittoon kertyneet kokemukset ovat osoittaneet, että työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen nuorelle peruskoulun jälkeen on osoittautunut osallisuuden kannalta lähinnä poissulkevaksi etuudeksi. Työelämään siirtyminen on ollut erittäin haasteellista työkyvyttömyyseläkkeen vastaanottamisen jälkeen.

Sosiaalipolitiikan professori Heikki Hiilamo on todennut, että oppivelvollisuuden päättymisajankohtaa alempi ikäraja työkyvyttömyyteen liittyvissä etuuksissa on vanhentunut. Vuoden 23 aikana nuoren kuntoutusrahaa sai 8 449 alle 18-vuotiasta. Tärkeimmät syyt etuuden saamiselle ovat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Ei ole kuitenkaan selvää, ovatko nuorten kuntoutusrahat todella ehkäisseet syrjäytymistä.

Sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamis- [Puhemies koputtaa] ja selkeyttämispyrkimykset ovat tarpeellisia, aivan perusteltuja. Vuosikymmeniä sitten luodut etuusjärjestelmän periaatteet eivät enää vastaa nykyistä yhteiskunnallista tilannetta, ja niiden uudistaminen on tarpeen.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Lisäksi valiokunta on todennut asiantuntijakuulemisten perusteella, että rekisteri- ja kyselytutkimusten lisäksi kuntoutusrahan vaikuttavuudesta ei ole olemassa tieteelliset kriteerit täyttävää seurantatutkimusta sen arvioimiseksi, onko nuoren kuntoutusraha vähentänyt työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä tai syrjäytymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ottakaa puheenvuoroja. Eimennä debattiin nyt, kun äsken on oltu, mutta mennään puheenvuorojen kautta. — Elikkä edustaja Castrén.

16.24 Maaret Castrén kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Esityksessä ei ehdoteta muutoksia vammaisetuuksien tasoon. Vammaiset on tässä opposition puolelta mainittu monta kertaa ryhmäksi, jota ruoskisimme. Alle 18-vuotiaat nuoret kuuluvat jatkossa lapsen vammais-tuen piiriin, joka on tasoltaan eläkettä saavan hoitotukea korkeampi etuus. Ne alaikäiset nuoret, jotka ilman lainmuutosta ovat voineet olla oikeutettuja kansan- ja takuueläkkeeseen sekä eläkettä saavan hoitotukeen, saavat näin ollen alaikäisinä aiempaa suurempaa vammaisetuutta, mikä osaltaan kompensoi eläketulon menetystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

16.25 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sillanpää katsoi sieltä muutamat asiantuntijalausunnat, joissa kannatetaan tätä esitystä. Kuten itsekin totesin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani, niin tässä hallituksen esityksessähän annetaan ymmärtää, että tässä on kysymys siitä, että näitä etuuksia yhdenmukaistetaan ja selkeytetään, mutta tosiasiallisesti tässä on kysymys säästöistä.

Jos otan täältä yhden valiokunnan asiantuntijalausunnon, niin esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliitto ei kannata esitettyjä muutoksia, sillä ne heikentävät erityisen haavoittuvassa asemassa olevien nuorten asemaa, ja näillä muutoksilla katsotaan olevan kielteisiä vaikutuksia erityisesti erityistarpeisten nuorten toimeentuloon, opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja itsenäistymiseen. Nämä riskit on siinä hallituksen omassakin esityksessä tunnistettu.

Lastensuojelun Keskusliitto jatkaa vielä tässä omassa lausunnossaan, että ”YK:n lapsen oikeuksien komitea on vuonna 2023 antanut Suomen valtiolle suosituksen, että valtion tulee vahvistaa vammaisten lasten sosiaalisen osallistamisen ja yksilöllisen kehityksen tukemista ja lisäksi tehostaa edelleen politiikkaansa, jolla pyritään varmistamaan riittävä elintaso kaikille lapsille, muun muassa parantamalla vammaisten lasten tilannetta ja lisäämällä heille maksettavia sosiaaliturvaetuuksia”.

Nyt tässä hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan kuntoutusrahaa koskevan muutoksen osalta, ettei riskiä siitä, että näiden nuorten mahdollisuudet suoriutua koulutuksesta, kuntoutua ja osallistua yhteiskuntaan heikkenevät, voida sulkea pois. Nyt tämä tehtävä muutos heikentää vammaisten lasten asemaa eikä suinkaan paranna sitä, kuten tämä komitea on suositellut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

16.27 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Tuntuu, että täällä vähän yritetään puhua mustaa valkoiseksi, kun hallituksen omassa esityksessä on tunnistettu, että tämä esitys hei-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

kentää näitten kohteena olevien nuorten toimeentuloa, opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä ja itsenäistymistä. Hallituksen omassa esityksessä on myös tunnustettu, että kuntoutusraha on tutkitusti edistänyt nuorten toimintamahdollisuuksia ja saanut nuoria korottamaan tavoitetasojaan.

Sitten siteerattiin Kehitysvammaliiton lausuntoa: ”Kehitysvammaliitto ei kannata ehdotettuja muutoksia, joissa kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuuksien alaikäraja nostettaisiin 18 vuoteen.” ”Ehdotetut säästöillä ja valtiontalouden tasapainottamisella perustellut muutokset heikentävät kuitenkin kehitysvammaisten ja muiden vastaavaa tukea vamman vuoksi ymmärtämisessä ja oppimisessa tarvitsevien 16—17-vuotiaiden asemaa, mikä vaikuttaa pitkälle nuorten tulevaisuuteen. Kehitysvammaliitto huomauttaa, että kuntoutusrahaetudet ovat merkittävä väline toimintarajoitteen, vamman tai sairauden vuoksi tukea tarvitsevien ihmisten koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämässä suhteessa muihin nuoriin.”

En tietysti ole itse ollut paikan päällä kuulemassa, jos Kehitysvammaliittoa on valiokunnassa kuultu, mutta kyllä tämä on minusta aika huolestuttavalta kuulostaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 125/2024 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimen valiokunnan mietintö StVM 14/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskustelua, edustaja Honkonen.

Keskustelu

16.29 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallitus tosiaankin esittää, että lakia sosiaalihuollon ammattihenkilöstön pätevydestä muutettaisiin siltä osin, että tietyissä tapauksissa nykyistä vähemmällä ja suppeammalla koulutuksella voisi toimia sosiaalityön tehtävissä. Mielestämme, tietäen, missä tilassa sosiaalihuolto on ja minkälaisissa paineissa ja mitenkä vaativissa tehtävissä sosiaalityöntekijät näinä päivinä hyvinvointialueilla toimivat, tämä esitys on suorastaan vastuuton.

Sosiaalityö on erittäin vaativaa työtä. Se on työtä, jossa sosiaalialan lainsäädännön vastuiden ja velvollisuuksien tunteminen on todella todella välttämätöntä. Nämä hallituksen esityksessä kuvatut muut koulutukset, joilla nyt sitten voisi sijaisena tai määräajaisesti sosiaalityöntekijän tehtävässä toimia, eivät siihen takaa riittävää osaamista, eivät vaikka hallituksen esityksessä todetaankin, että työnantajalla olisi velvollisuus varmistaa, että tällä ti-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

lapaisella henkilöllä sitten olisi riittävä osaaminen ja muut edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Vielä kun tämä esitys kytketään siihen laajempaan kontekstiin, jossa hallitus leikkaamalla hyvinvointialueiden rahoitusta näillä kovilla säästövaatimuksilla ajaa esimerkiksi lastensuojelun todella vaikeaan tilanteeseen, siis kaikista heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten eli lasten, jotka ovat esimerkiksi ongelmaperheissä tai monenlaisten sosiaalisten ongelmien keskellä, suojeleminen ajetaan todella vaikeaan tilanteeseen — vain yhtenä esimerkkinä tästä sosiaalialan vaikeasta tilanteesta — niin kyllähän tämä, että paljon vähemmällä ja vaatimattomammalla koulutuksella voisi sitten toimia esimerkiksi lastensuojelun tehtävissä, tuntuu aika vastuuttomalta esitykseltä.

Ja tietenkin tätäkin perustellaan säästöillä. Mielestäni tässä vaarantuu sosiaalihuollon asiakkaiden turvallisuus. Tiedämme jo nyt, että tästä henkilöstöpulasta johtuen — jonka ratkominen on kyllä tärkeää, ja siitä hallitukselle kiitosta, että sitä yritetään ratkoa — asiakasturvallisuus entisestään vaarantuu, varsinkin kun sitten muita toimenpiteitä sosiaali- ja terveysministeriön taholta ei olla tekemässä henkilöstöpulan ratkaisemiseksi, muuta kuin nämä miljardisäästöt, joita hallitus hyvinvointialueille kohdistaa ja jotka näitä paineita lisäävät.

Arvoisa puhemies! Tämän perusteella esitän vastalauseen 2 mukaisesti, että lakiehdotus hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt on pakko sanoa, että toisessa käsittelyssä vasta esitetään sitten hylkäykset. Mutta ei se mitään haittaa — pääasia, että on jo tullut tieto, mutta sitten uudelleen. Kiitos. — Edustaja Castrén.

16.32 Maaret Castrén kok: Arvoisa puhemies! Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskevan lain tulkinta on vaihdellut jopa eri viranomaisten käytännöissä. On siis perusteltua, että sitä nyt selkeytetään. Esityksen tavoitteena on varmistaa sosiaalihuollon henkilöstön saatavuus ja sosiaalihuollon palveluiden riittävyys. Lapsiasiavaltuutettu toteaa omassa lausunnossaan, että 38 prosentissa sosiaalityöntekijöiden viroista ei työskentele laillistettua sosiaalityöntekijää. Virkoja on tyhjillään tietyillä alueilla jopa 28 prosenttia, Pohjanmaalla on raportoitu 48 asiakasta per sosiaalityöntekijä. Tilanne on siten hälyttävä.

Lastensuojelutyö on vaativaa, ja hyvään työhön vaaditaan kokemusta ja ammattitaitoa. Hallituksen esitys tuo mahdollisuuden lisätä sijaistyövoimaa koko sosiaalityön kentässä, ja tämä taas mahdollistaa sen, että sosiaalihuollon palveluista voidaan silloin vapauttaa päteviä työntekijöitä juuri vaatimaan lastensuojeluun. Lapsiasiavaltuutettu toteaa omassa lausunnossaan, että ”haitallisinta lapsen oikeuksien kannalta on, jos lapsen asian käsittely viivästyy tai apua ei tule lainkaan”. Hän toteaa, että tällainen tilanne on ”kohtuuton ja kestämaton”. Siksi tämä lakiesitys tarvitaan. Valvirakin toteaa, että lakimuutokseen liittyy haasteita mutta kaikki asiat punniten muutosta on perusteltua kannattaa. Sijaiset toimivat sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisina, ja ilman muuta työnantajalla on vastuu tarkistaa, että sijaisella on vaadittava kokemus ja ammattitaito siihen tehtävään, joka hänelle osoitetaan. Tärkeää olisi pyrkiä määrittämään tarvittava kokemus niin, että sen osalta käytännöt eivät vaihtelisi ympäri maamme. Työnantajan tulee myös varmistua siitä, että sosiaalityöntekijöillä on resursseja valvoa ja ohjata näitä sijaisia. Tämä oli yksi huolenaihe, joka esitettiin monelta taholta. Ymmärrämme hyvin, että ohjaus voi olla raskasta, jos päteviä sosiaalityöntekijöitä on vähän ja sijaisia suhteessa paljon.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Arvoisa puhemies! Lakiesityksellä pyritään ratkaisemaan todellista ongelmaa. On tärkeää pyrkiä ensisijaisesti löytämään pätevä työntekijä mutta tällaisen puuttuessa palkata sijainen varmistamaan, että sosiaalihuollon palveluita on saatavissa. Ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistusta valmisteltaessa kokemukset tästä lakiesityksestä tulee tarkasti arvioida. On myös tärkeää, että se ongelma, johon tämä lakiesitys pyrkii löytämään apua, pyritään ratkaisemaan mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti. [Markku Siponen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään listalla. — Edustaja Suhonen.

16.35 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva esitys sosiaalityöntekijän sijaispätevyyssehtojen väljentämisestä on erittäin arveluttava. Esitys on saanut laajaa kritiikkiä ja herättänyt paljon huolta.

Ammattijärjestö Talentian mukaan esimerkiksi lastensuojeluun on vaarassa syntyä uusi normaali, epäpätevien sosiaalityöntekijöiden ammattikunta. Esityksen seurauksena lastensuojelussa tilapäisesti toimivien sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia alennetaan. Talentian mukaan ei-pätevän ammattiryhmän tuominen alalle ei ratkaise työvoimapulaa. Ammattiliitossa ihmetellään, mihin tarpeeseen nämä työntekijät oikeastaan vastaavat. He eivät voi toimia lapsen vastuusosiaalityöntekijänä, eivät valmistella huostaanottoja eivätkä tehdä kiireellisiä sijoituksia tai sijaishuollossa rajoitustoimenpiteitä.

Alan ammattilaisten mukaan lastensuojelu Suomessa on kriisissä, ja kelpoisuusvaatimusten alentaminen vain pahentaa sitä. Onkin esitetty aiheellisesti kysymys: jos ei-pätevä henkilö tekee työssään virheen, kuka kantaa vastuun? Orpon—Purran hallitusta on jopa syytetty lastensuojeluvastaiseksi. Ammattijärjestön mukaan ammattikelpoisuuksiin puuttuminen on selvä viesti lasten tarvitsemien palveluiden ja niiden tekijöiden arvosta, kun ajatellaan, että lastensuojelua voidaan tehdä vähän ohuemmallakin, epäpätevällä osaamisella.

Hallituksen ajama muutos kuormittaa alalla työskenteleviä. Sijaisten perehdytys- ja valvontavastuu on aina työpaikan pätevillä sosiaalityöntekijöillä. Lopputuloksena lakimuutos tekee sosiaalityöntekijän sijaisen tulkinnasta aikaisempaa laveamman. Alalle voidaan siis palkata henkilöitä, joiden opintojen sisältö ei vastaa vaadittavaan osaamiseen, ja työnantajan harkintavalta suurenee. Talentia pelkää lainmuutoksen kuormittavan kohtuuttoman paljon työpaikan päteviä sosiaalityöntekijöitä. Heidän vastuullaan on tälläkin hetkellä sijaisten perehdytys- ja valvontavastuu. Lakimuutos tulee kuormittamaan merkittäväällä tavalla työntekijöitä ja viemään aikaa perustyöltä ja lasten kanssa työskentelyltä. Pelko on, että pätevät työntekijät laittavat hanskat tiskiinkin ja äänestävät jaloillaan. Tässäkin esityksessä kyse on pelkästään säästöjen hakemisesta, ja on todella surullista, että näennäisiä säästöjä haetaan niin, että riskit esimerkiksi lastensuojelussa kasvavat.

Arvoisa puhemies! Lastensuojelu on siis kriisissä. Olen tehnyt keskustelualoitteen lastensuojelusta, ja tämän aloitteen allekirjoittivat useat kymmenet edustajat yli puoluerajojen. Toivon, että tässä salissa käytäisiin ajankohtainen keskustelu lastemme ja nuoremme tulevaisuudesta, johon juuri lastensuojelu vaikuttaa erittäin merkittävästi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

16.38 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys keventää sosiaalityöntekijöiden sijaisen pätevyysvaatimuksia on herättänyt laajaa vastustusta ja ihan ymmärrettävistä syistä. Olen itsekin saanut ansiokasta palautetta sosiaalityön kentältä, ja haluan kiittää niistä palautteista. Hallituksen esityksellä heikennetään sosiaalityön asiakkaiden asemaa, vaarannetaan lasten oikeuksien toteutumista, nakeretaan alan vetovoimaa ja ammattilaisten työhyvinvointia. Muutoksen jälkeen laillistettujen sosiaalityöntekijöiden pitää ohjata ja johtaa tilapäisiä, laillistamattomia sosiaalityöntekijöitä, mikä lisää ammattilaisten mukaan kuormitusta ja alanvaihtopohdintoja. Tämä nyt käsittelyssä oleva laki siis pahimmillaan lisää vaihtuvuutta alalla, jossa luottamussuhteen rakentaminen monesti hyvinkin traumatisoituneisiin asiakkaisiin vaatii aikaa ja erityisosaamista.

Arvoisa puhemies! Kuten Sosiaalityöntekijöiden seuran lausunnossa todetaan, sosiaalityön ammatissa tehdään vaativaa ihmissuhdeperusteista vuorovaikutus-, asiantuntija- ja vaikuttamistyötä, joka perustuu yhteiskuntatieteelliseen osaamiseen, tutkimustietoon sekä sen hyödyntämiseen. Sosiaalityöntekijä myös käyttää merkittävästi julkista valtaa, ja hänen päätöksillään on merkittävä vaikutus yksilön perus- ja ihmisoikeuksiin ja elämänsäkuuluun. Kyllä tällaiseen työhön vaaditaan riittävä koulutus ja riittävästi mahdollisuuksia panostaa siihen.

Lainaan vielä erään lastensuojelussa pitkään työskennelleen työntekijä viestiä. Hän kuvailee, että pelkästään tämän syksyn aikana hänet on työssään useasti uhattu tappaa, hän on joutunut käsittelemään lapsen hyväksikäyttöön liittyviä asioita sekä tukenut lapsiperhettä, jossa vanhempi on yrittänyt itsemurhaa. ”Minä olen pärjännyt tämän syksyn 6,5 vuoden kokemuksen sekä takanani olevien maisteriopintojen tuella. En pelkää tapetuksi tulemistä, koska olen oppinut tuntemaan asiakkaani. En sijaistraumatisoidu, koska sosiaalityön maisteriopinnot valmistivat minut kohtaamaan jatkuvaa traumaa työssäni. Minulla on sanoja sekä perhehoitajalle että itsemurhaa yrittäneelle vanhemmalle, koska olen vuosien aikana kehittänyt perhehoidon erityisasiantuntijaksi. En usko, että kovin paljon pienemmällä ja puutteellisemmalla taustalla pärjäisi ja jaksaisi.”

Arvoisa puhemies! Kelpoisuusehtojen heikentämistä perustellaan esityksessä asiakasturvallisuudella. Asiakasturvallisuus ei kuitenkaan ole vain palveluiden saatavuutta, vaan se tarkoittaa palveluiden järjestämistä, tuottamista ja toteuttamista niin, ettei asiakkaiden fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen tai taloudellinen turvallisuus vaarannu. Kun katsoo nyt kokonaisuutena kaikkia niitä hallituksen esityksiä, joilla heikennetään suomalaista sosiaalihuoltoa, on pakko kysyä, eikö hallitus lainkaan ymmärrä sen palvelun luonnetta, jota sosiaalihuollossa ammattitaidolla tuotetaan, vai eikö hallitusta kiinnosta turvata [Puhemies koputtaa] laadukkaita palveluita sosiaalihuollon, kuten lastensuojelun, asiakkaille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

16.42 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Meriluoto tässä puhui edellä hyvin siitä, että tämä on kyllä selkeä viesti myös sosiaalityön kentälle ja erityisesti lastensuojelun sosiaalityön kentälle siitä, millä tavalla tätä työtä hallitus arvostaa. Varsinkin kun — niin kuin edustaja Honkonenkin täällä sanoi — samanaikaisesti hallitus iskee hyvinvointialueelle massiiviset leikkaukset ja me tiedetään, että sosiaalihuoltoon on tulossa sadan miljoonan euron leikkaukset, niin on tämä kyllä jäätävää kyytiä tässä tilanteessa siten vielä höllentää näitä pätevyysvaatimuksia. Kun me tiedetään, että nämä asiakasryhmät

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

ovat erityisen haastavia, ja meillä on vielä ollut viime vuosina näitä erittäin traagisia esimerkkejä lastensuojelusta, ja tiedetään, että siellä tehdään työtä myös täysin aliresursoidusti jo tällä hetkellä, niin kyllä tämä on surullinen viesti tämän alan ammattilaisille.

Tässä on tietenkin erityisen vakavaa se, että tällä hallituksen esityksellä on isoja vaikutuksia etenkin lasten oikeuksien toteutumiseen lastensuojelussa. Nimenomaan se, että kelpoisuusvaatimuksia tällä tavalla höllennetään, vaarantaa lasten oikeuksien toteutumisen vakavalla tavalla. Mutta ei se kyllä tätä alan työvoimapulaa myöskään ratkaise millään tavalla — sen sijaan itsekin olen saanut viestejä kentältä, että tämä voi olla signaali siitä, että siltä alalta nimenomaan lähdetään nyt pois. Näitä on nimenomaan tullut sosiaalityöntekijöiltä. Ja kun laillistetulle sosiaalityöntekijälle on asetettu velvollisuus valvoa ja ohjata tilapäisiä työntekijöitä, niin sehän kasvattaa myös heidän työmääränsä entisestään ja vähentää mahdollisuuksia keskittyä siihen ammattitaitoa vaativaan työhön ja niihin työtehtäviin.

No, mitä meidän pitäisi sitten tehdä sen eteen, että sosiaalityön houkuttelevuutta parannettaisiin? Tietenkin keskeistä olisi investoida sosiaalityöntekijöiden työolosuhteisiin, palkkaukseen, koulutusmahdollisuuksiin, mutta sitähan hallitus ei nimenomaan tee, kun iskee nämä sadan miljoonan leikkaukset sen sijaan ja hyvinvointialueille myös. Kyllä kaiken kaikkiaan pitää vielä toistaa se, että tämä on todella kurja viesti koko kentälle siitä, miten sosiaalityötä Orpon hallitus arvostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

16.45 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tilanne sosiaalityöntekijöiden riittävyyden varmistamisessa on haastava, mutta pätevyysvaatimusten heikentäminen on yksinkertaisesti väärä suunta ja väärä tapa ratkaista tätä ongelmaa.

Tämän esityksen sisältö ei korjaa ongelman juurisyitä vaan on ikään kuin laastari siihen vaikeaan tilanteeseen, joka on. Asiassa ei ole kyse vain uusien työntekijöiden rekrytoinnista vaan myös suoraan asiakasturvallisuuden ja sosiaalipalveluiden laadun vaarantamisesta. Lastensuojelun ja muiden vaativien sosiaalipalveluiden piirissä työskentelevät henkilöt kohtaavat päivittäin tilanteita, joissa pelkkä teoreettinen osaaminen tai vähäinen työkokemus eivät riitä. Näissä tehtävissä tarvitaan osaamista ja ymmärrystä, jota saadaan vain asiaan kuuluvalla koulutuksella ja kokemuksella.

Työvoimapulaa ei ratkaista kelpoisuusehtoisuuksia laskemalla vaan päinvastoin, tällainen päätös tekee sosiaalityöstä vähemmän houkuttelevaa ja lisää vakituisten henkilöstön kuormitusta. Tämä kuormitus vähentää heidän mahdollisuuksiaan keskittyä olennaiseen ja heikentää työssäjaksamista. Lopulta heikennykset johtavat alan houkuttelevuuden vähenemiseen ja työn laadun laskemiseen.

Mikäli sosiaalipalvelujen laatu heikkenee ja asiakasturvallisuus vaarantuu, syntyy kalliita korjaavia toimenpiteitä. Se, mikä lyhyellä aikavälillä näyttää tuovan säästöjä, voi pitkällä aikavälillä tulla erittäin kalliiksi.

Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä vaarannamme sekä sosiaalityön asiakkaiden että työntekijöiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden. Tämä ei ole oikea tapa lähteä ratkomaan tätä työvoimapulaongelmaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen poissa. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

16.47 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kommentoin ensin tuota edustaja Castrénin ensimmäistä puheenvuoroa ja hieman hämmästelen tätä, että lähdetään sosiaalityöntekijöiden kelpoisuuksia muuttamaan, kun meillä on kuitenkin tulossa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattihenkilöstöstä lakiuudistus. Ja kun nyt näitä kelpoisuuksia lähdetään muuttamaan, niin kyllä tässä väkistenkin herää huoli, että kun tähän työvoimapuolaan vedoten lähdetään puuttumaan niihin kelpoisuuksiin, niin ovatko seuraavana sitten vuorossa sairaanhoitajat ja lääkärit, koska heistähän meillä myöskin on pulaa. Onko ensi talvena odotettavissa, kun tämä uudistus etenee, että lähdetään kaikkien muidenkin sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattihenkilöiden kelpoisuuksia sitten polkemaan?

Mutta, arvoisa rouva puhemies, todellakaan tämä sosiaalityöntekijöiden pula ei ratkea näitä kelpoisuuksia polkemalla. Keskustan edustajat jättivät sosiaali- ja terveysvaliokunnassa vastalauseen tähän hallituksen esitykseen sosiaalihuollon ammattihenkilölain muuttamisesta. Vaadimme, että tämä lakiehdotus hylätään eikä näitä kelpoisuusvaatimuksia lähdetä muuttamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on kaikilla yhteinen huoli lastensuojelun tilanteesta, ja jo nyt valvontaviranomaisille on tullut kanteluiden tai valvontatoiminnan kautta tietoon tapauksia, joissa tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivan henkilön toiminta on osaamisvajeen vuoksi vaarantanut asiakasturvallisuuden, palvelujen saatavuuden ja tiedonsaantioikeuden. Ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeudet ja etu voivat vaarantua, jos tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä edelleen kasvaa. Päteviä sosiaalityöntekijöitä kyllä on, mutta heitä ei riittävästi työskentele alalla. Se on varmasti se totuus. Mutta tämä esitys ei ratkaise tätä pätevien työntekijöitten pulaa, vaan jatkossa itse asiassa entistä enemmän kuormitetaan näitä päteviä sosiaalityöntekijöitä ja pahimmillaan syvennetään tätä tekijäpulaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on osa tätä hallituksen sosiaali- ja terveystalitiikkaa, jota leimaavat nämä lyhytnäköiset säästöt, jotka sitten pidemmällä aikavälillä uhkaavat tuottaa entistä suuremmat lisäkustannukset. Myös keskusta kannustaa Orpon hallitusta tarttumaan tähän ongelmaan ja lisäämään, parantamaan, tätä sosiaalityöntekijöiden saatavuutta, mutta tämä esitys ei ole ratkaisu näihin ongelmiin. Hallitus itsekin tässä esityksessään toteaa, että muodollisesti pätevien laillistettujen sosiaalityöntekijöiden veto- ja pito-voima voivat heikentyä tämän esityksen vuoksi. Eli käytännössä tämä esitys voi karkottaa myöskin niitä nykyisiä päteviä työntekijöitä pois alalta, ja tästä meillä on todella suuri huoli.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen. — Nyt tässä yhteydessä vain muistutan myös siitä, että niitä hylkäyksiä voi tehdä vasta toisessa käsittelyssä. Toki voi sanoa niitä puheessaan, mutta varsinaiset esitykset tehdään silloin. — Sitten edustaja Pekonen.

16.51 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Sain eräältä sosiaalityöntekijältä viestin, jossa hän kysyi, kenelle me täällä haluamme antaa oikeudet päättää esimerkiksi oman lapsen kiireellisestä sijoituksesta tai huostaanotosta, millä koulutuksella tai osaamisella on jatkossa valmis päättämään lapsen vapauden rajoittamisesta esimerkiksi eristämällä, rajoittamalla liikkumisvapautta tai yhteydenpitoa, tarkastamalla lähetyksen tai kirjeen tai suorittamalla henkilökatsauksen, millä osaamisperusteella jatkossa arvioidaan

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

ja päätetään erityisen huolenpidon jaksosta. Minusta nämä ovat isoja kysymyksiä ja myös-kin erittäin vakavia.

Haluan todeta, että aina kun julkisuuteen nousee järkyttäviä uutisia lastensuojelusta, suuria, surullisia tragedioita, niin pienen hetken me kaikki tässä salissa yhteisesti todetaan, että jotain pitää tehdä, näin ei voi jatkua, mutta sitten kuitenkin näin jatkuu ja oikeastaan menee vain huonommaksi.

Puhemies! Olen todella huolissani tämän hallituksen esityksen seurauksista. Pelkona on, että sosiaalityöntekijöiden pätevyysvaatimusten keventäminen heikentää entisestään lastensuojelua ja myöskin muita sosiaalipalveluja, kun nyt juuri meidän pitäisi vahvistaa palveluita ja tukea ihmisten pärjäämistä ja jaksamista ja suojella lapsia. Nyt tämä esitys vaarantaa lasten oikeudet ja myöskin asiakasturvallisuuden. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten lastensuojelun asiakkaiden, kohdalla sosiaalityöntekijöiltä tulisi aina edellyttää laajaa ammattiosaamista.

On myös syytä muistuttaa, että lastensuojelulaki edellyttää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kykenevän toimimaan eettisesti ja kokonaisvaltaisesti lapsen edun mukaisesti ja varmistamaan lapsen oikeuksien toteutumisen kaikissa tilanteissa, mutta tämä hallituksen esitys on täydellisessä ristiriidassa lastensuojelulain vaatimusten kanssa. Ilman riittävää koulutusta ja kokemusta tilapäisillä työntekijöillä ei ole edellytyksiä turvata lasten etua etenkin monimutkaisissa ja vaativissa tilanteissa.

Monien valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mukaan laillistetuille sosiaalityöntekijöille asetettava velvollisuus valvoa ja ohjata tilapäisiä työntekijöitä kasvattaa heidän työkuormaansa ja vähentää mahdollisuuksia keskittyä omaa ammattitaitoaan vastaaviin työtehtäviin, ja tämä uhkaa työn laatua ja vakituisten sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia. Hallitus siis kuvittelee jälleen ratkovansa työvoimapulaa sellaisilla keinoilla, jotka tosiasiallisesti pahentavat sitä. Lakivalmistelussa ei ole haluttu kuunnella etenkin sitä ammattiryhmää, jonka työhön muutos konkreettisesti vaikuttaa ja joka tuntee tilanteen kentällä. Tämän olisi luullut olevan edes vähintä, mihin valmistelussa olisi voitu ryhtyä.

Kyseessä on siis jälleen yksi esitys, joka paljastaa hallituksen olemattoman arvostuksen sosiaali- ja terveysalalla tehtyä työtä sekä alan ammattilaisia kohtaan. Etenkin sosiaali-huolto näyttäytyy hallitukselle sivujuonteena, jonka rahoituksestakin päätettiin leikata saunaporukalla sata miljoonaa selvittämättä minkäänlaisia vaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

16.55 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Me keskustalaiset emme voi kannattaa hallituksen esitystä, jolla halutaan muuttaa sosiaalihuollon ammattihenkilölakia, vaikka voimme kyllä ymmärtää myös syitä, miksi kyseinen lakiesitys on tehty. Perusteluksi lakiesitykselle on kerrottu sosiaalihuollon ammattihenkilöstön vaikea saataavuustilanne, johon haetaan helpotusta väljentämällä pätevyysvaatimuksia. Kyseessä on kuitenkin myös säästölaki, jonka laskennallinen hinta on kaksi miljoonaa euroa. Luotamme useiden asiantuntijoiden arvioon siitä, että mahdolliset vahingot, joita saattaa seurata virheellisten käsittelypäätösten myötä, voivat koitua paljon kalliimmiksi ja jopa mahdottomiksi arvioida euroina. Sosiaalihuollon ammattihenkilö tekee työssään päätöksiä, joilla vaikutetaan lasten ja perheiden tulevaisuuteen pitkäkestoisesti. Siksi tehtävissä päätöksissä ei ole varaa ainakaan osaamisen puutteista johtuviin virheisiin.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Arvoisa puhemies! Me keskustassa kannamme jatkuvaa huolta hyvinvointialueiden selviämisestä. Hallitus tuo eduskunnan päätettäväksi jatkuvasti lakeja, jotka lisäävät hyvinvointialueiden velvollisuuksia, mutta lisää resursseja ei tule. Myös tämä käsittelyssä oleva lakiesitys sosiaalihuollon ammattihenkilöstöstä on sellainen. Kokeneemmille ammattihenkilöille lankeaa ohjausvastuu tilapäisesti toimivista ammattihenkilöistä. Omien, vaativien töiden ohella kokeneempi ja pätevä ammattihenkilö joutuisi siis valvomaan tilapäisiä työntekijöitä todennäköisesti ilman erillistä korvausta, jotta asiakasturvallisuus voitaisiin säilyttää. Hallitus säästää kyseisen lain avulla kaksi miljoonaa euroa, ja ne nyhdetään hyvinvointialueiden entisestään kuormittuneiden kokeneiden työntekijöiden loputtomaksi kuvittelusta jaksamisesta. Tätä emme voi hyväksyä.

Hallituksen tulisi ottaa vakavasti Valviran, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Pohjanmaan hyvinvointialueen ja lukuisten muiden lakiesitykseen lausuntonsa antaneiden palautteet ja kiinnittää huomiota keinoihin, joilla lisättäisiin laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilöstön työssävihtymisen veto- ja pitovoimaa. Moni lausunnonantaja piti tärkeänä turvata riittävä määrä sosiaalityön opiskelupaikkoja ja maisterivaiheen opiskelupaikkoja sekä ruotsin että suomen kielellä.

Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmä jakaa hallituksen huolen sosiaalihuollon ammattihenkilöstön vaikeasta tilanteesta, ja siksi pidämme tärkeänä, että aiheeseen paneudutaan tarvittavalla vakavuudella, kun sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöä koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus on ajankohtainen. Laadukasta sosiaalihuoltoa ei saateta tinkimällä sosiaalityöntekijöiden osaamisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

16.58 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallitus aikoo lieventää sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia tilapäisten työntekijöiden kohdalla. Vaikka esityksen tavoitteita voi sinällään pitää hyvinä, oikea keino työvoimapulaan vastaamiseksi ei ole kelpoisuusvaatimusten höllentäminen. Tällainen tie vaarantaa asiakassuhteiden jatkuvuutta ja asiakasturvallisuutta sosiaalihuollon palveluissa. Esimerkiksi lastensuojelussa asiakkaat ovat haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, jolloin on erityisen tärkeää, että heidän asioitaan käsittelevillä ja heitä kohtaavilla työntekijöillä on riittävästi osaamista ja tietotaitoa vaativienkin tapausten hoitamiseen. Lasten oikeuksien toteutuminen ja asiakkaan oikeus hyvään sosiaalihuoltoon pitäisi pystyä varmistamaan ihan jokaisessa tilanteessa. Kelpoisuusvaatimuksista kiinni pitäminen on myös kaikkien työntekijöiden kannalta eduksi.

Hallituksen esityksen tavoitteena on sosiaalihuollon henkilöstön saatavuuden ja palveluiden riittävyyden varmistaminen, mutta kelpoisuusvaatimusten lieventämisellä tulee olemaan päinvastainen vaikutus. Esitys heikentää alan vakituisten työntekijöiden pito- ja vetovoimaa, sillä esitys muun muassa lisää laillistettujen sosiaalityöntekijöiden kuormaa, kun heillä on velvollisuus valvoa ja ohjata tilapäisiä työntekijöitä. Tämä aika on myös pois varsinaisesta asiakastyöstä ja omaa osaamista vastaavista tehtävistä.

Arvoisa puhemies! Myös tämän esityksen arvioidaan tuovan säästöjä, ja siksi sitä käsitellään hallituksen ensi vuoden talousarvioesityksen yhteydessä. On järjetöntä, että hallitus on valmis hyväksymään säästöjä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien kustannuksella jälleen kerran. Samalla puolitoista vuotta hallituksen toimintaa läheltä seuraneena se ei valitettavasti tule yllätyksenä.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Säästöjen katsotaan syntyvän hyvinvointialueella muun muassa vuokratyövoiman vähenemisen ja mahdollisten palkkatasoon tulevien vaikutusten kautta, jolloin valtio voi vastaavasti vähentää rahoitusta niille. On kuitenkin huomattava, että kahden miljoonan euron säästöjen toteutuminen on hyvin epävarmaa. Hyvinvointialueella on erilaisia tilanteita muun muassa sijaisten käytön suhteen, mikä vaikuttaa niiden mahdollisuuksiin saada tätä kautta säästöjä. Silti hallitus leikkaisi niiltäkin rahoitusta.

Asiantuntijakuulemisissa nostettiin esille myös, että pienemmät palkkakustannukset ohjaisivat palkkaamaan tilapäisiä työntekijöitä laillistettujen sijaan. Tätä ei missään tapauksessa voi pitää hyväksyttävänä suuntana. Ehdotuksesta voi myös seurata kustannusten kasvua pitkällä aikavälillä, kun korjaavien, raskaampien ja kalliimpien toimenpiteiden tarve lisääntyy virheiden määrän kasvaessa.

Arvoisa puhemies! Sosiaalityön pito- ja vetovoiman lisäämiseen tarvitaan muita, juuri-siihin puuttuvia keinoja. Esimerkiksi työskentelyolosuhteiden, työn kuormittavuuden ja työhön saadun tuen puutteen on nähty olevan sen taustalla, miksi sosiaalityöntekijöitä on vaikea saada rekrytoitua. Hallituksen ei tulisi lisätä sosiaalihuollossa työskentelevien kuormitusta yhtään enempää. Tällä esityksellä ei myöskään varmasti lisätä alan tarvitsemaa arvostusta työn vaativuutta kohtaan. Tämän esityksen sijasta pitäisi investoida sosiaalityöntekijöiden työolosuhteiden, palkkauksen ja koulutusmahdollisuuksien parantamiseen, kuten nostamme vihreiden ja vasemmistoliiton kanssa yhteisessä vastalauseessamme esille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

17.03 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua lakia. Esityksen tavoitteena on se, että meillä on riittävästi saatavilla sosiaalihuollon henkilöstöä ja varmistamme sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyyden. Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskevan lain 12 §:ssä säädetään oikeudesta toimia tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön ammatissa. Tätä on tulkittu monin eri tavoin riippuen viranomaisesta, ajankohdasta ja alueesta. On siis perusteltua, että lainsäädäntöä selkeytetään, jotta jatkossa tulkinta olisi yhdenmukaista riippumatta sen tulkitsijasta.

Arvoisa puhemies! Viime vuosien aikana olemme joutuneet valitettavasti todistamaan tragedioita, joiden keskiössä on ollut lapsi, joka ei ole saanut riittävän nopeasti apua. Jokainen tilanne, jossa lasta kaltoinkohdellaan, on liikaa. Jokainen lapsi ansaitsee turvallisen kasvuympäristön, jossa saa osakseen rakkautta, huolenpitoa ja välittämistä. Meillä on Suomessa paljon sosiaalialan ammattilaisia, jotka työskentelevät joka ikinen päivä sen eteen, että jokainen lapsi voisi kasvaa turvassa. Tällä hetkellä koulutettujen sosiaalityöntekijöiden määrä ei ole riittävä.

Sosiaalityöntekijät ovat saatavuudeltaan suhteellisesti yksi haastavimmista ammattiryhmistä kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöryhmät huomioiden. Erityisesti lastensuojelussa ja muissa keskeisissä palveluissa sosiaalityöntekijöiden puute on kasvanut merkittäväksi haasteeksi. Miten turvaamme oikeuden palveluihin, jos meillä ei ole tarpeeksi työntekijöitä?

Kunta- ja hyvinvointialue työnantajien teettämän kyselyn mukaan lokakuussa 2023 joka viides sosiaalityöntekijän tehtävä oli täyttämättä. Samaan aikaan THL:n tekemän selvityksen mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tehtäviä hoiti sijaispätevä henkilö 28

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

prosentissa vakansseja eli useammin kuin joka neljännessä sosiaalityöntekijän tehtävässä työskenteli sijaispätevä henkilö.

Lastensuojelussa tehdään tärkeää mutta kuormittavaa ja raskasta työtä tämän maan lasten ja heidän hyvinvointinsa eteen. Meidän täytyy muistaa, että lastensuojelussa työskentelee tälläkin hetkellä sosiaalityöntekijöiden lisäksi paljon muitakin ammattihenkilöstöä, joille tärkeintä on tukea lapsia ja lapsiperheitä. Esimerkiksi ammattikorkeakoulusta valmistuneet sosionomit ovat voineet tehdä sosiaalityöntekijän työtä vastaavaa työtä, vaikka eivät teekään päätöksiä huostaanotoista tai sijoituksista. Osa on nähnyt nämä työntekijät kuitenkin vain epäpätevinä, vaikka moni heistä tekee käytännössä sitä samaa tärkeää ja vastuullista työtä kuin sosiaalityöntekijätkin lukuun ottamatta virallisia huostaanotto- ja sijoituspäätöksiä. Jos sosionomi haluaisi jatkaa opintoja sosiaalityöntekijäksi, se on käytännössä tehty todella vaikeaksi. Toivottavasti tähän saadaan muutos tulevaisuudessa.

Käsittelyssä olevan esityksen mukaisesti tällä hetkellä myös muunlaisen korkeakoulutuksen suorittaneet henkilöt voivat tilapäisesti toimia sosiaalityöntekijän tehtävissä, kunhan heillä on riittävä koulutus ja käytännön kokemus. Esimerkkejä näistä on sosionomi (AMK) ja geronomi (AMK). Eli tehtävässä ei voi toimia kuka tahansa millä tahansa kokeumuksella. Ja edelleenkin tehtävissä työskentelevät saavat laillistetun sosiaalityöntekijän tuen ja ohjauksen ja keventävät sosiaalityöntekijän omaa työtaakkaa, jotta hän voi keskittyä hänen kelpoisuuttaan edellyttäviin työtehtäviin. Lisäksi sote-valiokunnan mietinnössä korostetaan työnantajan vastuuta sosiaalityössä työskentelevän työntekijän kelpoisuudesta.

Arvoisa puhemies! Tällä muutoksella turvaamme sosiaalihuollon palveluiden saatavuuden Suomessa ja huolehdimme myös asiakasturvallisuudesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa myös sitä, että lainmuutoksen vaikutuksia seurataan tarkasti ja kokemuksia arvioidaan, jotta voidaan ryhtyä jatkotoimenpiteisiin tarvittaessa.

Lapsilla on oikeus lastensuojelun palveluihin. Kun lapsella on hätä, meidän täytyy kyetä vastaamaan siihen riittävällä pätevyydellä riittävän nopeasti, jotta lapsi saa apua. Meillä täytyy olla mahdollisuus palkata päteviä työntekijöitä, jotka toimivat laillistetun sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena, jotka haluavat, pystyvät ja osaavat tehdä lastensuojelutyötä. Jokaisen meidän tavoitteena on, että lapset saavat tarvitsemansa avun nopeasti, joten mielestäni on tärkeää priorisoida ajatukset siihen, minkälaisella lainsäädännöllä me tämän turvaamme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

17.08 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin tulla myös puhumaan sosiaalidemokraattien puolesta tästä esityksestä, ja me emme hyväksy tätä hallituksen esitystä. Erityisen kylmää kyytiä tämä on sosiaalityöntekijöitä kohden.

Me käytiin valiokunnassa tästä hyvin perusteellinen kuuleminen ja käsittely, ja kyllä itselleni hyvin selkeästi tästä esityksestä jäi se ajatus, että tätä ei pitäisi tehdä missään tapauksessa, erityisesti tässä tilanteessa tai muutenkaan. Ja kyllä itse koen, että nyt te, kokoomus ja erityisesti perussuomalaiset, olette hylänneet meidän sosiaalityön ja sosiaalityöntekijät. Itse olen saanut paljon viestiä tästä ja on pyydetty lähestymään teitä, koska tämä esitys oli teidän käsissänne.

Ja perustelen tätä ihan muutamalla näkökulmalla. Tietenkin me tiedetään, mikä tämän hetken sosiaalityöntekijöitten tilanne on. He ovat äärettömän kuormittuneita, he tekevät

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

äärettömän vaativaa työtä työn vaativuuteen nähden hyvin pienellä palkalla. Heistä on valtava pula, he eivät pysy alalla, koska sen kuormittavuus on niin raskasta. Ja toivon nyt erityisesti, perussuomalaiset, että kuuntelette tätä puhetta, koska tämä on teille osoitettu. Tässä tilanteessa, kun meillä on paljon sijaisia, te muutatte näitä kelpoisuusvaatimuksia, heikennätte. Eli tämän esityksen tultua voimaan enää ei tarvita sosiaalityöntekijän tehtävässä — kun siinä toimit tilapäisesti, kuten yhä enemmän toimitaan — korkeakoulututkintoa, ja tämä on iso muutos.

Tähän hallitus — huolimatta siitä kritiikistä, jota me valiokunnassa toimme — toi hyvin laajasti erilaisia tutkintorakenteita, jotka pätevöittävät käytännössä sosiaalityöntekijäksi Suomessa. Täällä hyväksytään hallintotieteiden kandi, täällä on kuntoutuksen ohjaaja AMK, ja niin edelleen. Kyllähän tämä on iso muutos siihen, että jos olet hallintotieteiden kandi tai kuntoutuksen ohjaaja ja olet sivuaineena avoimessa yliopistossa täydentänyt sosiaalityön perus- ja aineopinnot, niin näillä tiedoilla olet yhtäkkiä pätevä sosiaalityöntekijä tekemään näitä töitä. Totta kai hallitus perustelee tässä, että työnantajalla on vastuu ja niin edelleen, mutta me tiedetään, että näitä tullaan sitten käyttämään.

Toinen ongelma meidän kuulemisen perusteella oli tämä sijaisuuksien ketjuttaminen. Me vaadittiin hallitukselta, että teidän pitää laittaa joku määräaika, minkä myös valvovat viranomaiset toivat esille — onko vuosi, maksimissaan kaksi, ihan maksimissaan kolme vuotta. Te ette olleet valmiita tekemään mitään virallista määräaikaa sille. Eli käytännössä vuoden määräaikaisuuksina voit pysyvästi työskennellä, koska on joku työvoimapula tai tarve tai joku muu määrittelevä seikka, ja nämä kaksi isoa ongelmaa on tässä.

Myös nämä kustannusten säästöt. Perussuomalaiset, ilmoititte esimerkiksi tämän sairaalaverkkoselvityksen yhteydessä, mikä meillä on nyt valiokunnassa käsittelyssä, että jos ei säästöjä tule, niin esitys voidaan vetää. Ja kyllä minä nyt suuresti... Kun me ollaan demareina käyty tätä hallituksen esityksen säästöpuolelta läpi, niin me kyseenalaistetaan tämä erittäin voimakkaasti. Tälle on laskettu kahden miljoonan säästöt, mutta ei ole osoitettu, mistä nämä säästöt tulevat. Käytännössä tämmöisellä, joka toimii sijaisena, on sama palkka kuin pätevällä sosiaalityöntekijällä. Meidän kuulemisten perusteella tämä hallituksen esitys ei perusta säästöä tähän palkkaeroon. Toivoisinkin, että hallitus voisi perustella ja kertoa nyt täällä, mistä tämä kahden miljoonan säästö on, koska te ette pysty esittämään, että te saatte tällä säästöjä, niin pitäisikö teidän vetää tämä esitys pois, kuten te olette muidenkin esitysten kohdalla ilmoittaneet? Uskon, että tämä on ehkä tämmöinen viimeinen oljenkorsi, jolla me pystytään estämään tämän asian eteenpäin vieminen ja runnominen.

Kaiken kaikkiaan minun mielestäni tämä on surullinen päivä sen suhteen, että erityisesti lastensuojelussa ja ylipäättänsä sosiaalityöntekijöitten tämän hetken työtilanne... He ovat äärettömän raskaassa työssä, he tekevät äärettömän vaativaa työtä, vastuukysymykset ovat nyt jo tapetilla, oli miten oli. Tässä tilanteessa ratkaisu on se, että koulutusvaatimuksia vähennetään matalammalla koulutustasolla oleviksi, ja itselläni ainakin on kysymysmerkinä nämä vastuukysymykset: kuka loppupeleissä sitten vastaa, jos tapahtuu jotain. Näihin olisi hyvä saada vastauksia.

Tiedän, että Valvira oli eri linjoilla valiokunnassa, mutta esimerkiksi avit, jotka tekevät käytännön valvontatyötä, pitivät äärettömän huonona tätä, että pätevyyksistä ja osaamisesta leikataan. Tänne ennen kaikkea pitäisi saada resursseja, työtaakkaa vähennettyä ja sitä kautta parantaa alan työ- ja vetovoimaa eikä lähteä tällä hallituksen linjalla, jolla ensimmäinen ammattiryhmä, korkeakoulutetut osaajat, otetaan nyt yksittäisenä ammattiryhmänä ja lähdetään madaltamaan osaamista ja tätä kautta heikentämään tätä osaamista. Sen ta-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

kia nyt halusin tähän tulla sanomaan, että sosiaalidemokraatit tulevat esittämään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä, ja me ei hyväksytä tätä sosiaalityöntekijöitten alan veto- ja pitovoiman ja tämän koko kentän murentamista tällä tavalla. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Castrén.

17.15 Maaret Castrén kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Aika monta kysymystä on esitetty opposition toimesta, ja minä pyrin nyt muutamiin vastaamaan varsin vihreänä poliitikkona mutta erittäin kokeneena sote-ammattilaisena.

Ensinnäkin: Tässä on muutamakin edustaja kysynyt, että kenellä on vastuu. Jokaisella on itsellään vastuu työnsä tekemisestä, ja minä olen aivan varma siitä, että nämä tilapäiset sijaisetkin, vaikka eivät ole päteviä sosiaalityöntekijöitä, kantavat vastuun siitä, että tekevät, mitä osaavat, ja siellä on työnjohto ja pätevät sosiaalityöntekijät heitä auttamaan.

Edustaja Pekonen puhui isoista kysymyksistä ja siitä, mitä haluaisit oman lapsen osalta päätösten kohdalta tehtävän. Totta kai meistä jokainen haluaisi, että siellä olisi kokeneet ammattilaiset, mutta yleensä se ei ole koskaan vain yksi ammattilainen, joka tekee isoja päätöksiä isoihin kysymyksiin, vaan se on ryhmä ammattilaisia, jotka yhdessä miettivät, mikä siinä tilanteessa on parasta. Ja minä toivon, että näin tapahtuu myös silloin, kun meillä on tilapäisiä sijaisia. Ja niin kuin me ollaan tässä sanottu edustaja Sillanpään kanssa, niin tarkoitushan ei ole, että nämä tilapäiset sijaiset työnnetään sinne kaikkein hankalimpiin lastensuojelutilanteisiin.

Se ajatus, että hallituspuolueet eivät ajattelisi lapsia vaan jättäisivät lapset jotenkin heille: tämä esityshän nimenomaan lähtee siitä, että me tiedetään, että niitä isoja kysymyksiä ja päätöksiä pitää kuitenkin jonkun siellä olla tekemässä, ja minä toivon, että näitä sijaisia oikeasti saataisiin. [Ilmari Nurmisen välihuuto]

Edustaja Nurmiselle: Joskushan me joudutaan valitettavasti sote-kentässä maksamaan aika paljon siitä, että me saadaan vaatimusten mukainen henkilöstö. Se nähdään esimerkiksi lääkärityövoiman suhteen. Ja tästä on keskusteltukin, että virkasuhteessa olevat lääkärit kokevat vääryyttä siitä, että reppufirman edustajat saavat moninkertaisen palkan — koska näin on jouduttu mitoitus- ja takia tekemään.

Edustaja Siposelle: Kyllä sote-maailmassa on tätä tehtävien siirtoa tehty joskus pragmaattisista syistä mutta aika usein sen takia, että on ollut pulaa. Muun muassa kun lääkäreistä oli pulaa terveyskeskuksissa, niin potilaat työnnettiin sairaaloihin eri erikoisalojen hoidettavaksi, vaikkei siellä mitään yleislääkäreitä ollutkaan. Jossain ne oli hoidettava. Lääkäreitten tehtäviä on jossain määrin pystytty ammattitaitoisille hoitajille siirtämään sen takia, että se prosessi silloin on vain sujuvampi. Hoiva-avustajia on viime vuosina koulutettu aika paljon. Nimenomaan sen takia tuli hoitajamitoitus, ja nähtiin pula henkilöistä, jolloin sairaanhoitajia, lähihoitajia ei ollut. Omissa yksiköissänikin kahdeksassa uusimaalaisessa päivystyspoliklinikassa me olemme siirtäneet aika paljon tehtäviä sairaanhoitajilta viime vuosina lähihoitajille, kun niinä vuosina, kun meillä oli hoitajia tosi paljon, tehtäviä taas siirtyi lähihoitajilta hoitajille. Eli kyllä tätä tehtävien siirtoa on tehty.

Toki siinä on aina huoli siitä, onko tällainen sijainen nyt sitten hirvittävän pitkään töissä. Kyllähän me esitämme, että joka kerta kun se vuosi on täynnä, niin siihen pitää pyrkiä löytämään se pätevä sosiaalityöntekijä. Jos ei sitä löydy — meilläkin lausunnoissa on todettu — niin silloin on lapsen edun kannalta parempi, että siinä on se sama sijainen jatkossa hoitamassa sitä lasta.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Sitten oikeastaan vielä: Tässä eräs edustaja esitti, että laastarihommissa mennään. Silloin kun ensiapu on tarpeen, niin se laastarikin voi olla oikeasti oikeinkin kätevä hoitamaan siihen asti, kunnes varsinainen ongelma saadaan ratkaistua.

Viimeisenä kysymyksenä se, onko lapsiasiavaltuutettu väärässä, kun hän toteaa, että tämä esitys on kannatettava, jotta ne lapset eivät jää kokonaan vaille asiantuntevaa hoitoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

17.20 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensin tuohon viimeiseen edustaja Castrénin kysymykseen. Niin kuin yleensäkin, kun näitä lakiesityksiä, varsinkin tällaisia hankalia, ja kuulemisia eduskunnassa on, niin varmasti sieltä asiantuntijakuulemisista pystyy poimimaan ja löytämään aina sen lausunnon, mikä sitä omaa näkemystä parhaiten puoltaa.

Oikeastaan itse en ole kokenut sote-alan ammattilainen, mutta kun tuossa Castrénin puheenvuorossa tuli tämä, kenelle vastuu kuuluu ja että vastuu kuuluu kaikille työntekijöille, niin jos minä olen oikein ymmärtänyt tätä, niin kyllä tässä nämä siellä edelleen paikalla ja töissä olevat pätevät sosiaalityöntekijät kantavat aika suurta vastuuta, suurempaa vastuuta kuin nämä tilapäiset työntekijät, [Maaret Castrén: Joo!] joita tässä nyt ollaan jatkossa ennistä enemmän sitten palkkaamassa.

Olen tässä ilolla kuunnellut näitä hallituspuolueitten edustajien puheenvuoroja. Siellä on ollut tähän tilanteeseen todella hyviä ratkaisuehdotuksia — koulutukset, työolot, resurssit, palkkaus — mutta te olette valinneet aivan eri keinon nyt tämän ongelman ratkaisemiseksi eli tämän kelpoisuusehtojen polkemisen. Olisin toivonut, että näitä todellisia alan veto- ja pitovoiman ongelmia olisi sen sijaan pyritty ratkaisemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minä hieman hämmästelen sitä, että vaikka tässä on todella merkittävä asia käsittelyssä, sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtojen muuttaminen, niin täällä salissa on kaksi hallituspuolueen kansanedustajaa. Tämä on neljän hallituspuolueen yhteinen esitys tuolta valiokunnasta tullut tänne, niin että minusta olisi kuitenkin toivottavaa, että edes kaikki puolueet olisivat sitä täällä puolustamassa ja salissa keskustelua käymässä. Kaikki kunnia teille kahdelle, etkä nyt olette salissa, mutta olisin toivonut, että täällä olisi kaikista puolueista ollut esitys ja oltaisiin sitten täällä salissa rehdisti näitä esityksiä puolustamassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.22 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun on vuosikymmenten aikana päässyt seuraamaan työmarkkinoita ja ammattitaitovaatimuksia eri paikoissa, niin minusta tämä lakiesitys tuntuu kyllä todella pahalta, kun katsoo, miten tässä ollaan tekemässä näitä arvovalintoja, joissa ammattipätevyyttä heikennetään ja säästötavoite on noin kaksi miljoonaa euroa ja sekin jopa epävarma.

Voi tietenkin kysyä, että missä kohtaa meillä pitäisi olla parhaat ammattilaiset tarjolla. Silloin kun lapset ovat haavoittuvimmissa asemissa ja tällaisessa tilanteessa, että ollaan lastensuojelun piirissä, niin kyllähän siellä pitäisi ne parhaat ammattilaiset olla, ja tässä pätevyysvaatimusten heikentäminen vaikka vain sijaisten osalta on väärä viesti. Heillä on erittäin vaikeita tilanteita päivittäin, ja silloin tarvitaan sitä huippuosaamista. Kun muun

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

muassa hyvinvointialueilla on puhuttu näistä lastensuojelun ongelmista, niin kyllä ne myös siellä nousevat vahvasti esiin. Voi sanoa, että koko Suomessakin varmaan on vähän epäonnistuttu siinä, kuinka niitä on resursoitu aikanaan. Siellä olisi pitänyt ehkä tehdä vielä enempi niitä ratkaisuja. Tässä tehdään nytten tosi kovia arvovalintoja, kun näitä henkilöitten pätevyyskäsiä alennetaan ja niitä ei resursoida riittävästi.

Arvoisa rouva puhemies! Voisi miettiä, mitkä ovat niitä tilanteita... Lisääkö tämä näitten ammattilaisten houkuttelevuutta, jos työyhteisössä on yhä enemmän epäpätevää henkilökuntaa ja työkuorma vain tulee lisääntymään siitä, kun heidän työtään pitää valvoa ja ohjata ja niin pois päin. Tässä tulee varmasti tämäntyyppisiä asioita. Varmasti semmoiset ihan perinteiset työyhteisön parantamiskeinot — on riittävästi ammattilaisia, henkilöstöä siinä ympärillä ja sitten johtamiseen, palkkaukseen ja työolosuhteisiin kiinnitetään huomiota — ovat niitä keinoja, joilla varmasti tämänkin alan ongelmia pystytään ratkomaan.

Minusta tämä esitys näyttää osaltaan sitä kovaa arvovalintaa, mitä hallitus on tässä tekemässä, ja juuri kaikista heikoimmin pärjäävien lasten osalta tässä nyt ollaan tekemässä tätä valintaa. Minusta tämä on väärä arvovalinta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

17.25 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Sain muutama päivä sitten viestin lastensuojelun aiemmalta asiakkaalta ja hänen äidiltään — nuorelta, joka pelkäsi aikoinaan mennä kouluun, ei mennyt sinne ja otettiin lopulta huostaan. Huostaanotto kesti yli kolme vuotta, ja kun se lopulta purettiin, nuori oli asunut kolmessa eri paikassa, koulu oli keskeytynyt, vointi oli heikennyt ja kaikki osapuolet olivat sitä mieltä, että ratkaisu ei ollut ollut onnistunut. Nuori korosti kertoessaan asiasta joidenkin hyvien työntekijöiden tärkeää roolia siinä, että hän jaksoi ahdistuksensa kanssa päivästä toiseen tuon kolmen vuoden jakson.

Tämä hallituksen heikennysesitys osuu etenkin juuri lastensuojeluun. Kaikista lapsista pitää pitää mahdollisimman hyvää huolta. Se tarkoittaa, ettei rahapulassa valita linjaa, jossa osaamista aletaan heikentää. Vahva osaaminen, eli pätevyysvaatimukset ja koulutus, on niitä keinoja, joita meillä päättäjillä on varmistaa, että lapsemme myös lastensuojelussa voivat hyvin ja saavat parhaan mahdollisen hoidon, tuen ja turvan.

Henkilöstöä tarvitaan lisää, ja alan houkuttelevuutta pitää vahvistaa, ei heikentää. Tämä esitys voi lisätä pätevän henkilöstön kuormaa entisestään. Palkkaukseen, työoloihin ja koulutusmahdollisuuksiin pitäisi panostaa lisää, ei vähemmän. Kahden miljoonan euron säästöt tuntuvat epärealistisilta, ja säästökohde on yksinkertaisesti väärä. Työvoimapulaa ei näin ratkaista, vaan henkilöstön vaihtuvuus todennäköisesti vain kasvaa tämän esityksen myötä. Leikkauksin ja pätevyyskäsiä laskien ei lasten oikeuksien toteutumista vahvisteta, ja en voi esitystä kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

17.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin nyt harmistuneena katson, ettei enää yhtään perussuomalaista ole salissa. Äsken yksi oli, jolta kyselin, ja hänkin lähti. Mutta onneksi täällä on kaksi kokoomuslaista — kiitos teille — ja osoitankin kysymykset nyt teille ja toivon seuraavassa puheenvuorossa sitten vastauksia.

Katsoin, että muun muassa Talentia on lausunut tästä — tietenkin he tuntevat tämän erittäin hyvin — monia huomioita. Kun itse luin sitä lausuntoa, jäin pohtimaan sitä, miksi täs-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

sä yksi ammattihenkilöryhmä on nyt nostettu ylitse muiden. Täällä edustaja Castrén nosti vaikka nämä lääkärit esille. Kun meillä on psykologeista, monista muista pulaa, niin miksi nyt sosiaalityöntekijät on otettu tähän etulinjaan? Tähän toivoisin, edustaja Väyrynen, vastauksia, miksi nämä on otettu nyt erityisesti. Kun me tiedetään, että meillä on tämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö tulossa käsittelyyn, niin olisi ollut perusteltua, että tämä olisi vähintään tässä kokonaisuudessa käsitelty.

No, sitten itse mietin näitä koulutuksen järjestäjiä. Castrén, kun viittasitte koulutukseen, niin onhan sillä iso merkitys, onko tutkinto suoritettu yliopistossa vai avoimessa yliopistossa vai muuten, niin että kyllä silläkin on merkitystä, että se tuli koulutuksen järjestäjiltä. Ja toisaalta esimerkiksi harjoittelu, tämäntyyppiset kysymykset tulevat merkittävään asemaan.

Sitten vielä, edustajat Väyrynen ja Castrén, kun nyt ihan valiokunnan ulkopuolelta mietitään sitä todellisuutta, mikä hyvinvointialueilla on, niin itse sain yhden yhteydenoton siitä, että eräällä hyvinvointialueella on laillistetulle sosiaalityöntekijälle budjetoitu tilapäisten perehdyttämiseen yksi tunti kuukaudessa. Tämä on se todellisuus, mikä siellä on.

Jos palaan vielä näihin säästöesityksiin, niin en kuullut äskeisessä puheenvuorossa sitä, millä perusteilla tällä säästetään tämä kaksi miljoonaa. Tässä puhuttiin joistain vuokralääkäreistä ja muista. Se on täysin eri asia. [Maaret Castrénin välihuuto] Kun tilataan näitä vuokralääkäreitä, mistä ollaan puhuttu, mitä voi ostaa, niin puhutaan siis ihan tähtitieteellisistä summista. Nyt teidän keinonne on tässä madaltaa pätevien ihmisten osaamisvaatimuksia ja lisätä tälle alalle uusi ammattiryhmä matalammalla koulutusvaatimuksella. Tätä ei voi millään tavalla liittää mihinkään vuokralääkärikeskusteluun, mihin, edustaja Castrén, käsittääkseni viittasitte. [Maaret Castrénin välihuuto]

Edelleen toivon, että vastaatte näihin säästötavoitteisiin: mistä tämä kaksi miljoonaa tulee. Tätä ei ole kukaan pystynyt kertomaan, ei ministeriö eivätkä nämä lausunnonantajat pysty sanomaan. Kun me katsotaan näitä lausunnonantajia, niin mitä tulee esimerkiksi palkkakustannuksiin, joihin äsken viittasin, niin olin havaitsevinani, että vähän pudistelitte päätä, että se ei pitäisi paikkaansa. Täällä todetaan ihan, että sopimuksen mukaan viranhaltijan/työntekijän tehtäväkohtaista palkkaa määriteltäessä tai siitä momentin mukaan sovitessa tehtäväkohtaisen palkan määräytymisperusteena on ensisijaisesti viranhaltijan/työntekijän tehtävien vaativuus ja niin edelleen, niin että te ette saa mitään matalampaa palkkaa, mistä säästätte. Tämä, mistä tämä tulee, on kyseenalainen.

Toisaalta sitten tässä ei ole otettu huomioon tätä palvelutarpeen kasvua. Katsoin, että vuonna 2023 lastensuojeluilmoituksia tehtiin 110 269 lapsesta eli noin 10,2 prosentista lapsia. Eli tämä ilmoitusten määrä on myös kasvanut, ja tämä täytyy huomioida myös vakanssien täyttämisen osalta, että vajailla, tilapäisillä sosiaalityöntekijöillä aiheutetaan vajetta myös lastensuojelun asiakkuuksista, ja myös tämän tilanteen korjaaminen edellyttää lisää, ei vähemmän, rahaa. Eli minun mielestäni tämä pitää tunnustaa ja tunnistaa.

Edelleen nyt, kun kokoomus pitää seuraavan puheenvuoron — ja kuten täällä kerroin, perussuomalaisia ei ole täällä näkynyt: te olette kertoneet, että jos ei säästöjä synny, niin on mahdollista, että te vedätte esityksiä pois, kuten nyt, kun meillä on käsittelyssä tämä esitys, jossa suljetaan näitä tiettyjä sairaaloita, ajetaan alas. Voisitteko nyt, mikäli ette pysty perustelemaan, että säästöjä syntyisi, vielä vetää tämän esityksen tässä kalkkiviivoilla? Tai jos te ette siihen lämpene, niin voisiko vielä ajatella, että sen ammattihenkilölain kokonaisuudistuksen yhteydessä ensi vuonna katsottaisiin tätä kokonaisuutta yhdessä psykologien ja lääkäreiden ja muiden kanssa?

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Minä uskon, että monet sosiaalityöntekijät nyt vetoavat kokoomukseen ja erityisesti myös perussuomalaisiin, ja tämä on nyt täysin teidän käsissä. Ja kuten kerroin, sosiaalidemokraatit tulevat esittämään tämän ehdotuksen hylkäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

17.34 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vaikka edustaja Nurminen yritti tässä kovasti paaluttaa minun puheenvuoroani ja edustaja Siponen osittain sitä, mihin asiantuntijoihin voi vedota, niin pidän kuitenkin ennalta suunnittelemani puheenvuoron. [Naurua] — Tässä äsken vedottiin nimenomaan lasten hyvinvointiin, ja itse asiassa sen verran kommentoin tätä kahden miljoonan säästötavoitetta, mihin edustaja Nurminen on viitannut, että sehän ei ole siis missään nimessä ensisijainen tavoite tässä, vaan ensisijainen tavoite on saada palveluita niille, jotka palveluita tarvitsevat. Mielestäni on erittäin oleellinen asia, että lapsiasiavaltuutettu kannattaa tätä esitystä, koska tässä edustaja Siposen puheenvuoron jälkeen käytiin vetoamassa nimenomaan lasten hyvinvointiin.

Tässä ehkä pikkusen eroavat ajatukset, eli me voidaan miettiä, tavoitellaanko ideaalimaailmaa, tai me voidaan elää reaali maailmassa. Meidän ehkä tällä hetkellä pitää elää reaali maailmassa ja pyrkiä siihen, että me oikeasti saadaan palveluita niille, jotka niitä tarvitsevat, mutta samalla se ei tee millä lailla tyhjäksi sitä, etteikö me nosteta alan houkuttelevuutta, yritetä houkutellessa lisää työntekijöitä ja paranneta koulutustasoa. Se on päivän selvä asia.

Vähän vierastan keskustelua, jossa ajatellaan, että tämä on jonkun näköinen arvovalinta lapsia vastaan. Kun meillä nimenomaan siellä asiantuntijalausunnoissa on lapsiasiavaltuutettu, joka kannattaa tätä esitystä lasten hyvinvointiin vedoten, niin mielestäni se on jollakin lailla merkityksellinen lausunto kuitenkin sekin.

Tässä yritetään saada palveluita niille, jotka tällä hetkellä ovat tilanteessa, että heille ei pystytä tarjoamaan palveluita. Siitä tässä on kyse. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 132/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 19/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Honkonen.

Keskustelu

17.36 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä hallitus todella-kin ehdottaa, että jatkossa Suomessa työperäisen oleskeluluvan ehdoksi asetettaisiin kaavamainen 1 600 euron tuloraja. Tämä esitys on monella tapaa historiallinenkin Suomen järjestelmässä, mutta valiokunnan kuulemisissa ja tästä käydyssä julkisessakin keskustelussa on tullut esiin monia kielteisiä vaikutuksia ja monia kielteisiä näkemyksiä tämän lain vaikutuksista ennen kaikkea elinkeinoelämään ja talouskasvuun.

Itsessään tämä esitys on itse asiassa Petteri Orpon hallituksen ja hallitusohjelman vastainen. Tämä tulee vaikeuttamaan työvoiman saatavuutta todella monilla keskeisillä elinkeinoelämän aloilla ja tulee asettamaan nämä alat kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa nyt sitten ulkolaisen työvoiman käyttö tulee vaikeaksi, ellei jopa mahdottomaksikin. Tässä esityksessä on tavoiteltu sitä, että työperäiset maahanmuuttajat, oleskeluluvan saaneet, tulisivat omalla palkalla toimeen ja minimoitaisiin näiden työntekijöiden tarve Suomen sosiaaliturvan käyttöön. Tässä esityksen käsittelyn yhteydessä kuultujen asiantuntijalausuntojen perusteella tätä esitystä voidaan kuitenkin pitää lähestulkoon turhana. Pidän itse erittäin kielteisenä sitä, että tämä esitys kajoaa nyt nimenomaan niihin työperäisiin maahanmuuttajiin ja oleskeluluvan hakijoihin, jotka tulevat Suomeen töihin, nimenomaan töihin, hankkimaan elantoa, ja sen myötä myöskin tukemaan suomalaisten yritysten toimintaa ja luomaan kansantalouteen sitä lisäarvoa, jota tarvitsemme. Ja tämä esitys on nyt sen tavoitteen vastainen, joka ymmärtääkseni muissa esityksissä on hallituksellakin ollut tavoitteena.

Useat elinkeinoelämän tahot, kuten esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen yrittäjät ja monet muut, suhtautuvat tähän ehdotukseen kielteisesti ja aivan ymmärrettävästään syistä, koska moni ala tulisi tästä kärsimään. Erityisen kovat tämän esityksen vaikutukset tulevat olemaan esimerkiksi maataloudessa, puutarhataloudessa, monilla kausityöaloilla, esimerkiksi puhtaanapidossa ja tämäntyyppisillä aloilla. Sitten on monia teknologia-teollisuuden aloja, logistiikka-aloja, lehtien jakelua, postinjakelua, jossa tämä tulee asettamaan vaikeuksia. Sen lisäksi on myös olemassa uhka siitä, että tämä tulisi lisäämään ikään kuin pakkoyrittäjyyttä, jossa naamioitaisiin aiemmin työsuhteista työtä yrittäjätöksi, ja tätä emme tietenkään toivo.

Arvoisa puhemies! Tuossa jo edellisen hallituksen esityksen kohdalla vähän kiirehdin esittämään sen hylkäämistä, jota ehkä tullaan myöhemmin esittämään, mutta tähän hallituksen esitykseen liittyen näillä edellä kuvaamillani perusteilla esitän keskustan vastalauseen 2 mukaisesti, että tämä lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa elinkeinoelämän ja yrittäjien viestit vakavasti ja pidättäytyy antamasta eduskunnalle esityksiä, jotka vaikeuttavat suomalaisten yritysten tarvetta palkata tarvitsemaansa työvoimaa ulkomailta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

17.40 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ja perussuomalaisten johtaman hallituksen ohjelmaan on kirjattu noin 50 huolestunutta mainintaa työvoimapulasta Suomessa. Hallituksen vastaus työvoimapulaan on ollut leikata koulutuksesta sekä kaikin keinoin kiristää työperäistä maahanmuuttoa. Siksi ei ole yllätys, että Suomen kansantalous ei enää kasva, vienti ei vedä sekä työttömien ja konkurssien määrät ovat voimak-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

kaassa kasvussa. Hallitus on politiikallaan ajamassa Suomen näivettymistilaan sekä loputtomien menoleikkausten ja veronkorotusten tielle.

Tällä esityksellä kokoomusjohtoinen hallitus ei ole kuunnellut edes kokoomusta lähellä olevan elinkeinoelämän viestejä tai heidän varoitustensa sanoja. Itsekin täällä lähetekeskustelussa esittelin silloin vinoa pinoa lausuntoja, missä oltiin erittäin kielteisiä tämän lain suhteen. Myös kansalaisuuslain kiristykset sekä eduskunnalle hiljattain annettu esitys ulkomaalaiselle hankkia kolmen kuukauden sisällä uutta työtä välttääkseen maasta poistaminen on osoitus siitä, että hallituksessa perussuomalaiset vetävät päälinjat. Poliitiikallaan hallitus on talouskasvun lisäksi rapauttamassa myös Suomen mainetta ja maakuvaa ulkomailla tilanteessa, missä EU-maat aidosti kilpailevat osaavasta työvoimasta.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä hallituksen esitys asettaa jatkossa työperäisen oleskeluluvan ehdoksi kaavamainen 1 600 euron tuloraja kuukaudessa on myös hallitusohjelman vastainen ja yksi esimerkki siitä, että hallituksen puheet ja teot eivät todellakaan kohtaa. Paitsi että esitys on hallitusohjelman taloudellisten tavoitteiden vastainen, haluamme myös huomauttaa, että Suomessa palkoista on perinteisesti sovittu työehtosopimuksin. Ennen kokoomuksen ja perussuomalaisten johtamaa hallitusta valtiovalta ei ole asettanut vähimmäisansiovaatimusta mihinkään ammattiin, ja nyt tämä oikeistohallitus tulee tekemään sen.

On selvää, että lainmuutos lisää maahanmuutto- ja työvoimaviranomaisten sekä työnantajan hallinnollista työtaakkaa. He joutuvat käsittelemään ja tuottamaan erilaisia lisäselvityksiä, kuten esimerkiksi kielteisiä osapäätöksiä tai täydennyspyyntöjä. Se on vastoin hallitusohjelman lupauksia lyhentää työperusteisten oleskelulupien käsittelyaikaa yhteen kuukauteen ja erityisosaajien kohdalla jopa yhteen viikkoon. Lisäksi hallitus on syyskuun budjettiriihessä asettanut muun muassa Maahanmuuttovirastolle lähes 10 miljoonan euron säästövaatimukset ensi vuodelle, mikä voi poikia henkilöstövähennyksiä.

Esitetty kaavamainen tuloraja ei myöskään huomioi eri ammattien erityispiirteitä eikä työmarkkinoilla tapahtuvia muutostilanteita. Palkkarajan asettamisella saattaa olla vaikutusta etenkin osa-aikatyöhön ja tiettyjen matalammin palkattujen alojen työntekijöiden oloihin. Esityksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti maatalouteen, jossa ulkomaalainen työvoima on monen kriittisen työtehtävän kannalta aivan elintärkeä. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Moni tällainen tehtävä on luonteeltaan sellainen, ettei ulkomaalaista työvoimaa voi käyttää kausityölain mukaisilla luvilla. Kaikilla aloilla koko-aikatyö ei työn luonteen takia ole välttämättä realistista eikä mahdollista.

Esitetyllä palkkarajalla tulee olemaan vaikutuksia sellaisillakin aloilla ja ammateissa, jotka ovat kausi- ja sesonkiluonteisia tai joissa palkka nykyiselläänkin jää lähelle työttömyysturvalain työssäoloehdon mukaista vähimmäistoimeentuloa, eli niin sanotuilla matalapalkka-aloilla. Tällaisia aloja on muuten aika paljon Suomessa, esimerkiksi juuri tämä maatalous- ja puutarha-ala, osa teknologiateollisuuden aloista, lentoemännät, stuerit, sanomalehtien varhaisjakelijat, henkilökohtaiset avustajat, parturit, kynsiteknikot sekä kotitaloustyöntekijät ja lastenhoitajat. Eli näitä aloja on yllättävänkin runsaasti.

Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä katsoo, että lukuisten ongelmakohtien vuoksi tämä esitys on todellakin hylättävä, kuten edustaja Honkonen äsken sanoi. Esitys ei ole edes vastaus lakiesityksen perusteluissa väitettyihin ongelmiin. Sen sijaan esityksellä on todennäköisemmin kielteisiä vaikutuksia suomalaisten yritysten mahdollisuuksiin kasvaa ja kehittyä. Kustannusten nousu sekä työvoiman saatavuuden heikentäminen ilman vastaavaa tuottavuuden kasvua johtaisi yritystoiminnan kannattavuuden alenemiseen ja lo-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

pulta toiminnan hiipumiseen ja jopa lakkautumiseen. Silloin olisi vaarassa myös suomalaisten työpaikat.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Honkosen tekemää esitystä hylkäyksestä ja myös lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Muistattehan sitten tehdä niitä toisessa käsittelyssä... Niin joo, tämä oli toinen käsittely. Anteeksi, se edellinen oli se, kyllä. — Sitten seuraavaksi edustaja Meriluoto.

17.45 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! On selvää, että Suomessa on saatava työstään elämiseen riittävä palkka myös työntekijän oleskeluluvalla työskenneltäessä. Vaikka tämän esityksen tavoite turvata ulkomaalaisen riittävä toimeentulo Suomessa on kannatettava, emme kuitenkaan voi kannattaa tiukkaa 1 600 euron rajaa, joka ei huomioi lainkaan erilaisia inhimillisiä tilanteita. Jos tässä laissa ei ole mitään joustoa, voi toimeentuloedellytys aiheuttaa kohtuuttomia ja inhimillisesti katsottuna kestäättömiä tilanteita.

Esimerkiksi yhteisvaikutuksia hallituksen toiseen lainsäädäntöhankkeeseen kolmen kuukauden karkotuslaista ei ole selvitetty. Karkottamisuhan vuoksi voisi olla perusteltua soveltaa esimerkiksi matalampaa palkkarajaa, mikäli henkilöllä on mahdollisuus työllistyä osa-aikaiseen työhön ja sitä kautta välttää karkotetuksi joutuminen. Myöskään lapsen etu ei muodosta poikkeusta tälle säädökselle. Jos esimerkiksi lapsi olisi Suomen kansalainen, mutta vanhempi ei, ei vanhemman ole mahdollista saada työntekijän oleskelulupaa, jos palkkarajaehdo ei täyty. Ongelmia voi syntyä myös esimerkiksi tilanteissa, joissa perheen kokonaistulot sinällään ylittäisivät muualla maahanmuuttolaissa säädetyt tulorajat, mutta perheenkokoajan tulot eivät yksin siihen riitä ja puolisolle haetaan työperäistä oleskelulupaa osa-aikaisen palkkarajan alittavan työn tekemiseksi. Sekään ei kuulosta järkevältä, että jos yksikin kuukausi, esimerkiksi lyhyt helmikuu, jää euronkin alle 1 600 euron, ei ole mahdollista päästä Suomeen.

Kohtuuttomien tai epätarkoituksenmukaisten seurausten ehkäisemiseksi olisi palkkarajaan ollut tarpeen säätää tilaa viranomaisharkinnalle. Palkkarajan arvioinnissa tulisi huomioida myös kaikki sellaiset palkanlisät, jotka johtuvat lainsäädännöstä tai sovellettavaksi tulevasta työehtosopimuksesta ja jotka ovat ennakoitavissa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto oli halukas korjaamaan tätä esitystä siten, että siinä pystyttäisiin paremmin huomioimaan ne erityiset tilanteet, joissa palkkarajasta olisi tarkoituksenmukaista tai kohtuullista joustaa. Koska esityksiämme ei kuitenkaan hyväksytty, olemme sitä mieltä, että lakiehdotus on syytä hylätä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela.

17.48 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä säädetään palkkarajasta, joka olisi edellytys työntekijän oleskeluluvan myöntämiselle. Raja olisi 1 600 euroa kuukaudessa. Palkkarajan asettamisella pyritään rajoittamaan maahanmuuttoa sellaisille aloille, joilla palkka on alle määrätyn rajan, ja lisäksi halutaan varmistaa, että työperusteinen maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta ilman, että tämä palkkarajan asettaminen rajoittaisi liikaa työvoiman saatavuutta, ja että maahan saapuvilla työntekijöillä on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

On tietenkin kannatettavaa tukea kaikkia tavoitteita työntekijöiden toimeentulon parantamiseksi. Tästä syystä vasemmistoliitto onkin esittänyt muun muassa minimipalkkalakia, alipalkkauksen kriminalisointia ja matalapalkka-aloille tehtäviä tasa-arvokorotuksia. Sen sijaan 1 600 euron minimipalkkaraja ei ole toimiva ratkaisu. Pahimmillaan se tuottaa vaikeasti ennakoitavia ongelmia joustamattomuutensa vuoksi. Mitä tapahtuu esimerkiksi lapsen edulle sellaisessa tilanteessa, jossa lapsi olisi Suomen kansalainen, mutta vanhempi ei, eikä vanhemman olisi mahdollista saada työntekijän oleskelulupaa, koska tämä palkkarajaehdotus jää täyttymättä? Entä sellainen tilanne, jossa perheen kokonaistulot ylittävät muualla maahanmuuttolaissa säädetyt tulorajat mutta toisen puolison tulot jäisivät alle tämän palkkarajan? Tätä palkkarajaa ei myöskään olla arvioitu suhteessa sinänsä järjestettävään kolmen kuukauden sääntöön, kuten edustaja Meriluotoikin totesi, ja minusta henkilöllä tulisi olla mahdollisuus työllistyä osa-aikaiseen työhön ja sitä kautta välttää karkotetuksi joutuminen. [Puhemies: Kiitoksia!] — Arvoisa puhemies, jatkan vielä hetken. [Puhemies: Selvä!]

Toivoa sopii, että tiukka palkkaraja johtaisi palkkojen nousuun. Olen kuitenkin skeptinen tämän asian suhteen. Jos ja todennäköisesti kun näin ei käy eli kun palkat eivät nouse, voi tämä esitys pahimmillaan lisätä paperittomuutta ja epävarmuutta Suomessa jo olevien kohdalla. Siksi, arvoisa puhemies, ajattelen, että palkan riittävyys voidaan puuttua paremmin edellä mainittujen minimipalkan, alipalkkauksen kriminalisoinnin ja tasa-arvokorotusten lisäksi esimerkiksi tehostamalla työsuojeluvalvontaa ja säätämällä ammattiliitoille kanneoikeus. Näin voidaan samalla puuttua työperäiseen hyväksikäyttöön tehokkaammin kuin ajamalla ihmisiä epäinhimillisiin tilanteisiin joustamattomilla säännöillä. Vähintään pitäisi olla niin, että kohtuuttomien ja epätarkoituksenmukaisten seurausten ehkäisemiseksi tähän palkkarajaan olisi jätetty tilaa viranomaisharkinnalle ja palkkarajan arvioinnissa huomioitaisiin myös kaikki sellaiset palkanlisät, jotka johtuvat lainsäädännöstä tai sovellettavaksi tulevasta työehtosopimuksesta ja jotka ovat ennakoitavissa.

On hyvä, että hallintovaliokunnassa päätettiin lopulta niin, että sentään lomarahat huomioidaan osana tätä palkkatulorajaa, mutta mitään muita joustoja ei kuitenkaan hyväksytty, joten tämä muutos ei yksinään ole riittävä.

Kuten edustaja Meriluoto totesi, vasemmistoliitto ei voi kannattaa tätä lakia, ja haluamme, että tämä hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.51 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Elikkä tässä nyt on käsittelyssä se, että oleskeluluvan tulorajaa nostetaan siten, että se on alakohtainen, työehtosopimuksen minimi, kuitenkin vähintään 1 600 euroa kuukaudessa, ja tähän on tietysti oikeasuuntainen. Totta kai meillä lähtökohdan täytyy tässä maassa olla se, että olipa työntekijä sitten minkä maan kansalainen tahansa, työllä kuitenkin tullaan toimeen. Tähän on hyvinkin loistava lähtökohta.

Totean kuitenkin sen, että valiokunnassa sosiaalidemokraattiset jäsenet ovat todenneen ansiokkaasti, hienosti sen, että vastalauseen muutosehdotuksessa nimenomaan tuodaan esiin se, että tällä hetkellä esityksessä ei määritetä sitä, milloin palkkaraja päivitetäisiin valtioneuvoston asetuksella seuraavan kerran ja miten usein sitä tulisi päivittää sen jälkeen. Asetuksenantovaltuus on tästä syystä nyky muodossaan epäselvä ja epäjohtonmukainen.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Esityksen tavoitteet työntekijöiden mahdollisuudesta elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla ja kokoaikatyön lisäämisestä eivät myöskään toteudu ilman palkkarajan säännöllistä päivittämistä, sillä hallituksen esityksessä todetaan palkkarajan vaikutuksen katoavan vuoteen 2029 mennessä kokonaan. Uhkana on myös, että asetetusta palkkarajasta muodostuu maksimitaso, johon työntekijän oleskeluluvalla Suomessa olevan työntekijän palkkaus tulee nojaamaan. Se, että palkkarajan tasoa tarkasteltaisiin säännöllisesti, auttaisi varmistamaan, että työntekijän palkka asetetaan ja sen jälkeen myös pysyy muun muassa ansiokeskityksen tahdissa. Samalla haluamme korostaa, että myös ulkomaalaisten työntekijöiden kohdalla palkanmäärittely tulee aina ensisijaisesti tapahtua alan työehtosopimuksen palkkaryhmittelyn ja palkkaa koskevien määräysten mukaisesti siten, että esimerkiksi työntekijän aiempi kokemus ja osaaminen tulee huomioiduksi palkassa. Tämä oli varsin loistava huomio siellä valiokunnassa.

Haluan vielä lopuksi todeta sen, että työperäisen maahanmuuton onnistuminen vaatii tuekseen myös riittäviä keinoja työperäisen hyväksikäytön ehkäisyyn. Samalla saatavuusharkinnasta on pidettävä kiinni. Suomessa työehtojen on oltava kaikille samat, ja epärehellisesti toimivien yrittäjien ei pidä voida hakea kilpailuetua työehtojen polkemisella. Työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi tarvitaan myös uusia toimia, kuten alipalkkauksen kriminalisointia ja järjestökanneoikeutta, ja SDP:hän onkin tehnyt lakialoitteita nimenomaan tältä osin, mikä myös tukisi tätä hallituksen tekemää esitystä siitä, että palkalla tulee paremmin toimeen ja työntekijöitä ei poljeta. Harmi, kun nämä lakialoitteet eivät ole vielä edenneet eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tähän 1 600 euronajaan täytyy sanoa se, että palkanmäärittely pitää tapahtua ulkomaalaisten työntekijöiden kohdalla ensisijaisesti siten, että alan työehtosopimuksen palkkaryhmittelyä ja palkkaa koskevat määräykset tulevat sieltä pohjalle. Se on se, joka määrittellään ensin. Ja jos ei ole työehtosopimusta, sitten tulee tämä 1 600 euron raja. Tämä on noin pelkistettynä tämä, jos tämän lain kokonaisuuden tässä katsoo.

No, onko tämä 1 600 euroa sitten paljon vai vähän: tein vähän vertailevaa tutkimusta. Aikaisempi työttömyysturvalain 1 399 euroa oli se pohja, eli tämä on noin 200 euroa korkeampi kuin se. Miten tämä sijoittuu sitten suomalaisen palkkatasoon ja ulkomaalaiseen palkkatasoon: Virossa tämä raja on 1 685 euroa, Ruotsissa 2 370 euroa, niin että siinä mielessä tämä on suhteellisen matalalla tasolla. No, miten se sitten istuu meidän työehtosopimusjärjestelmään kaiken kaikkiaan: Maatalouselinkeinojen työehtosopimuksen alin palkka, ykköspalkkaryhmän palkka, on 9 euroa 61 senttiä, ja juuri sellaisiin ryhmiin ehkä tämä tulee. Siitä tulee suurin piirtein 1 630, kun se muutetaan kuukausipalkaksi, ja siihen tulee sitten erinäisiä lisä vielä sen lisäksi. Eli maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksessa on tämä se tilanne tällä hetkellä. Ja nyt sitten käydään työehtosopimusneuvotteluja ja varmaan nämä minimipalkat tulevat nousemaan. Ja nämä meidän työehtosopimukset ovat, voi sanoa kautta linjan, yli tämän 1 600 euron. Eli nämä näkökohdat huomioden tämä lähtötilanne on tässä hieman matala suhteessa siihen, mitä tämän ehkä pitäisi olla.

Mutta tähän sisältyy myös sitten ongelmia, joita edustaja Suhonenkin tuossa äsken totesi. Eli tämä palkka, kun se määrittellään nyt, voi pysyä tässä pitkään, jos me ei tässä tehdä muutosta. Ja tässä olisi pitänyt tehdä sellainen muutos, että tätä tarkistettaisiin vuosittain.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tain, niin että se seuraisi yleistä palkkakehitystä eikä jäisi jälkeen. Nyt tässä lakiesityksessä sitä asiaa ei ole.

Toinen asia liittyy siihen — täälläkin on viitattu siihen — että täällä työaika voi vaihdella ja on eräitä kuukausia, joissa on vähemmän tunteja ja se 1 600 euroakaan ei tule täyteen, ja siinä mielessä tulee ongelmalliseksi sitten sellaisten kuukausien arviointi tässä oleskeluluvassa. Eli tässä olisi pitänyt olla jonkinlainen vaihteluväli ja olisi pitänyt katsoa vähän pitemmän aikavälin keskiarvoa, eli tässä olisi ehkä keskiarvoluvuilla pitänyt mennä eteenpäin. Eli tähän lakiesitykseen liittyy tällaisia ongelmakohtia.

Mutta sitten, jos katsotaan tätä kokonaisuutta, niin tässä ei muuteta tätä perälautaa kovinkaan paljon, eli tämän 200 euron verran, mikä on ollut sellaisessa tilanteessa, ettei ole ollut työehtosopimusta, se nousee. Ja työehtosopimus on tällä hetkellä jo se perälauta aika monella alalla, ja tämä ei tule sen sijaan, niin että siinä mielessä tämä on vain varmistamassa sitä, että tänne ei päästä ihan matalalla palkalla tekemään.

Eläkö tällä 1 600 eurolla Suomessa, niin se on sitten taas sellainen kysymys, joka tässä pitää sitten arvioida erikseen. Tietyillä maaseutupaikkakunnilla kustannustaso voi olla alempi, niin että pärjätään, mutta täällä pääkaupunkiseudulla ei varmaan pärjätä. Eli tähän liittyy ongelmakohtia, ja ne olisi tässä pitänyt ottaa huomioon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

17.58 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä ja kannatettava tavoite, että Suomeen työntekijän oleskeluluvalla maahan tulevat saavat työstään palkkaa, joka todellisuudessaakin riittää elämiseen. Valitettavasti hallituksen esitys on kuitenkin monin tavoin puutteellinen ja asettaa useat Suomeen muuttavat ja Suomessa jo asuvat ulkomaalaiset työntekijät kohtuuttomaan asemaan.

Ensinnäkin uusi rajoitus tekisi maahan muuttaneen henkilön aseman elämäntilanteen muuttuessa entistä epävarmemmaksi ja työnantajasta riippuvaisemmaksi. Työperusteinen oleskelulupajärjestelmä on jo ennestään monimutkainen ja joustamaton järjestelmä, ja siihen liittyy jo valmiiksi monia rajoituksia, kuten työnteko-oikeus, saatavuusharkinta ja tiukka, kuukausittain täytettäväksi edellytetty toimeentuloedellytys. Samalla kavennetaan lupaviranomaisen ja tuomioistuinten harkintavaltaa huomioida esimerkiksi ulkomaalaisen yksityis- ja perhe-elämään liittyviä seikkoja osana kokonaisharkintaa. Tämä on valitettavasti jälleen yksi hallituksen esitys, joka kaventaa perheiden mahdollisuuksia rakentaa yhteistä elämää Suomeen, ja tämä taas on kotoutumistavoitteiden kanssa hyvin ristiriitaista. Henkilö, jolla on perhe täällä, kotoutuu tänne paremmin.

Lisäksi esityksessä ei oteta riittävästi huomioon sen vaikutuksia lapsen oikeuksiin ja asemaan. Koska valtioneuvosto voi päättää korottaa palkkarajaa asetuksenantovaltuuden nojalla, voivat vaikutukset lapsiin olla merkittävämmät kuin hallituksen esityksessä arvioidaan. Esityksessä tulisi olla mahdollisuus poiketa asetettavasta palkkarajasta perus- ja ihmisoikeuksien, mukaan lukien lapsen edun turvaamiseksi.

Esityksen vaikutusarvioinnissa todetaan tulorajojen noston vähentävän työperäistä maahanmuuttoa ja vaikutusten kohdistuvan ennen kaikkea osa-aikaisiin työsopimuksiin. Tulorajojen nosto tarkoittaisi, että yhä harvemmallalla työnantajalla olisi mahdollisuus palkata osa-aikaista työvoimaa ulkomailta, mikä lisäisi myös rekrytointien epävarmuutta. Osa-aikaiset työsuhteet ovat kuitenkin tärkeitä, sillä ne mahdollistavat pääsyn työmarkkinoille tilanteessa, jossa syystä tai toisesta ei ole mahdollisuutta kokoaikaiseen työhön. Osa-aikai-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

sessä työssä työkokemus ja kielitaito myös karttuvat. Lisäksi esimerkiksi harjoittelu- tai perehdytysjakson palkka on pääsääntöisesti normaalia pienempi, jolloin ansiot eivät välttämättä ole riittäviä tulorajan täyttymiseksi.

Esitetyt muutokset voivat vaikeuttaa entisestään työuralla etenemistä ja parempipalkkaihin töihin pääsyä Suomessa. Vihreissä emme siis voi kannattaa esitystä, vaan kannatamme tämän esityksen hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.01 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Ja arvoisa edustaja Hopsu, kysyn mielenkiinnosta, oletteko te puoltanut yhtäkään tämän salin, tämän eduskunnan tänne tuomaa maahanmuuttopolitiikan tiukennusta, vai onko se ollut aina kategorisesti ei käy, ei käy, ei käy? Siltä se on monesti kuulostanut.

Itse ajattelen, että harjoitetun maahanmuuton on palveltava suomalaista yhteiskuntaa, myös harjoittamamme työperäisen maahanmuuton. Se on ainoa terve lähtökohta maahanmuuttopolitiikalle. Työperäisen maahanmuuton uudistuksia tehdään Suomen ja suomalaisten ehdolla julkisen talouden vahvistamiseksi ja työmarkkinaympäristön tervehdyttämiseksi, ei suinkaan maakuvamme kiillottamiseksi tai oikeastaan kenenkään miellyttämiseksi muin perustein.

Palkkarajan asettamisen tavoitteena, jota voidaan pitää varsin kohtuullisena, on varmistaa, että maahan saapuvilla työntekijöillä olisi todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla. Asetettava 1 600 euron palkkaraja on linjassa työperusteista maahanmuuttoa tarvitsevien alojen työehtosopimusten kokoaikaisesta työstä maksettavien vähimmäispalkkojen kanssa. Palkkarajan asettaminen on hyvä ensiaskele, mutta on oltava valmius nostaa sitä korkeammalle muiden pohjoismaiden esimerkkiä seuraten. Emmehän me Suomessa tahdo jäädä ainoaksi Pohjolan maaksi, joka toivottaa tervetulleeksi halpatyövoiman.

Julkisessa keskustelussa työperäisestä maahanmuutosta tuntuu toisinaan jäävän vähemmälle huomiolle yhteiskunnan kokonaisuus — kokonaisuus. Useimmiten työmarkkinaosapuolet päätyvät puolustelemaan halpamaahanmuuttoa melko yksisilmäisesti lähinnä omien intressiensä kautta. Sen sijaan yhteiskunnallista kokonaisuutta ei palvele työmarkkinoiden vääristäminen alipalkkatun halpatyövoiman maahantuonnilla. Tästä kärsivät työntekijät itse.

Halpatyövoiman käyttö kostahtuu liian usein nimenomaan laiminlyönteinä esimerkiksi työturvallisuudessa, työehtosopimuksissa tai työterveyshuollossa mutta monesti myös tehdyn työn jäljessä. Olemme monin paikoin käytännössä Suomessa, myös lännessä laajemmin, luoneet riippuvuussuhteen halpatyövoimaan, eli yrityksille muodostuu epäterveitä intressejä hankkia Suomeen sellaista työvoimaa, joka palvelee kyllä yritystä mutta sen sivutuotteena polkee esimerkiksi kotimaisten työntekijöiden palkkoja, kuormittaa sosiaali-etuksien ja palvelujen kautta julkista taloutta tai sitten ylläpitää suomalaisten osaajien työttömyyttä. Näinhän osa yrityskentästä ei tietenkään tätä ajatusta myy poliittisille päättäjilleen. Epäterve riippuvuussuhde ulkomaiseen halpatyövoimaan on paketoitu monesti innovaatioiden, tuottavuuden, kilpailukyvyn ja menestymisen käärepapereihin. Nehän kuulostavat hyviltä ja oikein kannatettavilta asioilta, eivätkä haitalliset sivuvaikutukset jää heidän vastuulleen kuin välillisesti ja vasta ehkä pidemmän aikajänteen myötä.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Tinkimisellä on kuitenkin hintansa, ja siksi otan konkreettisen esimerkin tositapahtumiin perustuen. Kesäkuussa 21 kolme ulkomaalaistaustaista miestä oli raivaamassa taimikkoa Liperissä. Kun yksi heistä horjahti, osui hänen raivaussahansa terä työkaveria käteen. Tähän Aluehallintoviraston tarkastaja laati sitten kertomuksen ja siitä selvisi, että näille ulkomaalaisille oli järjestetty työhön yhden päivän perehdytys, ei aiempaa kokemusta. Työnantajan edustaja oli kertonut miehille, että työ sujuu nopeammin ilman suoja. Tämä ei varsinaisesti vastaa sitä huippuosaamista, innovaatioita ja tuottavuutta, mitä työperäisen maahanmuuton myyntipuheissa toistuvasti hoetaan.

On ymmärrettävää, että se, mikä on yritysten näkökulmasta hyödyllistä ja tuottavuutta parantavaa, voi olla yhteiskunnan kokonaisedun näkökulmasta osaoptimointia ja nettovaiikutuksiltaan kielteistä. Se ei itse asiassa ole yritystenkään etu, jos halpatyövoima helppona ratkaisuna ei käytännössä luo tosiasiallista kannustinta tehostaa toimintaa työpaikoilla tai lisätä työn tuottavuutta, Suomen kilpailukykyä kun ei ole rakennettu pilkkahintaisten käsi-parien vaan osaavien pääkoppien varaan. Siksi työperäisen maahanmuuton pitää olla suomalaisia yrityksiä palvelevaa, julkista taloutta vahvistavaa ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Siihen tämäkin lakiuudistus omalta osaltaan tähtää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.07 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Työperäisille maahanmuuttajille tullaan asettamaan 1 600 euron minimituloraja tai vähintään työehtosopimusten minimi, mikä tarkoittaa monessa tapauksessa yli 1 600 euron kuukausikohtaisia tuloja, ja tämä on positiivinen uudistus, koska eihän se nyt tietenkään voi olla niin, että suomalaisen veronmaksajan tehtävä on toimia tulonsiirtoja antavana toimijana niille työnantajille, jotka hakevat kolmansista maista tänne ihmisiä työskentelemään palkalla, jolla he eivät voi tulla toimeen.

Tästä on valitettavasti todisteita. Nimittäin tämänkin käsittelyn aikana MaRa otti voimakkaasti kantaa vastustaakseen tätä hallituksen esitystä, ja Iltalehden artikkelissa MaRan edustaja suoraan myönsi, että kyllä se näin on, että eihän semmoisilla 1 300:n, 1 400 euron tuloilla toimeen tule Suomessa, mutta ei hätää, kun siihen on ratkaisu: asumistukea ja kaikenlaisia muita ratkaisuja on tarjolla. Tämähän tarkoittaa sitä, että tällä hetkellä suomalainen veronmaksaja kompensoi sen puuttuvan palkanosan, ja tämä on tietenkin aivan järjenvastaista toimintaa. Silloinhan kyseessä on sellainen työperäinen maahanmuutto, jossa ei omillaan tulla toimeen tässä maassa vaan vaaditaan kompensatiota suomalaisilta veronmaksajilta, ja se on aivan kestävämpi.

Sehän aiheuttaa ensinnäkin epäterveen tilanteen suomalaisille työmarkkinoille, siihen kilpailuympäristöön. Pystytkö esimerkiksi suomalaisena työntekijänä sanomaan, että minä tulen tekemään töitä näillä 1 300 euron tuloilla kuukaudessa? No et välttämättä pysty. Silloin se johtaa semmoiseen palkkakilpailuun, jossa palkat eivät nouse. Toisaalta se johtaa tilanteeseen, jossa muut veronmaksajat joutuvat yhä suuremman osan veroistaan maksamaan sitten kompensoidakseen tätä halpatyövoimaa, jota kolmansista maista raahataan.

Sitten on aivan käsittämätöntä, että keskusta eritoten vastustaa tätä hallituksen esitystä yhdessä vihreiden kanssa. Vihreätkin puhuu paljon ihmisoikeuksista, mutta kysyn: missä on sen ihmisen ihmisoikeus, joka lähtee kolmansista maista Suomeen ja tulee tänne tekemään töitä sellaisella palkalla, jolla ei tässä maassa kerta kaikkiaan tule toimeen? Tämä on nykyaikaista ja modernia orjakauppaa, jota ei pitäisi harjoittaa. Se on epätervettä, ja on fik-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

sua, että se siivotaan pois tästä maasta. On totta, että 1 600 euroa ei ole vielä korkea raja, monessa maassa se on vielä korkeampi, mutta positiivinen uutinen on se, että tähän esitykseen on rakennettu sisään mahdollisuus myös korottaa sitä tuloarajaa jatkossa, ja toivonkin, että tätä tullaan tarkistelemaan, koska kun palkat nousevat, niin on syytä myöskin tarkistella sitten tätä 1 600 euron rajaa, että sekin tulevaisuudessa nousee ylöspäin.

Mutta yhtä kaikki, jos Suomeen tullaan töihin, niin totta kai sillä palkalla pitää elää, eikä voi olla niin, että on suomalaisen veronmaksajan tehtävä kustantaa osa siitä palkasta. Se ei kerta kaikkiaan ole tämän hyvinvointivaltion etu, se ei ole Suomen etu, eikä se ole suomalaisen duunarin etu. Tämä esitys parantaa Suomen ja jopa näiden työperäisten maahanmuuttajien tilannetta, ja siitä kiitos hallitukselle ja hallintovaliokunnan puheenjohtaja Mauri Peltokankaalle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

18.10 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitellään tosiaan tärkeää ja periaatteellisesti merkittävää lakiuudistusta. Osana hallitusohjelmaa suomalainen maahanmuuttopolitiikka muuttaa hyvin merkittäväällä tavalla suhtautumistaan myös niin sanottuun työperäiseen maahanmuuttoon eli elintasosiirtolaisuuteen ja sosiaaliturvan varaan heittäytyvään maahanmuuttoon, joka ainoastaan naamioidaan tai valkopestaan työperäiseksi maahanmuutoksi.

Täytyy sanoa, että yhteiskunnallinen keskustelu nimenomaan tästä asiasta on paikka paikoin taantunut todella surkealle tasolle. Viimeksi viime viikonloppuna perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra väänsi rautalangasta juuri tätä problematiikkaa, että meillä ei ole varaa osaoptimoida tällaisessa kysymyksessä sellaista maahanmuuttoa, joka tulee julkisen sektorin taakaksi ja veronmaksajien rahoittamaksi viime kädessä.

Kollega Bergbom nosti esille tämän MaRan julkisen kannanoton siitä, että ei edes vaivauduta peittelemään, että ollaan veronmaksajan kukkarolla, vaan aivan avoimesti sanotaan, että totta kai näitä ulkomaalaisia maahanmuuttajia ja siirtotyöläisiä ikään kuin subventoidaan sitten veronmaksajien rahoilla. Minusta tämä kertoo aivan käsittämättömästä moraalikadosta, joka on päässyt syöpymään suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteisiin, kun meillä vastuullisissa tehtävissä olevat merkittävät yhteiskunnalliset vaikuttajat päästelevät tällaisia sammakoita suustansa.

Mutta sitten minun täytyy ihmetellä keskustan poukkoilevaa linjaa tässä asiassa. Siitä ei ole pitkä aika, kun keskustapuolueen puheenjohtaja oli hyvin pontevana Ylen Ykkösaamussa paaluttamassa, että rikollisia ja pummeja emme tänne kaipaa. No, nyt me ollaan käsittelemässä täällä siis juuri tähän sosiaaliturvaperusteiseen maahanmuuttoon liittyvää hyvin ansiokasta hallituksen esitystä. Mitä tekee keskusta? [Juho Eerola: Missä ovat kaikki?] He vastustavat kategorisesti tätä ja vetoavat siihen, että EK:n linja olisi jotakin muuta. Siis tähän on aivan pöyristyttävää puhetta.

Arvoisa puhemies! Sitten täytyy sanoa, että SAK:n linja varmaan valuu tässä myös sosiaalidemokraattien kannanottoihin. Siellä on ihan hyviä näkökulmia, joskin vielä haastetaan, ymmärrän sen, mutta kokonaisuutena kyllä tässä otetaan iso harppaus tervejärkisemmälle polulle suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

18.13 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tämän lakiuudistuksen tarkoituksena on varmistaa, että työperäinen maahanmuutto todella vahvistaa julkista taloutta. Ajatukse-
na on, että maahan saapuvilla täytyy olla mahdollisuus tulla toimeen ansaitsemallaan pal-
kalla. Muussa tapauksessa tämä johtaa siihen, että pienempiä palkkoja saavat henkilöt jou-
tuvat turvautumaan muihin yhteiskunnan tarjoamiin tukiin ja palveluihin tullakseen toi-
meen. Se ei ole oikein veronmaksajia eikä myöskään maahan tullutta työntekijää itseään
kohtaan. Pahimmassa tapauksessa se aiheuttaa kannustinloukkuja, kun suuremman palkan
työtä ei kannata edes ottaa vastaan, kun saman rahan saa joka tapauksessa. Korkeampi
palkkaraja ja työmarkkinoiden järkevä sääntely tekevät Suomesta varmasti houkuttele-
vamman kohteen korkeamman palkkatason työntekijöille ja erityisosajille — ei tässä pi-
täisi olla kenellekään mitään epäselvää.

Arvoisa puhemies! Palkkaraja siis parantaa työperäisen maahanmuuton taloudellista
vaikutusta julkistalouteen. Eikö laadukas ja tuottava maahanmuutto ole meidän kaikkien,
ihan kaikkien, yhteinen intressi? No ei ole. Tänäpä tältä salista ovat poistuneet vasemmis-
to, vihreät ja keskusta, jotka jälleen kerran löysivät toisensa: kuin toverit marssivat pihalle
vihreitä lippuja heiluttaen, koska he eivät kannata tuottavaa maahanmuuttoa vaan halpa-
työvoimaa, mikä on käsittämätöntä politiikkaa. Minne on hävinnyt alkiolaisuus tästä salis-
ta? Miksi keskusta vastustaa palkkarajoja ja siten kannattaa ulkomaisen halpatyövoiman
hyväksikäyttöä? Onko tämä nyt sitä teidän — arvoisat keskustalaiset, poissa olevat —
oman linjanne vetoa? Ihan vastikään, kuten juuri kuulumme ansiokkaasti edustaja Rostilan
suusta, te puheenjohtajanne suulla täällä ilmoititte televisiolähetyksessä, ettei pummeja
eikä rikollisia tarvita, mutta tällä hetkellä näyttävät osa-aikapummit kelpaavan. Keskustan
silloin tällöin esiin nouseva maahanmuuttokriittisyys näyttää jälleen kerran turhalta pu-
heelta, kun teot — teot — ovat taas aivan jotain muuta kuin juhlapuheet, mitä täällä pide-
tään. Keskustan riveistä on kuultu huolta kehitysavun leikkauksista ja pelkoa siitä, että suo-
malainen työntekijä saa töitä ennen ulkomaalaista työntekijää. En ihmettele, en ihmettele,
että alkiolaiset, ne vielä aidot maaseudulla, pyörittelevät päätään, että hyvänen aika, mitä
tämä vanha maaseudun puolue touhuu.

Jos me ajattelemme tätä tilannetta, jopa SDP:n vastalauseet sinänsä kannattavat palkka-
rajoja: vaikka erinäisiä lisäyksiä ja tarkennuksia onkin esitetty, vastalauseet ovat joka ta-
pauksessa tyyliään rakentavia ja yksityiskohtaisia. Jopa SAK on palkkarajojen kannalla.
Tässä herää monenlaisia kysymyksiä ylipäätään siitä, minkälaista politiikkaa tänä päivänä
tässä salissa tehdään. Muunneltuun totuuteen ollaan jälleen tänään totuttu, nimittäin kes-
kusta maalasi täällä tänään, että tämäkin laki vaikuttaa kausityöntekijöihin. Korostan lue-
tun ymmärtämistä myös keskustan ryhmälle, koska tämä laki ei koske kausityöntekijöitä.

Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, kaikilla aloilla ei ole työehtosopimusta, joka mää-
ritteli minimipalkan. Työehtosopimusten minimi-
mit ovat jo nykyisellään hyvin usein kor-
keammat kuin tämä asetettava 1 600 euron minimi, joten muutos ei ole kovinkaan raju ny-
kytilaan verrattuna. Elinkaarilaskelmatkin osoittavat, että työperäisillä maahanmuuttajilla,
joiden palkka ylittää 1 600 euroa, on todennäköisimmin positiivinen nettovaikutus julki-
seen talouteen. Tämähän tässä on jutun juoni.

1 600 euron palkkaraja on toki poliittinen kompromissi neljän hallituspuolueen välillä,
ja perussuomalaiset tulevat tulevaisuudessa ajamaan tätäkin kovempaa rajaa. Kiitän niistä
puheenvuoroista, jotka ovat olleet huolestuneita tästä rajasta. Itse olisin valmis tarkista-
maan tämän vuoden välein korkeammalle. Tästäkin on tässä salissa kuultu yhdenmukaisia
mielipiteitä. Tämä on kuitenkin yksi pieni osa sitä maahanmuuttopolitiikan kokonaisuudis-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tusta, johon perussuomalaiset tähtäävät, jota hallitus tekee ja joka tässä salissa tämän hallituskauden aikana tulee tapahtumaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.18 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä ulkomaalaislain muuttamiseksi, jossa on tarkoitus nostaa työntekijän oleskeluluvan palkkarajaa siten, että se on alakohtainen työehtosopimuksen minimipalkka, kuitenkin vähintään 1 600 euroa kuukaudessa. Palkkaraja asetettaisiin valtioneuvoston asetuksella, joten lakiin lisättäisiin asetuksenantovaltuutus. Tästä esityksestä hallintovaliokunta on mietintönsä antanut.

Tämähän ei ole hallituksen esityksistä, joilla muutetaan ulkomaalaislakia, mitenkään huonoimmasta päästä, pikemminkin päinvastoin, tämä esitys on aivan oikeansuuntainen. Myöskin me sosiaalidemokraatit kannatamme lähtökohtaisesti sitä, että 1 600 euron palkkaraja asetettaisiin, mutta katsomme kuitenkin, että tätä hallituksen esitystä olisi ollut paikallaan täsmentää kolmen kohdan osalta, jotka avasimme tässä pykälävastalauseessamme, josta tässä salissa viime viikolla myöskin äänestykset kävimme.

Ensimmäinen muutos, jota esitimme tähän esitykseen, oli se, että tähän palkkarajaan ja tähän asetuksenantovaltuuteen täsmennettäisiin myöskin se ajanhetki, jolloin tätä asetusta ja palkkarajaa tulisi tarkistaa. On selvää, aivan kuten hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan, että ilman tämän palkkarajan säännöllistä päivittämistä hallituksen esityksessä todetulla tavalla tämä palkkarajavaikutus katoaisi jo vuoteen 2029 mennessä, eli on selvää, että tässä tarkastelussa tulisi säännöllinen väliaika asettaa jo tässä yhteydessä. Se, että palkkarajan tasoa tarkasteltaisiin säännöllisesti, auttaisi varmistamaan työntekijän palkan asetettavan muun muassa ansiotasokehityksen tahtiin ja sen jälkeen myöskin pysyvän siinä.

Toinen muutos, jota omassa vastalauseessamme esitimme, koski sitä tarkastelua, joka tapahtuisi jatkolupaharkinnassa. Olimme sitä mieltä, että kuukausittaisen tarkastelun asemasta palkkarajan ylittymisestä olisi toimivampaa tehdä tarkastelu koko luvan ajalta, jolloin sitten voitaisiin huomioida myös nämä alakohtaiset erot, jotka ovat myöskin todellisuutta.

Kolmantena muutoksena ehdotimme sitä, että tätä esitystä sovellettaisiin niin, että sitä ei tehtäisi henkilöihin, jotka ovat jo saapuneet tämän aiemman palkkarajan piirissä, koska on epärealistista olettaa, että he lyhyessä ajassa pystyisivät välttämättä pääsemään tähän uuteen asetettuun palkkarajaan.

On sääli, että tässä ensimmäisessä käsittelyssä näitä sosiaalidemokraattien rakentavia esityksiä ei hyväksytty. Ne olisivat tehneet tästä esityksestä huomattavasti paremman ja toimivamman vastaamaan niihin sinänsä hyviin tavoitteisiin, joita tämän [Puhemies koputtaa] hallituksen esityksen taustalla on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

18.21 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan tarkoituksena on muuttaa ulkomaalaislakia siten, että säädetään erillinen palkkaraja työntekijän oleskelulupa. Palkkaraja asetettaisiin sellaiseen tasoon, ettei se tarpeet-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tomasti rajoittaisi työvoiman saatavuutta. Palkkarajalla turvattaisiin se, että työperäinen maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta eikä päinvastoin.

Hallitusohjelmassa on sovittu siitä, että palkkaraja on 1 600 euroa. Esityksessä käytetään termiä palkkaraja eikä hallitusohjelman mukaista termiä tuloraja, koska raja tulee ylittää nimenomaan palkkatuloilla eikä sen täyttymisessä oteta huomioon muita tuloja.

Asetettava palkkaraja koskee ainoastaan työntekijän oleskelulupaa eikä kaikkia työnteon perusteella myönnettäviä oleskelulupia. Näin ollen esityksellä ei ole vaikutuksia esimerkiksi kausityöntekijöihin, erityisasiantuntijoihin tai muihinkaan työnteon perusteella myönnettäviin oleskelulupiin — paitsi työntekijän oleskelulupa. Palkkaraja ei myöskään koskisi muilla oleskeluperusteilla maassa oleskelevia kolmannen maan kansalaisia, esimerkiksi opiskelijoita ja perheenjäseniä. Toimeentuloedellytys jäisi voimaan palkkarajan rinnalle, koska toimeentuloedellytysten tulkintaa esitetään selkeytettäväksi.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on mietinnössään esittänyt, että uusi palkkaraja antaa paremmat mahdollisuudet itsensä elättämiseen ansaitsemallaan palkalla kuin mitä nykyinen työttömyysturvalain mukainen 1 399 euroa kuussa. Uusi palkkaraja on lisäksi linjassa työperusteista maahanmuuttoa tarvitsevien alojen työehtosopimusten kokoaikaisesta työstä maksettavien vähimmäispalkkojen kanssa. Kaikille töille ja aloille ei ole olemassa työehtosopimusta, jolloin kohtuullisen palkkarajan on hyvä olla olemassa.

Esityksen mukaan palkan tulee ylittää palkkaraja koko sen ajan, kun henkilö työskentelee luvan turvin Suomessa. Palkkarajan täyttymisen arvioinnissa ei oteta huomioon palkanlisää. Lisät voidaan kuitenkin huomioida jatkolupaa haettaessa, kun takautuvasti arvioidaan sitä, onko palkkaraja ylittynyt edellisen luvan voimassa ollessa, koska lisien suuruus on jälkikäteen todennettavissa.

Tervehdin ilolla tätä hallituksen esitystä. Tässä salissa me kaikki varmasti olemme yhtä mieltä siitä, että maahamme tulleen henkilön pitäisi pystyä elättämään itsensä palkallaan, eikö niin? Tarkoitushan ei ole pitää maassa orjatyövoimaa tai sosiaaliturvan varassa elävää työvoimareserviä. Huomionarvoista on sekin, että SAK kannatti jopa korkeampaa palkkarajaa, joten voidaan ajatella hallituksen esittämän palkkarajan olevan maltillinen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

18.25 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Niin tämä nyt käsiteltävänä oleva esitys ulkomaalaislain muuttamisesta kuin hallituksen maahanmuuttoon liittyvä linja ylipäättään on hyvin maltillista Suomen lainsäädännön viemistä, voisi sanoa, tällaiselle yhteis-pohjoismaiselle linjalle, jossa huolehditaan siitä, että työperäinen maahanmuutto jatkossakin hyödyttää yhteiskuntaamme tavalla, joka tarjoaa tänne maahan tuleville hyvän mahdollisuuden työnteon ja yhteiskuntaan osallistumisen kautta turvata oma ja läheistensä toimeentulo, mutta myös niin, että tämä osallistuminen yhteiskuntaan palvelee laajasti koko yhteiskunnan etua. Nämä nyt määritettävät tulorajat ovat osa tätä kokonaisuutta ja mielestäni perustuvat tärkeään periaatteeseen, että työntekijä on varmasti palkkansa ansainnut. Ja on perusteltua tavoitella työperäisessä maahanmuutossa linjaa, joka mahdollistaa nimenomaan sen, että kun maailmalta tullaan Suomeen töihin, niin tänne tullaan tekemään töitä, joilla pystyy Suomessa myös kohtuullisesti elämään, sekä itsensä että läheisensä toimeentulon turvaamaan.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Kaikki nämä uudistukset, joita pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti nyt tehdään ja laeiksi säädetään, ovat omiaan vahvistamaan maahanmuuton yleistä hyväksyttävyyttä Suomessa. Ja tämä on todella tärkeää yhteiskunnallisesti, jotta voimme välttää sen kaltaisilta kehityskuluilta, joita esimerkiksi joissain toisissa EU-kumppanimaissamme tai muissa länsimaissa laajemmin on nähty. Maahanmuuttoon liittyvät erilaiset ilmiöt ovat johtaneet jopa yhteiskunnallisiin levottomuuksiin, ja tämän kaltaista emme tietenkään Suomessa toivo. Näinpä voin ajatella kyllä hyvin niin, että nämä hallituksen uudistukset ovat nimenomaan Suomeen muuttavien henkilöiden ja jo aiemmin tänne Suomeen maahanmuuttajina tulleiden sekä heidän jälkeläistensä parhaaksi.

Kaiken kaikkiaan yhteiskunnan etu on se, että saamme tänne työtä tekemään ja tätä yhteiskuntaa rakentamaan tulevia ihmisiä. Siksi on tärkeää, että lainsäädännöllisesti muokkaamme maaperää sellaiseksi, että Suomi on vastaanottavainen ja hyvä yhteiskunta heille, jotka oikeilla aikeilla tänne tulevat maatamme rakentamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

18.28 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Autto tuossa juuri minua ennen puhui yhteispohjoismaisesta linjasta, ja olen itse yhteensä varmaan jo yli kymmenen vuoden ajan kahdessa erässä tehnyt uraa tuolla Pohjoismaiden neuvostossa. Siellä meillä on sellainen — vähän niin kuin senaattori Cato aikanaan sanoi, että Karthago on tuhottava — ikaikainen tavoite Pohjoismaiden neuvostossa ollut se, että nämä rajaesteet on poistettava. No, tässä yhteydessä rajaesteillä ei tarkoiteta sitä, että nämä paperittomat siirtolaiset eli turvapaikanhakijat tunkeutuvat Pohjolan maista rajan yli toiseen, kuten kävi silloin syksyllä 2015, vaan tarkoitetaan sitä, että lainsäädäntöä ja käytäntöä maittemme välillä tulisi yhdenmukaistaa. Tässäkin talossa tämän seurauksena, mitä tahansa lainsäädäntöä täällä tehdäänkin, otetaan aina huomioon naapurimaissa, yleensä verrokkimaissa, jo olemassa oleva lainsäädäntö. Oppositiopuolueet, nykyiset oppositiopuolueet ja edelliset oppositiopuolueet, kaikki puolueet käytännössä aina, peräänkuuluttavat täällä tätä ihan samaa, ja halutaan seurata milloin Ruotsin tai milloin jopa koko Euroopan esimerkkiä — yhdenmukaistaa ja tosiaan tätä meidän lainsäädäntöä ja muita käytäntöjä.

No, ainoan poikkeuksen nyt tällä kaudella ovat muodostaneet nämä työelämään tehtävät uudistukset. Kun hallitus näissä asioissa, työelämään liittyvissä kysymyksissä, seuraa muun Pohjolan tai jopa muun Euroopan aiemmin toteuttamaa esimerkkiä, niin silloin sitten oppositio älähtää, ja erityisen paljon oppositio tuntuu älähtävän silloin, kun nämä työasiat jollain lailla yhdistyvät maahanmuuttoon, jossa yritetään siis tätä pohjoismaista mallia toteuttaa.

SDP:llä sinänsä on erittäin rakentava tämä heidän vastalauseensa tässä kysymyksessä, toisin kuin ehkä muilla oppositiopuolueilla, joilla on hyvin käsittämätön linja, etenkin tämä kepun linja, mihin tässä nyt jo viitattiin. SDP:tä kehottaisin tutustumaan pohjoismaisen yhteistyön nimissä tosiaan teidän veljespuolueeseen Tanskassa, joka toteuttaa huomattavasti — siis hallituspuolueena, pääministeripuolueenakin monet kerrat ollut — paljon tiukempaa maahanmuuttopolitiikkaa kuin mihin valitettavasti edes perussuomalaiset täällä Suomessa kykenevät. Sama näissä työasioissa yleensäkin, siellä on toteutettu ja on paikallisen SDP:n johdolla siis tätä tehty.

Mutta tosiaan tästä annan ihan tyylikkää pisteet SDP:lle täällä Suomessakin, ehkä te olette löytämässä tämän Tanskan linjan. Tämä teidän vastalauseenne on rakentava. Omas-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

takaan mielestäni tätä palkkarajaa ei tulisi lukita välttämättä tähän 1 600 euroon vaan tarkastella, ja omasta mielestäni tietenkin tarkastella ylöspäin. Siis tätä rajaa, poikkeuksena perussuomalaisten yleiseen linjaan, ei pitäisi laittaa kiinni. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.31 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässähän on tärkeästä asiasta sillä tavalla kysymys, että tänne halutaan työperäistä maahanmuuttoa ja niille säälliset ehdot, ja tässä asetetaan niitä alarajoja, joilla pystytään sitten säällisiä ehtoja valvomaan. Se on tässä tärkeä osa, ja siksi tämä on niin tärkeä kysymys.

Mutta tässä erityisesti pitää ottaa huomioon se, että meillä on tässä sellaiseen tilanteeseen palkkaraja, kun työehtosopimusta ei ole. Ja nyt kun tämä työehtosopimus on se päämäärittävä tekijä, jolla palkkarajaa määritellään ja minimipalkkoja määritellään, niin minua huolestuttaa siinä erityisesti se, että tätä työehtosopimusten soveltamista, niitten levittämistä ja sopimisen vahvistamista, tämä hallitus ei kyllä aja. Sillä on vähän toisenlainen suunta tässä ollut. Minä pelkään, että työehtosopimusten kattavuus tulee pienenemään, ja palkkarajan merkitys tästä syystä voi tulla kasvamaan, kun työehtosopimuksen kattavuus kapenee. Tämä on semmoinen huomio, joka pitää tässä ottaa mukaan.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten täytyy tämä käytännön tilanne huomioida. Tässä tehdään ennakoivaa lainsäädäntöä. Tämä on ensimmäinen osa siitä, ja työehtosopimus on tietyllä tavalla ennakoivaa säännöstöä, se tiedetään, minkälaista se on: nämä molemmat ovat siinä yhtenä kokonaisuutena. Toisena tulee sitten se soveltaminen, ja soveltaminen osalta sitten katsotaan, kuinka hyvin tätä pystytään soveltamaan. Työehtosopimus tiedetään, osapuolet tietävät sen, ja se on ehkä se paras keino, koska siellä on järjestäytyneet osapuolet valvomassa sen toteutumista. Tämä 1 600 euron raja on käytännössä viranomaisvalvontaa, ja se on se neljäsosa. Tähän viranomaisvalvontaan me oltaisiin tarvittu vielä lisää työkaluja työsuojeluviranomaisille, ja siellä pitäisi olla sen verran resursseja, että ne pystyvät tätä valvomaan. Tämä on sillä tavalla myös muistettava, kun katsotaan tämän toteutumista.

Sitten, joka tapauksessa olen samaa mieltä, kun täällä on tuotu esiin, että tätä rajaa pitää nostaa säännönmukaisesti. Se on ollut meidän tarkoituksin, että se seuraisi tätä yleistä palkkakehitystä, ja tämä 1 600 euroa, niin kuin äskeisessä puheenvuorossani sanoin, on aika alhaalla suhteessa, kun katsotaan tässä nytten näitä vierusmaita, Viroa ja Ruotsia. Tämä tarvitsisi sitten näitten valvontamekanismien lisäksi myös alipalkkauksen kriminalisointia ja muita tämän tyyppisiä lainsäädäntöjä. Silloin me voitaisiin turvata tämä perälauta hyvin, ja sillä olisi semmoista ennakoivaa luonnetta myöskin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.34 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! On toki liikuttavaa kuunnella SDP:n puheenvuoroja siitä, kuinka he löytävät yhtymäkohtia tästä palkkarajan asettamisesta, kuinka he voisivat olla kannattamassa jonkinlaisia palkkarajoja, mitä asetetaan työperäiselle maahanmuutolle, mutta jos ihan totta puhutaan, niin ette te kyllä kovin suurella todennäköisyydellä ole osa sellaista hallituskoalitiota, että koskaan pääsisitte tätä tavoitettanne edistämään. Sehän on selvää, että vihreät ja vasemmistoliitto eivät missään tapauksessa siihen suostuisi, ja uskon, että teidän omissakin riveissänne suhtaudutaan skeptisesti ajatukseen, että minkäänlaisia ehtoja asetetaan Suomeen tulevalle maahanmuutolle, oli se sitten

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

humanitaarista tai matalapalkkamaahanmuuttoa, joka on toki työperäistä mutta hyvin pitkälti suomalaisen hyvinvointivaltion sosiaaliturvalla tukemaa. Esimerkiksi vasemmistoliiton riveistä mitä todennäköisimmin tällaiset ehdotukset ja esitykset olisivat hyvinkin kamottavia — ainakin mitä olen edustaja Honkasalon puheenvuoroja kuunnellut aiemmin.

Se, mikä minua ehkä eniten tässä häiritsee, on se, että keskustasta — siis se puolue, josta vielä puolitoista vuotta sitten olisi uskonut, että se olisi voinut lähteä tällaiseen hallitukseen mukaan, joka ajattelee taloutta ja maahanmuuton tolkullistamista — kyllä on rapissut ulkokuori pois ja sieltä paljastunut punainen sisäpinta. Nimittäin keskusta on vastustanut tässä viime aikoina liki kaikkia maahanmuuttoon etäisestikin liittyviä lakihankkeita, mitä täällä on edistetty.

Esimerkiksi meillä olivat täällä käsiteltävinä kehitysapuleikkaukset, jotka eivät suoraanaisesti maahanmuuttoa ole mutta liittyvät hyvin olennaisesti tähän talouden tervehdyttämiseen. Kehitysapuun menee miljardi euroa joka vuosi. Kun siitä huolimatta tämä hallitus on leikannut siitä, niin keskusta oli sitä mieltä, että tämä on huono asia. He kritisoivat avoimesti hallituksen kehitysapuleikkauksia, siis siitä huolimatta, että 17 vuotta on eletty velaksi täällä, alijäämäisiä budjetteja tehty, velkaannuttu suuresti.

Samanaikaisesti keskustasta vastustettiin myös erityisesti perussuomalaisten ajamia ja nyt ja tässä salissa osittain läpi vietyjä lakiuudistuksia, tiukennuksia, koskien kansalaisuuslakia. Keskusta vastusti näitä kiristyksiä ja todennäköisesti vastustaa myös niiden seuraavaa toista ja kolmatta vaihetta tässä salissa. Keskusta vastustaa nyt myös tätä 1 600 euron palkkarajaa työperäiselle maahanmuutolle.

Siinä on aikamoinen värisuora: vastustetaan kehitysavun leikkauksia, vastustetaan 1 600 euron palkkarajaa, vastustetaan kansalaisuuslain kiristyksiä.

Haluan itse tulla siihen johtopäätökseen, että ei kyse ollut silloin hallitusneuvotteluiden aikaan vain siitä, että keskustan piti mennä toipumaan hallitukseen kannatuskadon myötä, että he olisivat oikeasti voineet lähteä tähän hallituskokoonpanoon mukaan, vaan siitä, että kertakaikkisesti se ideologia, keskustalainen ideologia, ei enää tässä ajassa taivu taloudellisesti tolkulliseen ja järkevään maahanmuuttopolitiittiseen linjaan, [Puhemies koputtaa] vaan siellä on seura tehnyt kaltaisekseen vasemmalla puolella salia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.38 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! On kyllä todettava, että sekä keskusta että vasemmistoliitto ovat ääriään myöten elinkeinoelämän talutusnuorassa tällä hetkellä. Sieltä löytyy se yhteinen tahtotila vastustaa sellaista esitystä, jolla järkevöitetään suomalaista maahanmuuttopolitiikkaa koskien työperäistä maahanmuuttoa.

Nyt asetetaan työperäisille maahanmuuttajille tuloraja, joka on työehtosopimusten minimi, tai kuitenkin aina vähintään 1 600 euroa kuukaudessa. Sanoisin, että tämä on sen työperäisen maahanmuuttajankin etu. Onko tätä ajateltu vasemmistoliitossa ihmisoikeuksien kannalta? Kun ajatellaan tätä ihmistä, yksilöä, joka Suomeen tulee, niin onhan se hänen etunsa, että hän tulee toimeen sillä palkallaan. Sehän on ihan modernia orjakauppaa, että tänne yritykset raahaavat kolmansista maista ihmisiä työskentelemään pienillä tunneilla, matalilla ansioilla, joilla he eivät täällä tule toimeen, ja sitten kompensoidaan sitä sosiaali-
tuilla, jotka suomalainen veronmaksaja lopulta kustantaa — täysin vastuutonta ihmisten hyväksikäyttöä nyt tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Ajatelkaa sitä yksilöä, joka on jossain kolmansissa maissa: Kun hän ajattelee, että hän lähtisi Suomeen, ja sanotaan, että olisi 1 300 euroa kuukaudessa, niin se on sinällään hänen elintasonsa nousu, jos vertaa sen maan, jonkun yksittäisen maan, palkkatasoon. Mutta sitten kun hän tulee Suomeen, niin eipä se elintaso kovin korkea olekaan, kun täällä, hupskeikkaa, kaikki maksaakin huomattavasti enemmän, ja hän on yhtäkkiä täällä köyhyysrajan rajamailla. On siis aivan täysin epäeettistä ja vastuutonta, että yritykset raahaavat tällaisia ihmisiä tänne töihin ehdoilla, jotka eivät ole tämän työntekijän oikeuksien kannalta positiivisia. On tärkeätä, että talossa on aikuinen, joka kykenee asettamaan rajoja tällaiselle toiminnalle.

Mutta ihmettelen, että erityisesti vasemmistoliitto, joka väittää olevansa duunarin asialla ja ihmisoikeuksien asialla, on valmis kannattamaan siis sellaista maahanmuuttoa, joka nojaa suoraan sosiaalitukiin, vaikka kyse on työperäisestä maahanmuutosta — ei edes humanitäärisestä vaan työperäisestä. Se ei ole sen yksilön kannalta, sen ihmisoikeuksien kannalta, millään tavalla hyväksi. Sitten keskusta tietysti ihan samalla tavalla elinkeinoelämän talutusnuorassa kannattaa sitä, että tullaan millä tahansa ehdoilla polkemaan suomalaisille työmarkkinoille palkkoja ja nojaamaan sosiaalitukiin — täysin vastuutonta politiikkaa.

Mutta on hyvä, että näitä nyt uudistetaan. Tervehdin ilolla myös sitä, että sosiaalidemokraatit vähän kirittävät hallitusta tässä ja sanovat, että pitäisi olla korkeampia rajoja. Ehkä kysyisin, että kun te olitte viimeiset neljä vuotta vallassa, niin miksei mitään tehty. Miksei mitään tehty? Ei ollut rajoja, tai oli raja mutta oli matala, niin että ihmettelen vaan tietysti, mutta ehkä se johtuu teidän hallituskumppaneistanne. Ymmärrän, että keskusta ja vasemmistoliitto eritoten ovat haastavia tässä, koska he eivät halua, että minkäänlaisia rajoja asetetaan, vaan on tärkeämpää, että saadaan tänne millä tahansa ehdoilla ihmisiä. Mutta on hyvä, että siihen nyt asetetaan rajoja ja Suomi siirtyy yleispohjoismaalaiselle linjalle, jossa huomioidaan niin vastaanottavan yhteiskunnan etu kuin tämän yksilön etu, joka Suomeen tulee. Se on ihmisoikeuksien puolustamista, se on suomalaisen duunarin puolustamista, ja se on tämän maan puolustamista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

18.41 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan halusin vielä tähdentää tätä omaa ajatteluaani lakiesitykseen liittyen, eli kaksi keskeistä asiaa.

Ensimmäinen on tämä maahanmuuton laatukontrolli. Siihen liittyy se yhteisvaikutusten arviointi ja aika karkea laskutoimitus siitä, minkä verran ihmisen täytyisi tienata ollakseen ikään kuin julkisen talouden kannalta nettohyödyllinen, kun vähennetään ne julkiset palvelut ja tulonsiirrot, joita hän Suomen hyvinvointivaltiossa nauttii.

Toinen seikka, mikä liittyy tähän laatukontrolliin, on tietysti tämä tuottavuuden kasvu. Ihan samalla tavalla kuin edustaja Vigelius aiemmin, itsekin kyllä ihmettelen sellaista ajattelua, jossa yritetään väen väkisin tekohengittää Suomeen tällaisia halpatyövoimamarkkinoita ja sitten ihmetellään, minkä takia meillä ei talouden tuottavuus kasva. No eihän se tietenkään voi kasvaa, jos me ei yritetäkään innovoida ja investoida aidosti teknologisesti uusiutuvaan, innovaatioperustaiseen talouskasvuun, vaan tämmöiseen halpatyövoimaan perustuvaan, esimerkiksi palvelusektoriin.

No, sitten toinen keskeinen asia liittyy juuri tähän työmarkkinakokonaisuuteen, siis siihen, mikä on pienituloisten, mutta kuitenkin työssäkäyvien suomalaisten palkkakehitys, jos meillä ei ole minkäänlaista kontrollia siitä, millä ehdoilla ja minkälaisilla tuloilla voi

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Suomeen tulla. Eli suomalaisen duunarin palkanmuodostus, ihan ilmiselvä asia. Mutta täskin on liikkunut viimeiset vuodet semmoista ihan ihmeellistä, tohdinko sanoa, disinformaatiota, että halpamaahanmuutto ei mukamas vaikuttaisi pienituloisen duunarin työmarkkina-asemaan ja palkanmuodostukseen.

No, nyt on sinänsä ihan hellyttävää, että SDP ja SAK oppositiosta käsin hiukan kannustavat hallitusta tässä eteenpäin — tosin omalla vahtivuorolla näitä uudistuksia ei jostain syystä tehty. Aika tuore tämmöisen Labore-tutkimuslaitoksen selvitys tarkasteli esimerkiksi saatavuusharkinnan vaikutuksia nimenomaan matalapalkkasektorille, ja siellä esitettiin jopa Eta-alueen ulkopuolisille työntekijöille ihan tämmöistä minimipalkkarajaa. Siis hyvin vastaavan suuntaisia havaintoja siitä, että vuositasolla puhutaan tuhansien eurojen vaikutuksesta pienipalkkaisen suomalaisen palkanmuodostuksessa. Minä ihmettelen sitä, miten meillä voi olla tässä maassa vallalla tämmöisiä puolitotuuksia, joita ei haasteta, joita saa vaan selostaa julkisesti. Mutta hyvä, että näitä selvitetään. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.44 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteet siitä, että työn perässä maahan muuttaneilla on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ja tulla toimeen, sekä myöskin tavoite kokoaikatyön määrän lisäämisestä — nehan ovat kannatettavia tavoitteita. Ne ovat myöskin meidän linjamme mukaisia.

Tulorajat, joita tässä yhteydessä käsitellään, ovat tärkeitä keinoja näiden tavoitteiden säätelämiseksi. Riittävän toimeentulon edellyttäminen tukee myös työperäisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyä niiden muiden tärkeiden keinojen rinnalla, joita tässä keskustelussa on tänäkin iltana käsitelty. Jos ja kun tämä tuloraja asetetaan tämän hallituksen esityksen myötä sinne 1 600 euron tasolle, niin tämä muutoshan olisi nykytilaan suhteutettuna vielä melko maltillinen. Se olisi lähtökohtaisesti myös linjassa työperusteista maahanmuuttoa tarvitsevien alojen työehtosopimusten kokoaikaisesta työstä maksettavien vähimmäispalkkojen kanssa, eli se ei ole suuren suuri eikä kovin dramaattinenkaan muutos nykytilaan.

Kun omassa vastalauseessa esitämme tulorajan tarkastelua vuosittain, niin se auttaisi kyllä huomattavasti siinä, että tämä palkkaraja myöskin pysyisi sitten ajan tasalla, ja se lisäisi tähän hallituksen esitykseen verrattuna myöskin tämän muutoksen ennustettavuutta. Se lisäisi ennustettavuutta paitsi työntekijöille, myöskin työnantajille, ja siksi olisi ollut ensiarvoisen tärkeää, että tässä jo hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä olisi kytketty se tarkastelujakso vuoden välein tapahtuvaksi, jotta olisi kaikilla tiedossa, että vuoden välein tämä asia katsotaan kulloisenkin tilanteen mukaan.

Tämä hallituksen esitys koskisi myös jatkolupia kolmen kuukauden viiveellä voimaantulosta, vaikka henkilö olisi saapunut maahan jo nykyisen toimeentuloedellytyksen aikana. Tätä yksityiskohtaa tässä hallituksen esityksessä vastustimme sosiaalidemokraattien vastalauseessa valiokunnassa, koska asetelma on epäoikeudenmukainen ja kolme kuukautta on usein liian lyhyt aika uusien, paremmin palkattujen töiden löytämiseen. Eli olisimme tätä soveltamisalaa esityksessä hieman muuttaneet siitä, mihin nyt valiokunnassa päädyttiin.

Kun, edustaja Eerola, kannustitte sosiaalidemokraatteja tutustumaan Tanskan demareiden linjaan tässä maahanmuutossa, niin kannustan teitä perussuomalaisia täällä Suomessa tutustumaan näihin meidän muutosesityksiimme, joita valiokunnassa teimme, koska nämä

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

muutosehdotukset, joilla tätä hallituksen esitystä olisi parannettu, olisi voitu valiokunnassa hyväksyä, kun ne kerran hyviksi on havaittu. Ja kiitän siitä, että näille muutosehdotuksille tässä toisessa käsittelyssä on tullut ymmärrystä, mutta toivoisin, että voisimme jo valiokuntavaiheessa parantaa esityksiä, kun aidosti huomaamme, että näitä kehittämiskohtia on, eikä vain edettäisi sillä esityksen [Puhemies koputtaa] viitoittamalla linjalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.47 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Vielä on pakko korostaa sitä, että kyllä tässä hallituksen kokonaisuudessa, mitä tulee tähän maahanmuuttopolitiikan uudistamiseen, on lähtökohtana suomalaisen veronmaksajan etu ja suomalaisen rehellisen duunarin etu, koska se ei ole vain tämä 1 600 euron tuloraja vaan tähän liittyy monia muitakin esityksiä.

On tietysti tämä kokonaisuus, jolla pyritään saamaan aikaan se, että jos Suomeen tulee työperäinen maahanmuuttaja, niin hänen ei tarvitse turvautua välittömästi sosiaaliturvaan, kuten vasemmistoliitto ja keskusta haluaisivat, vaan hän nimenomaan tulee toimeen omalla palkallaan. Ja tämä mahdollistaa sen, että suomalaisen duunarin verorasitus ei kohdistu siihen, että hän joutuu kompensoimaan matalapalkkamaahanmuuttoa eli modernia orjatyövoimaa kolmansista maista — tietenkin terve linja.

No sitten on nyt tämä toinen kokonaisuus eli kolmen ja kuuden kuukauden sääntö, ja siinä myös toisaalta vahvistetaan ja turvataan sitä, että jos Suomeen tullaan työluvalla töihin ja työt loppuvat, niin sitten lähdetään ulos, jos ei töitä löydy. Ja tämä on tietenkin terve linja, koska eihän siinäkään voi olla niin, että jos tänne tullaan työluvalla — siis töihin — ja sitten joudutaan työttömäksi, niin on suomalaisten veronmaksajien tehtävä hamaan tappiinkin asti sitten maksella laskut siitä. Eihän semmoinen ole kerta kaikkiaan millään tavalla mahdollista. Tämä on nimenomaan suomalaisen duunarin etu.

Ja vaikka hallitusta kritisoidaankin monelta kantilta ja monella tavalla, niin nämä ovat aivan elintärkeitä kysymyksiä. Me ollaan nähty, mihin voi heikkolaatuinen maahanmuutto johtaa. Katsokaa Ruotsia — pommit paukkuvat, luodit lentelevät ja katujengit hallitsevat erilaisia alueita. Kuka sinne haluaa kohta enää mennä? Sieltä muuttaa paikallisväestö pois monilta niiltä alueilta, ja Ruotsista soitellaan Suomeen, että älkää vaan tehkö samoja virheitä kuin me ollaan tehty. No, myös Ruotsissa on työperäiseen maahanmuuttoon asetettu tulorajoja ja monia muita säädöksiä, nyt kun on huomattu, mitä virheitä on tehty, eikä ihme. Ja on hyvä, että nyt, kun me ei olla vielä niin pitkällä, ehkäistään sellaiset ongelmat, mitä mahdollisesti voisi syntyä, jotta Suomesta ei tule mitään reservaattia kolmansien maiden ihmisille, jotka haluavat tulla nostamaan omaa elintasoaan suomalaisen duunarin ja suomalaisen veronmaksajan kustannuksella. Se on oikea linja — kiitos perussuomalaisille, kiitos hallitukselle siitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.49 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä pykälässä tietysti tavoite on yhtenäinen monella puolueella, ja olemme jo monesti tässä nyt puhuneet tämän keskustelun aikana ja kehuneet toinen toistemme ryhmiä siitä, että näemme tärkeänä sen, että työllä pitää tulla toimeen. Mutta vähän tämä nyt lähti taas pikkusen niin, että ensin mentiin samaa polkua ja nyt sitten kuitenkin vähän lähdettiin eri polulle muutaman edustajan pu-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

heenvuorossa siitä, miksei SDP tehnyt viime kaudella ja näin poispäin. Vastaus... [Miko Bergbom: Kysymys!] — No, se oli kysymys. — Vastaus minulla on siihen se, että vaikea vastata. Viime kaudella olin kansanedustajana kaksi vuorokautta, kunnes putosin tarkastuslaskennassa pois, niin että ihan sen kahden vuorokauden aikana ei minulle vielä hahmottunut se, minkä takia emme lähteneet viime kaudella sitä tekemään. Mutta voin todeta niin, että kuitenkin tällä kaudella, kuten on moneen kohtaan tullut esiin, olemme tehneet lakiesityksiä, jotka ovat olleet varsin yhteneväisiä sen tavoitteen suhteen, mitä täällä edustajat ovat perussuomalaisista sanoneet, että he haluavat työntekijälle hyviä oikeuksia, he haluaa, että palkalla tullaan toimeen. Niitä esityksiähän me olemme tehneet valtavasti nyt, ja toivoisin ennen kaikkea niille vahvemmin kannatusta, mitä ei ole tullut.

Ja toisekseen, kun puhutaan, että miksei viime kaudella, niin jos puhutaan tästä kaudesta, niin minulla on ollut täällä lista olemassa siitä, minkälaisia työelämäheikennyksiä, duunariheikennyksiä on jo yli toistakymmentä — osa on mennyt läpi ja osa on tulossa menemään läpi — niin että voitaisiin puhua myös siitä hieman, jos mennään kerran siihen, että miksi viime kaudella ei tehty. Puhutaan siitä, mitä tällä kaudella hallitus on tehnyt.

Pysytään nyt vaan siinä, mistä lähdettiin liikkeelle keskustelussa. Olimme yhtä mieltä siitä, että palkalla pitää tulla toimeen. Oltaisiin pysytty sillä polulla, eikä lähdetty harhailemaan sitten väärille poluille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

18.51 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu polveilee ihan mielenkiintoisiin suuntiin. Kyllä minä peräänkuuluttaisin kuitenkin SDP:n suunnalta sitä isomman kuvan vaihtoehdon uskottavuutta. Eli käsittääkseni kuitenkin aika vahvasti nojaatte vaihtoehtobudjetissanne ja muissakin yhteyksissä siihen, että Suomeen olisi saatavissa ja hankittavissa aika tavalla, siis nykyistäkin enemmän, työperäistä maahanmuuttoa. Tämähän on sen ison kuvan linja, eikö niin? Mutta sitten täällä pontevasti kyllä kannatatte siis ei vain hallituksen esittämää palkkarajaa, vaan sitäkin vielä kovempaa linjaa. En siis epäile sinänsä vilpittömyyttäanne, mutta onhan minusta perusteltu kysymys, mikä on tämä kokonaislaskelma. Onko teillä joku linja nyt tässä asiassa?

Ja sitten mitä tulee näihin väitettyihin työmarkkinaheikennyksiin, niin kai mekin voidaan sitten tältä puolelta kysyä, missä viipyvät SDP:n ja SAK:n kiitokset esimerkiksi tästä ansiokkaasta esityksestä. Eikö se ole harhaanjohtavaa puhetta väittää silloin sieltä suunnalta, että hallitus ei tee mitään suomalaisen duunarin puolustamiseksi, jos nyt te sanotte täällä, että hyvä esitys suomalaisen duunarin puolustamiseksi? Näitä olisi kiinnostavaa kuulla. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun on kysytty siitä, miten Suomessa näitä työehtojen asioita on hoidettu viime vuosina ja vuosikymmeninä, niin kaikki on lähtenyt siitä, että meillä työehtosopimukset määrittelevät minimiehdot Suomessa, ja se on se periaatteellinen lähtökohta. Työehtosopimukset elävät ajassa, ja niitä tehdään kullakin alalla sen alan lähtökohdista olevilla ehdoilla. Tämä on se perusajattelu, miksi näitä palkkarajoja ei ole tarvinnut aikaisemmin säätää eikä ole niihin ollut niin suurta tarvetta. Mutta jos työehtosopimusten kattavuus pienenee, niin kyllä aletaan Suomessa puhua siitä, että

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Euroopassa nyt aika monessa maassa on minimipalkkalaki olemassa, kun työehtosopimus ei kata samalla tavalla kuin Suomessa vielä kattaa, yli 80 prosenttia palkansaajien osalta työehdoista. Eli se, tarvitaanko meille tämmöisiä yksittäisiä minimipalkkarajoja, on suoraan riippuvainen siitä, kuinka laaja työehtosopimusten kattavuus Suomessa on.

Tässä tilanteessa, kun tämä on tämmöinen spesiaalijuttu, jossa oleskeluluvan määrittelyssä määritellään joku raja silloin, kun ei ole työehtosopimusta, tämä on nyt yksi pieni nurkka tässä kokonaisuudessa. Siinä mielessä tämä kokonaisuus pitää muistaa, että pääsuunta on kuitenkin työehtosopimusten ehtojen perusteella määriteltävä minimipalkka, ja siellä ne on hyvin huomioitu.

No, sitten voidaan puhua, onko tässä tapahtumassa nyt jotain siihen suuntaan, että työehtosopimusten minimiehtoja tullaan löysäämään. Ja kyllä nämä esitykset, joissa sanotaan, että paikallista sopimista laajennetaan esimerkiksi ulkomailta tänne tuleviin lähetettyihin työntekijöihin, murtavat tämän työehtosopimuksen perälaudan varmasti, eli he eivät tiedä, minkälaisilla työehdoilla he täällä tulevat työskentelemään. Meillä on tällaisia esityksiä täällä tälläkin hetkellä valiokunnassa käsittelyssä.

Eli me voimme aloittaa tämä keskustelun, ja meillä riittää pitkään iltaa siinä. Mutta täällä on aika paljon asioita, ja luulen, että ehkä pitäisi pysyä tässä kokonaisuudessa, joka nyt on tänä iltana työn alla. Minä olen kyllä valmis käymään vaikka mistä täällä keskustelua, mutta mielelläni keskittyisin nyt tähän kohtaan. — Kiitos. [Miko Bergbom: Koskeeko se vain meitä?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Itse asiassa se koskee eduskunnan täysistunnon pelisääntöjä. Täällä keskustellaan siitä asiasta, joka kulloinkin on käsittelyssä, ja sitten on laajempia kokonaisuuksia, joissa tämä joustaa. — Nyt edustaja Vigelius.

18.56 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Olen perehtynyt SDP:n rakenne-, työllisyys- ja kasvutoimiin, joista tuli listaus viime keväänä, ja sen luettuani mietin, miten teillä on yhteensovittavissa samanaikaisesti se, että te olette — tai ainakin esiinnytte siten, että olette — valmiita asettamaan työperäiselle maahanmuutolle rajoja, erityisesti siellä halvemmassa päässä, mutta samanaikaisesti kuitenkin teidän rakenne- ja työllisyystoimenne julkisen talouden tasapainottamiseksi nojaavat 2,8 miljardin osalta työperäisen maahanmuuton vauhdittamiseen. Kysyn, miten on mahdollista, että samaan aikaan te olette vauhdittamassa työperäistä maahanmuuttoa esimerkiksi perumalla tämän hallituksen tekemät kansalaisuuslain kiristykset ja toisaalta tämän kolmen—kuuden kuukauden säännön, eli että työttömäksi jäänyt palatkoon kotimaahansa, jos ei työllisty Suomessa — näistä te olette valmiita peruuttamaan, ja se epäilemättä joiltakin osin vauhdittaisi tänne tulevaa maahanmuuttoa — mutta samanaikaisesti te kuitenkin ajattelette, että tulee asettaa tällainen palkkaraja, jota te ette ole kyllä itse vallassa ollessanne asettaneet. Ja samanaikaisesti uskotte vielä, että tämä koktaili on yhdistettävissä siten, että kolme miljardia vahvistuu julkinen talous työperäisen maahanmuuton myötä. Eli jossain kiristetään, jossain löysätään, ja hallituksen esitykset ovat joka tapauksessa kaikissa tapauksissa huonoja, mutta sitten omalla vahtivuorolla mitään näistä ei toteuteta. Mietin, miten tämä on yhdistettävissä, eli miten voi olla, että pääoppositiopuolueen ja ehkä tulevaisuudessa vielä pääministeripuolueen tai hallituspuolueen vaihtoehto lepää niin voimakkaasti työperäisen maahanmuuton vauhdittamisen varaan ja samanaikaisesti kuitenkin esiinnytte niin, että teillä olisi valmius jonkinlaisia kiristyksiä vielä luoda sen suhteen.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Meillä perussuomalaisissa kyllä on esitetty erilaisia tiukennuksia, ja ne kohdistuvat nimenomaan siihen halpaperustaiseen maahanmuuttoon, siis siihen, joka tulee maksamaan julkiselle taloudelle enemmän kuin mitä se tuottaa työn ja verotulojen muodossa. Mutta me emme perusta meidän laskelmiamme samanaikaisesti siihen, että maahanmuutto olisi joku pelastus, että yhtäkkiä Suomi alkaisi vetämään tänne niitä korkean tulotason osaajia ja työntekijöitä, joista jää varmasti nettohyötyä tähän yhteiskuntaan, koska me pidämme realistisena sitä, että Suomen on hyvin vaikea kilpailla heistä, ja niin pitäisi minusta myös vemmalla puolella salia ajatella.

Te olette kuitenkin hyvin tietoisia siitä, että nimenomaan sillä puolella salia ollaan myös hankaloittamassa sitä korkean osaamistason ja korkean tulotason maahanmuuttoa Suomeen esimerkiksi ajamalla läpi veronkorotuksia, esittämällä kovia veronkorotuksia. Tässäkin viimeisimmässä vaihtoehtobudjetissanne teillä oli 2,4 kertaa enemmän veronkorotuksia kuin tällä hallituksella, ja suuri osa siitä nimenomaan omistavalle, sijoittavalle, pääomakeskeiselle tuloluokalle. [Puhemies koputtaa] Ja samanaikaisesti te kuvittelette saavuttavanne korkean osaamistason maahanmuuttoa Suomeen kolmen miljardin edestä. Epäilen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

18.59 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! On ehkä syytä laittaa poikki SDP:n ja perussuomalaisten nokittelu tuloarajasta ja vähän muustakin, koska vastaus on molemmissa tapauksissa ihan sama eli se, että SDP ei viime kaudella saanut aikaan edes näin hyvää lainsäädäntöä, koska hallitusohjelma on siihen osallistuvien puolueiden keskenään sopima kompromissi, ja sitten perussuomalaiset puolestaan ei nyt tällä kaudella saanut aikaan niin hyvää esitystä kuin mitä SDP olisi halunnut, koska hallitusohjelma on siihen osallistuvien puolueiden keskenään sopima kompromissi.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 99 ja 108 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Honkasalo.

Keskustelu

19.00 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan on kyse tästä erävalvonnasta. Hallituksen esityshän oli alun perin siinä muodossa, että se koskisi myös yksityisiä maita. Muun muassa Poliisihallitus ja Metsähallitus kovasti kritisoivat, että tässä rajaamisessa ei ole järkeä. Se myös hankaloittaa niitä valvontaviranomaisen töitä, sillä esi-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

merkiksi näistä salametsästysvyyhdeistä tiedetään, että ne keskittyvät nimenomaan yksityisille maille.

Sen takia teenkin tässä vastalauseen mukaisen esityksen eli tämän vastalauseen lausuman mukaisen esityksen, joka sitten on täällä valiokunnassa tehty siinä muodossa, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee tarvittavat muutokset Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin, jotta erätarkastajien alueellista toimivaltaa laajennetaan koskemaan myös yksityisomistuksessa olevia alueita”.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

19.01 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Erävalvonnan toimivallan rajaaminen vain valtion omistuksessa oleville alueille ei ole tarkoituksenmukaista salametsästyksen selvittämisen ja siihen puuttumisen kannalta. Itse asiassa se tekee nyt toteutetun erävalvontalain tehostamisyrittäksen täysin tyhjäksi. Nykyisen toimivaltarajauksen riittämättömyyttä ovat kritisoineet myös erävalvontaa toimeenpanevat Poliisihallitus ja Metsähallitus. Niinpä kannatan edustaja Honkasalon tekemää lausumaehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

19.02 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomesta tekee yhden maailman parhaista maista se, että olemme niin vahva legalistinen yhteiskunta. Meillä demokraattinen, edustuksellinen järjestelmä toimii, se tuottaa lakeja, joihin ihmiset luottavat ja joita kunnioitetaan, ja on tärkeää, että tuota luottamusta vahvistetaan sillä, että lakien valvontaa myös tehokkaasti tehdään. Siksi tämä erävalvontalain toimivaltuuksien vahvistaminen on perusteltu esitys, ja tämä laki on hyväksyttävissä, ilman muuta, mietinnön mukaisena.

Kaiken kaikkiaan pidän erikoisena sitä, etteikö pidetä ollenkaan tärkeänä tätä uudistusta, kun tiedämme, kuinka paljon viime vuosina metsästyspaine Etelä-Suomesta on siirtynyt kohti Pohjois-Suomea sen vuoksi, että Etelä-Suomessa petotilanne aiheuttaa sen, että monet eränkävijät eivät enää syystä tai toisesta, usein esimerkiksi omaa koiraansa, tärkeää perheenjäsentään, suojellakseen metsästä omilla metsästysmaillaan, vaan mieluummin lähdetään sitten valtion maille pohjoiseen, jossa sitten petotilanne ei toistaiseksi ole niin paha, mutta se on edelleen heikkenemään päin. Tämän vuoksi on todella tärkeää, kun lähdin liikkeelle siitä, että Suomi on legalistinen yhteiskunta, jossa lakeihin luotetaan, että Suomen lainsäätäjänä ja sen kautta eurooppalaisina lainsäätäjänä osaltamme vaikutamme siihen, että kannanhoidollisessa metsästyksessä myös suurpetojen osalta päästään jälleen Suomessa eteenpäin niin, että myös perinteinen suomalainen eräkulttuuri voi nähdä tulevaisuutensa turvatuksi, ja tässäkin mielessä sitten se vahva luottamus lakiin kaikilla meillä säilyy.

Eräkulttuuri on aivan keskeinen osa suomalaista kulttuuria, ja se, että osaamme löytää myös lainsäädännön kautta oikeanlaisen tasapainon suhteessa luontoon ja ympäristöömme, on kyllä todella sitä kaikkein tärkeintä lainsäädäntötyötä. Siinä todella myös tuleville sukupolville annamme sen mallin, millä tavoin pitää pystyä kunnioittamaan sitä luontoa, jonka olemme itse lahjaksi saaneet ja joka on meillä vain lainassa tulevilta sukupolvilta. Eli tässä todella toivon, että hallitusohjelman mukaiset tavoitteet saadaan toivottavasti mahdollisimman yksituumaisesti vietyä eteenpäin myös niin, että se EU-vaikuttaminen, joka on välttämätöntä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, onnistuu.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

19.05 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Nyt on pakko todeta, että en ihan ymmärrä, miten tämä edustaja Auton puheenvuoro liittyy tähän toimivallan rajaukseen, joka liittyy tähän erävalvontalakiin, joka täällä on nyt käsittelyssä.

Eli tässä esityksen tarkoituksena on tietenkin vähän tätä erävalvontaa tehostaa, mutta nimenomaan Poliisihallitus ja Metsähallitus ja muut lausunnonantajat ovat lausuneet, että tämä esitys jää ikään kuin tyhjäksi, koska se ei koske yksityisiä maita. Tämä on kriittinen heikennys, näin on myös Poliisihallitus todennut.

Salametsästäjät tällä hetkellä ovat erittäin tietoisia tästä rajauksesta, ja sen takia kohteeksi valitaan nimenomaan sellaisia alueita, joissa erätarkastajilla ei ole valtuuksia suorittaa sitä valvontaa. Eli he tietävät sen, että näillä yksityisillä mailla se riski jäädä kiinni on lähes olematon. Sen takia tein sen esityksen valiokunnassa, että tätä laajennettaisiin niin kuin hallitus oli alkuperäisessä esityksessä ihan oikealla tavalla tehnytkin. Nyttten tässä keskustelussa sitten esitin tätä lausumaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eloranta.

Keskustelu

19.07 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Nyt keskustelussa oleva esitys paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta luopumisesta herättää huolta siitä, millaista viestiä se välittää varhaiskasvatuksen arvosta ja tavoitteista. Varhaiskasvatus on suomalaisen koulutusjärjestelmän perusta, koulutuspolun alku, joka ansaitsee vakaan ja pitkäjänteisen suunnittelun.

Paikallisesti laadittavat varhaiskasvatussuunnitelmat ovat keskeinen työkalu tämän tavoitteen saavuttamisessa, sillä ne mahdollistavat sekä kansallisten että paikallisten erityispiirteiden ja -tarpeiden huomioimisen päivittäisessä työssä varhaiskasvatusyksiköissä. Kuten valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat todenneet, suunnitelmien avulla varmistetaan, että varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet konkretisoituvat käytännön tasolla. Kun velvoite laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma poistetaan, syntyy riski, että tämän laadukkaan suunnittelun merkitys hämärtyy ja lasten oikeus yhdenvertaiseen varhaiskasvatukseen heikkenee. Ilman paikallista suunnitelmaa päiväkodin johtajille jää suuri vastuu ja työkuorma siitä, miten kansalliset tavoitteet ja toimintamallit jalkautuvat paikallisesti ilman, että koko varhaiskasvatusyksikkö osallistetaan, myös lapset ja vanhemmat mukaan.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

lukien. Laadintavelvoitteen poistaminen jättää järjestäjille ja palveluntuottajille mahdollisuuden olla laatimatta paikallista suunnitelmaa ollenkaan, mikä heikentäisi lasten asemaa saada yhdenvertaisesti laadukasta varhaiskasvatusta.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutustietojen tallentamisvelvoitteen poistamista kansallisesta tietovarannosta. Tallentamisvelvoitteella on tavoiteltu yhtenäistä tietopohjaa täydennyskoulutuksen tilasta. Yhtenäisen tietopohjan kautta voimme ymmärtää osaamistarpeita ja kohdistaa resursseja tehokkaasti. Hallituksen esityksessä todetaan, että tarvittaessa tietoja voitaisiin kerätä erillistiedonkeruulla. Tällaisella erillistiedonkeruulla kuitenkin tuskin päästään samanlaiseen kattavuuteen, ja ne vaativat aikaa ja resursseja sekä tiedon kerääjiltä että sitä toimitavilta varhaiskasvatuksen tuottajilta.

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutus on hajanaista, ja tiedonkeruu on ollut tärkeä ja keskeinen tapa kartoittaa tilannetta ja kehittämisen tarpeita. Raportointivelvoitteen poistaminen saattaa lisätä eriarvoisuutta henkilöstön osaamisen kehittämisessä, sillä emme enää pysty seuraamaan täydennyskoulutuksen toteutumista yhtä kattavasti. Ilman yhtenäistä tietopohjaa saattaa muodostua alueellisia eroja, jotka heikentävät koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Meillä on tällä hetkellä kansallisesti kovaa pulaa varhaiskasvatuksen osaajista, erityisesti lastentarhanopettajista. Yhteinen tietopohja ja tiedonkeruu on ollut suurena apuna koulutustarpeen arvioinnissa, ja nyt tilanne tulee heikentymään, mikäli tämä ehdotus hyväksytään.

Varhaiskasvatusta on johdonmukaisesti kehitetty viimeisen kymmenen vuoden aikana tavoitellen parempaa varhaiskasvatuksen laatua ja koulutuksellista tasa-arvoa. Marinin hallituskaudella palautettiin varhaiskasvatukseen pienemmät ryhmäkoot ja täysi oikeus varhaiskasvatukseen, alennettiin varhaiskasvatuksen maksuja ja säädettiin kolmiportainen tuki. Näiden lisäksi säädettiin velvoite tasa-arvosuunnitelmiin ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekoon sekä paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon. Nämä kaikki ovat olleet tärkeitä askeleita eteenpäin varhaiskasvatuksen laadun nostamisessa. Nyt kun hallituksen poukkoilevan politiikan seurauksena kaksi viimeksi mainittua uudistusta puretaan, merkitsee se takapakkia varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Juuri kun kyseiset suunnitelmat ovat valmistumassa, niitä ei enää tarvitsekaan tehdä. Poukkoilun sijasta tarvittaisiin työrauhaa varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella tuemme koulutuksellista tasa-arvoa, pystymme tehokkaasti parantamaan lasten oppimismahdollisuuksia ja ehkäisemme mahdollista syrjäytymistä.

Onkin tärkeää, että me täällä eduskunnassa huolehdimme siitä, että varhaiskasvatuksen arvostus ja laatu säilyvät ja vahvistuvat. Velvoite laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut keskeinen osa tätä kehitystä. Lapsillemme kuuluu yhdenvertainen oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, ja tämä oikeus ansaitsee tulla turvatuksi jatkossakin. Näin ollen esitän, että lakiesitys hylätään vastalauseen mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.12 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Paikallisesti laadittava varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä osa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman kokonaisuutta, jolla tuetaan toiminnan yhdenvertaista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toteuttamista. Paikallisella opetussuunnitelmalla huolehditaan siitä, että varhaiskasvatuksen kansalliset tavoitteet ja niitä täydentävät paikalliset erityispiirteet ja tarpeet konkretisoituvat päivittäisen toimin-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

nan tasolla. Parhaimmillaan suunnitelman laadinta on yhteisöllisen oppimisen prosessi, jonka avulla varhaiskasvatusta kehitetään ja tavoitteita päivitetään säännöllisesti ja jatkuvasti etenevällä syklillä. Suunnitelmat tukevat varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogista toimintaa, heidän ammatillista kehittymistään, juuri kyseisessä toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Laadun hallinnan kannalta tämä suunnitelma on keskeinen väline, aivan kuten peruskoulutuksen opetussuunnitelman kokonaisuus on peruskouluille. Ihmettelen, miksi varhaiskasvatusta halutaan tässä kohtaa depriorisoida, miksi se jätetään perusopetusta heikompaan asemaan suunnitelmien osalta.

Arvoisa puhemies! Yksikään sivistysvaliokunnalle asiasta lausunut taho ei kannattanut tätä lakiesitystä, ei edes Kuntaliitto, joka yleisesti on norminpurkua toivonut ja usein niitä ehdotuksia tehnyt, ei myöskään Sivista. Kunnat totesivat hyvin yksikantaan, että poistuu normi tai ei, he joutuvat suunnittelua kuitenkin tekemään, eli tämä näyttäytyy koulutusleikkauksena siinä mielessä.

Tämä esitys sisältää lisäksi raportointivelvoitteen supistamisen. Raportointivelvoitteen tarkoituksena on ollut osaltaan vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista kehittymistä koskevaa tietopohjaa. Samaan aikaan raportointivelvoitteen tavoitteena on ollut lisätä läpinäkyvyyttä ja vahvistaa jokaisen varhaiskasvatuksen ammattilaisen oikeutta oman osaamisensa kehittämiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Täydennyskoulutuksen leikkaukset, jotka hallitus tekee nyt samaan aikaan, eivät ollenkaan helpota sitä, että osaamisen kehittäminen julkisella sektorilla ja kasvatusalalla vahvistuisi, enkä ymmärrä sitä, että raportointia vähentämällä ongelma tulisi ratkaistua. Se ehkä ainoastaan häviää enemmän piiloon ja pois näkyvistä.

On aivan ymmärrettävää, että norminpurkuesityksiä osittain toivotaan, mutta kun niitä on tullut valiokuntakäsittelyyn, niin käy aika selväksi, miten meillä isojen kasvukaupunkien tarpeet suunnittelulle ovat aivan erilaiset kuin pienenevien kuntien. Tätä soisi hallituksen ehkä pohtivan pidemmälle, miten tällaisista eriytyvää lainsäädäntöä tarpeiden mukaan voitaisiin tehdä, mutta tätä esitystä ei todellakaan kannattanut yksikään edes pienistä kunnista.

Lainsäädännöllisten uudistusten tavoitteena on ollut nostaa palvelun laatua, tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen laatua, vahvistaa lapsen edun ensisijaisuuden toteutumista ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Tämä esitys sotii kaikkia näitä tavoitteita vastaan, ja siksi kannatan edustaja Elorannan hylkäysesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

19.16 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tässä on erittäin hyvin tuotu esille edellä, kuinka ongelmallinen tämä esitys on. Tätähän on yritetty nimenomaan norminpurun nimissä oikeuttaa.

Mutta itse mietin nyt näiden hyvien puheiden lisäksi, mitä täällä on tästä esitetty, että se tosiasia on se, että kun halutaan nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta varsinkin niiden vanhempien lasten osalta, joiden lapset ovat pitkään kotihoidossa, niin yksi syy, miksi varhaiskasvatukseen ei välttämättä haluta lasta laittaa, on se, että sen laatuun ei luoteta. Tässä nyt nimenomaan sitten puretaan varhaiskasvatuksen laadun edellytyksiä ja sen laadun kehittämisen edellytyksiä. Mutta nimenomaan säästö tästä on lähes olematon, ja tämä nimenomaan estää sen, että varhaiskasvatuksen laatua pystyttäisiin pitkällä tähtäimellä kehittämään.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Olen iloinen siitä, että oma kotikaupunkini Helsinki on päättänyt tästä hallituksen esityksestä huolimatta pitäytyä kiinni näissä paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Toivon, että näin tehdään myös ympäri Suomen, koska siinä työssä ollaan jo pitkällä, niin kuin edustaja Eloranta tässä edellä hyvin sanoi. Mutta tosiaan tämä kuuluu listaan hallituksen esityksiä, missä ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

19.17 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee tähän norminpurkuun ja, sanoisin, turhan sääntelyn purkamiseen, niin tässä on aika hyvä esimerkki siitä, kuinka edellisellä hallituskaudella, kun velkavuori kasvoi silmissä, kaikenlaisia lillukanvarsia oli silti varaa säätää meidän julkiseen hallintoon. Ihmettelen kyllä, että mitään konkretiaa näissä edellä kuulluissa puheenvuoroissakaan ei kuultu siitä, miten tällainen paikallisesti siis jokaisessa varhaiskasvatyksikössä [Inka Hopsu: Kunnassa, ne on kunnan!] tehtävä yhdenvertaisuus- tai tasa-arvosuunnitelma vaikuttaa siihen lasten saamaan varhaiskasvatuksen laatuun. Minulla on itselläni kaksi lasta varhaiskasvatuksessa, ja olen ainoastaan tyytyväinen siitä, että siellä ei käytetä arvokasta työaikaa tällaisten jopa — tohdinko sanoa — politisoituneitten ajatusten ja yhdenvertaisuussuunnitelmien vatvomiseen.

Mutta mielestäni on myös todella omituinen ja huolestuttava ajatus se, että jotenkin uskotaan siihen, että tällaisella keskusjohtoisella mikromanageerauksella ja sanamagialla jostain yhdenvertaisuudesta olisi mitään käytännön merkitystä. Meillä on isoja ongelmia varhaiskasvatuksessa. Tämä ei todellakaan ole yksi niistä. [Inka Hopsu: Se on seuraava asia! — Veronika Honkasalo: Se on seuraava asia, tämä on eri asia!]

Mutta palaan siihen, että jostakin sääntelystä täytyy olla valmiita luopumaan. Se, että tarraudutaan kiinni tällä tavalla pakonomaisesti joka ikiseen pieneenkin lisäykseen, mitä on omalla vahtivuorolla keksitty lisätä julkiselle sektorille, minusta näyttää vain aika surkuhupaisana muutosvastarintana. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta. [Mikrofoni on kiinni] Edustaja, mikrofoni.

19.19 Eeva-Johanna Eloranta sd: Tosiaankin, tämä paikallisesti laadittava varhaiskasvatussuunnitelma on hyvin tärkeä osa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmakokonaisuutta, jolla tuetaan toiminnan yhdenvertaista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toteuttamista. Nimenomaan tällä paikallisella opetussuunnitelmalla huolehditaan siitä, että varhaiskasvatuksen kansalliset tavoitteet ja niitä täydentävät paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet konkretisoituvat siellä päivittäisen toiminnan tasolla.

On aivan eri asia, jos meillä on varhaiskasvatyksikkö vaikka jossakin maaseudulla, missä on metsää, luontoa lähellä, kuin jos meillä on Helsingin keskustassa varhaiskasvatyksikkö. Se vaatii aivan erilaista toteuttamista näillä varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla. Ja on myös valtavan tärkeää, että lapset, perheet, vanhemmat ja koko varhaiskasvatyksikön henkilökunta voidaan ottaa mukaan näiden paikallisten yksikkökohtaisten suunnitelmien tekoon. Elikkä tämä paikallinen suunnitelma on varhaiskasvatuksen toteuttamisen ja järjestäjän laadunhallinnan kannalta aivan keskeinen rakenne, aivan kuten perusopetuksessa opetussuunnitelmakokonaisuus. Ja parhaimmillaan tämä suunnitelman laadinta paikallisesti siellä yksikössä on semmoinen yhteisöllinen oppimisen prosessi, jonka

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

avulla voidaan kehittää sitä varhaiskasvatusta ja tavoitteita juuri siellä tietyssä yksikössä, missä se varhaiskasvatus tapahtuu. Tämä on oikeasti hyvin tärkeä asia.

Niin kuin täällä joku edustajakollegoista totesi, niin kukaan sivistysvaliokunnassa kuultavana ollut taho ei ollut sitä mieltä, että tämän poistaminen on hyvä asia — ei edes se Kuntaliitto.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

19.21 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Välillä on surullista täällä salissa, miten ohuella tietopohjalla ja myös semmoisella välinpitämättömyydellä voi pitää todella asenteellisia puheenvuoroja, vaikka edustaja ei edes ymmärrä, että puhuu väärästä asiakohdasta.

Nämä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat nimenomaan sellaisia, niin kuin on tullut tässä keskustelussa esille, että valiokunnan asiantuntijat vastustavat tätä esitystä, mutta myös julkisuudessa varhaiskasvatusalan ammattilaiset ja työntekijät itse ovat näitä suunnitelmia nimenomaan todella tiukasti puolustaneet. Tällaiset kyseenalaistavat puheenvuorot ovat nimenomaan niitten ammattilaisten ja sen ammatillisuuden ja sen työn todella merkittävää vähättelyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.22 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan on kyse paikallisista suunnitelmista, seuraavassa esityskohdassa yksikkökohtaisista suunnitelmista, mutta senkin osalta voi hyvin pohtia, että jos espoolaisessa päiväkodissa on 150 lasta, niin se vastaa sitä määrää, mikä pienessä kunnassa saattaa olla lapsia yhteensä, eli kyllä niitä yksikkökohtaisia-kin suunnitelmia kannattaa tehdä.

Tämä esitys koski näitä paikallisia suunnitelmia, pedagogisia suunnitelmia, ja vastaa hyvin paljon sitä opetussuunnitelmatyötä, mitä peruskoulujen osalta tehdään. Meillä on pitkään ollut se suunta, että me halutaan tätä pedagogista painotusta myös varhaiskasvatuksessa vahvistaa. Päiväkoti ei ole lasten säilytyspaikka, vaan siellä on vahvaa pedagogista toimintaa, ja sitä kyllä täytyy suunnitella kunnan tasolla ja toki myös siellä yksikötasolla.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Honkasalo.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Keskustelu

19.23 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Yhdenvertaisuustyön heikentäminen varhaiskasvatuksessa ei ole millään tavalla lapsen edun mukaista. Yhdenvertaisuussuunnittelulla edistetään lapsen oikeutta turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehittymiseen, oppimiseen, turvattuun ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti ja saada tarvitsemaansa erityistä tukea. Lisäksi yhdenvertaisuussuunnittelulla edistetään oikeutta omaan kulttuuriin, äidinkieleen, uskontoon tai katsomukseen. Ja niin kuin todella moni varhaiskasvatuksen asiantuntija on muun muassa lain lausuntokierroksella todennut, esitys heikentää varhaiskasvatuksen laatua ja heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa ja yhteiskunnassa laajemmin.

Arki on eri varhaiskasvatuksen yksiköissä erilaista myös kuntien sisällä, ja näihin yksikkökohtaisiin eroihin ei siis päästä pureutumaan pelkällä kuntatasoisella tai valtakunnallisella ohjauksella, vaan tarvitaan myös toimipaikkakohtaista suunnittelua. Valtakunnallisten tavoitteiden konkretisointi työyhteisön sisällä on tutkitusti toimiva käytäntö, mihin toimipaikkakohtaiset suunnitelmat ovat hyvä työkalu ja antavat mahdollisuuden yhteiseen keskusteluun yhdenvertaisuudesta.

Jos asia ei enää ole velvoittavana laissa, suunnittelulle ei saa samanlaista tukea. Lisäksi on huomattava, että yhdenvertaisuuden toteutumisessa on jo nyt erittäin isoa vaihtelua. Tehtyjen arviointien mukaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteet eivät toteudu kaikissa toimipaikoissa. Eli meillä on todella tarve yhdenvertaisuutta edistävälle suunnittelulle.

Varhaiskasvatus on monille lapsille ensimmäinen kosketus perheen ulkopuoliseen yhteiskuntaan, ja on todella tärkeää ja pitkälle kantavaa, että kokemus on myönteinen ja luotamusta herättävä. Myös tästä syystä yhdenvertaisuussuunnittelu on tärkeää.

Esitänkin, että lakiesitys hylätään vastalauseen mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

19.26 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi korjata äskeisen esityksen osalta, että nämä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet olivat todellakin kuntakohtaisia, mutta näissä yhdenvertaisuussuunnitelmissa on kysymys nimenomaan yksikkökohtaisista suunnitelmista.

Puhemies! Tämä on tosiaan toinen tänään käsiteltävänä olevista hallituksen esityksistä, jotka heikentävät varhaiskasvatuksen laatua ja yhdenvertaisuutta. Esityksessä poistetaan varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan velvollisuus laatia toimipaikkakohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma. Esityksen täytäntöönpano valitettavasti tulee heikentämään varhaiskasvatuksessa tehtävää erittäin arvokasta yhdenvertaisuustyötä. Toimipaikkakohtaisen yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen pysäyttää henkilöstön pohtimaan oman päiväkodin ainutlaatuisia haasteita ja mahdollisuuksia, mitä tulee yhdenvertaisuuteen ja sen edistämiseen. Yhdenvertaisuuden, erityisesti lasten yhdenvertaisuuden, edistäminen on meidän kaikkien tehtävä ja tavoite, jonka voimme toivottavasti kaikki aidosti myös tässä salissa tunnistaa. Varhaiskasvatuksen tulee olla paikka, jossa jokainen lapsi voi tuntea olevansa hyväksytty omana itsenään ja jossa yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys ovat lähtökohtina, paikka, jossa myös rakennetaan pohjaa erilaisten ihmisten ymmärtämi-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

seksi ja hyväksymiseksi sellaisena kuin he ovat ihan loppuelämää varten. Kaikella tällä on keskeinen osa kaikenlaisen syrjivän ajattelun ja käyttäytymisen vähentämisessä yhteiskunnassamme. Siksi onkin surullista, että hallitus on heikentämässä varhaiskasvatuksessa tehtävää suunnitelmallista yhdenvertaisuustyötä lähes olemattoman säästön aikaansaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Esitetty säästö kunnille on suoraan sanottuna mitätön summa, vain noin 44 000 euroa vuodessa. Tämä summa on häviävän pieni, kun sitä vertaa yhdenvertaisuussuunnitelmavelvoitteen poistamisen mahdollisiin negatiivisiin vaikutuksiin. Vaarana on, että yhdenvertaisuussuunnitelmavelvoitteen poistaminen johtaa lasten eriarvoiseen kohteluun eri puolilla Suomea riippuen siitä, missä ja millä resursseilla varhaiskasvatukseen osallistutaan. Pienet säästöt tässä hetkessä voivat tarkoittaa tulevaisuudessa suurempia yhteiskunnallisia kustannuksia syrjäytymisen ja osattomuuden kautta.

On myös huomioitava, että esitys on ristiriidassa kansainvälisten sitoumustemme kanssa. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus suojeluun syrjinnältä ja oikeus osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Mikä viesti annetaan, jos Suomessa lasten oikeudet heikentyvät tämän esityksen myötä?

Hallituksen esitys uhkaa myös varhaiskasvatuksen henkilöstön hyvinvointia. Kun yksikkökohtainen suunnitteluveto poistuu, vastuuta yhdenvertaisuuden toteutumisesta jää enemmän yksityisten työntekijöiden harteille ilman erillistä suunnittelu-aikaa. Tämä lisää työkuormaa ja samalla heikentää henkilöstön mahdollisuuksia kehittää ammatillista osaamistaan. On kohtuutonta odottaa, että henkilöstö kykenee täyttämään yhdenvertaisuuden vaatimukset ilman niille varattua resurssia ja rakenteellista tukea.

Arvoisa puhemies! Yhdenvertaisuussuunnitelmavelvoite on tärkeä käytännön työväline, jolla varmistetaan, että lapset kohdataan tasavertaisesti ja että jokainen tulee nähdyksi omana itsenään. Sen poistaminen on askel taaksepäin lapsen edun ensisijaisuuden toteutumisessa. Näin ollen kannatan edustaja Honkasalon hylkäysehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.29 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja koko opinpolulle. Samalla se on monelle lapselle ensimmäinen kosketus perheen ulkopuoliseen yhteiskuntaan. Onkin tärkeää ja pitkälle kantavaa, että kokemus on myönteinen ja luottamusta herättävä. Valitettavasti on kuitenkin tutkimustietoa siitä, että varhaiskasvatuksessakin esiintyy esimerkiksi rasismia, ableismia eli vammaisten syrjintää sekä kiusaamista. Esitys yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta heikentää yhdenvertaisuuden toteutusta varhaiskasvatuksessa eikä siten ole kannatettava muutos, eli kannatan hylkäyksiä, joita tässä esitettiin.

Asiantuntijat ovat järjestään tyrmänneet myös tämän esitetyn muutoksen, norminpurkuesityksen. Esitys on ristiriidassa olemassa olevan lainsäädännön ja kansainvälisen normiston kanssa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on pitänyt esitystä perustuslain ja yhdenvertaisuuslain tavoitteiden, hallitusohjelman, kansallisen lapsistrategian sekä hallituksen rasismin vastaisen toimintaohjelman vastaisena. Lapsiasiavaltuutetun mukaan esitetyt muutokset lainsäädäntöön eivät ole linjassa myöskään YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamien suositusten kanssa. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 2 artikla kieltää syrjinnän ja edellyttää sopimusvaltiolta aktiivisia toimia lasten suojaamiseksi kaikenlaiselta syrjinnältä. Nyt käsillä oleva esitys heikentää lasten suojaamista syrjinnältä.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Muutoksesta aiheutuva säästö kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen olisi yhteensä noin 43 000, tarkka summa oli vielä 904 euroa päälle vuodesta 2025 alkaen. Todellista säästöä on kuitenkin ollut hankala laskea, sillä yhdenvertaisuussuunnitelmat on usein tehty yhdessä tasa-arvosuunnitelmien kanssa, minkä vuoksi säästö niiden poistosta on vain osittainen ja, kuten kuulitte, summa marginaalinen. Tämä johtaa väkisin siihen johtopäätökseen, että esitys on puhtaasti ideologinen.

Ylipäättään normien purussa lähtökohtana pitäisi olla resurssien vapauttaminen varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseen, ei pelkästään julkisen rahoituksen vähentäminen. Yhdenvertaisuussuunnitelmavelvoitteen poisto jopa vaarantaa varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumisen. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on olennaista vaikuttaa tietoisuuteen yhdenvertaisuudesta ja toimintatapoihin varhaiskasvatuksen piirissä. Tiedon lisääminen kuitenkin kärsii, kun koko henkilöstökeskustelu ja arviointi päiväkodin yhdenvertaisuuden tilanteesta, mahdollisista koulutustarpeista, osaamisvajeista tai erityispiirteistä, alueellisista erityispiirteistä, joita päiväkodissa on — kaikki tämä suunnittelutyö jää nyt korvaamatta. Toivottavasti ei kuitenkaan tekemättä, mutta ainakaan siihen hallitus ei velvoita. Tämä heikentää henkilökunnan osaamista yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja häirinnän poistamisesta sekä voi vaikuttaa työntekijöiden sitoutumisasteeseen. Tämä lainsäädäntö on myös poukkoilevaa, mikä ei ole ollut näissä asiantuntijakuulemisissa toivottua, vaan on toivottu, että juuri käyttöön otettuja suunnitelmia voisi ennemmin kehittää ja parantaa. Eli kannatan esityksen hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.33 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tosiaan kyse siitä, että varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien ei enää tarvitsisi laatia nimenomaan toimipaikkakohtaisia varhaiskasvatuksen toiminnallisia yhdenvertaisuussuunnitelmia, mutta edelleen säilyy se velvoite, että varhaiskasvatuksen järjestäjän pitää esimerkiksi laatia esimerkiksi jossain kunnassa se yhdenvertaisuussuunnitelma. Eli sikäli tässä ei ole isosta muutoksesta kyse muuta kuin siitä, että se hallinnollinen taakka keskitetään sille yhdelle toimijalle, joka järjestää ne vaikka kunnan sisällä eri yksiköissä sen sijaan, että jokainen yksikkö tekee omillaan. Kyllä me ollaan myös kuultu siitä, että varhaiskasvatuksessa se henkilöstövaje on aito ongelma, mutta toisaalta myöskin siitä, pystytäänkö siellä keskittymään siihen itse työhön eli hoitamaan ja opettamaan näitä pieniä lapsia, jotka siellä varhaiskasvatuksessa ovat, vai meneekö se sitten siihen paperinpyörittelyyn.

No, tämä on myös norminpurkua, siitähän tässä on kyse, ja toisaalta myöskin paluu oikeastaan siihen tilaan, missä meidän varhaiskasvatus on pitkälti tähänkin päivään mennessä ollut. Eli tällä muutoksella kumotaan viime kaudella tehty uudistus, jolla haluttiin lisätä tätä hallinnollista taakkaa varhaiskasvatuksen eri yksiköissä työntekijöille.

Tässä on pieni säästö, mutta säästö se on pienikin säästö. Täällä jatkuvasti kritisoidaan, että ei tämä yksittäinen 10 miljoonaa tai ei tämä yksittäinen 50 miljoonaa auta ja tämäkin on ihan liian pieni säästö, että eivät nämä auta hallitusta pääsemään siihen julkisen talouden vakauttamisen tavoitteeseen. Mutta kyllä, kuulkaa, pienistä puroista kasvaa iso joki, ja siitähän tässä on nimenomaan kyse, että jos kaikki nämä yksittäiset kommentit, mitä täällä joka ikiseen esitykseen todetaan, että tämä ei auta ja tämä ei riitä, vedettäisiin yhteen ja peruttaisiin kaikki esitykset, niin loppusumma olisi aika valtava — puhutaan varmaan sadois-

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

ta miljoonista tai jopa miljardista eurosta. Kyllä minä kannustan siihen, että tässäkin talossa katsotaan ne pienetkin purot, koska niistä kuitenkin syntyy iso kokonaisuus.

Sitten täällä vedottiin vähän kummallisesti minun nähdäkseni kansainvälisiin sopimuksiin, että tässä nyt niin kuin ollaan jotenkin niitä vastaan. Ei ole tällaista kyllä tullut esiin, eikä myöskään ministeriö todennut, että näin olisi, kun tätä valiokunnassa käsiteltiin. Toiseksi, on edelleen varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja palveluntuottajalla yleinen velvollisuus arvioida sen toiminnan vaikutuksia eri väestöryhmiin ja yhdenvertaisuuden toteutumista siinä omassa toiminnassaan. Eli tämä velvollisuus ei tule poistumaan yhtään mihinkään. Nyt on vain kyse siitä, että siellä ei rustata yksikkökohtaisia suunnitelmia henkilöstön kanssa vaan se toteutetaan sen varhaiskasvatuksen järjestäjän osalta esimerkiksi siinä kunnassa niin, ja sieltä se voidaan sitten jalkauttaa näihin eri yksiköihin ja ottaa huomioon erilaiset tarpeet ja lähtökohdat, mitä näissä yksiköissä on.

Eli kyllä tässä on kyse norminpurusta ja tässä on kyse myös säästöstä, mutta myös siitä, että vähennetään sitä hallinnollista taakkaa siltä henkilöstöltä, jolla on paljon muutakin tekemistä kuin rustailla erilaisia suunnitelmia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

19.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä siis puretaan velvoite toimipaikkakohtaisista yhdenvertaisuussuunnitelmista varhaiskasvatuksessa, ja tämä on erittäin kannatettava esitys.

Meidän pitää nimenomaan vapauttaa henkilöstön työaikaa tekemään sitä varsinaista tehtävää, mitä he ovat siellä varhaiskasvatuksessa tekemässä, ja olemaan lasten kanssa mieluummin kuin tekemään näitä suunnitelmia. Yhdenvertaisuus on tärkeää, ja tämän suunnitelmavelvoitteen poistamisella ei poisteta sitä, etteikö yhdenvertaisuutta tule noudattaa kussakin yksikössä, mutta jatkossa velvoite tehdä se suunnitelma on siellä korkeammalla tasolla, ja sieltä ilman muuta viestiä viedään esihenkilöiden kautta toimipaikoille ja toteutetaan ja myös tietenkin valvotaan siellä toimipaikoilla, että sitä noudatetaan.

Mutta tämä on erittäin tervetullut muutos ja myöskin osa hallituksen normien ja byrokratian purkua.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle tutkimus- ja kehitystiedon vaihdosta Amerikan Yhdysvaltojen kanssa tehtyyn sopimukseen tehdyn muutoksen 2 hyväksymiseksi ja voimaansaatamiseksi

Hallituksen esitys HE 74/2024 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 74/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 91/2024 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 91/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 148/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 11/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Lyly.

Keskustelu

19.39 **Lauri Lyly sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtajana esittelen lyhyesti mietinnön.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston jäseneksi ja yhteistyökumppaneiksi annettua lakia, niin sanottua Eures-hyväksymislakia. Ehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus toimii 1.1.2025 alkaen työ- ja elinkeinoministeriön sijaan Eures-hyväksymislaissa tarkoitettuna vastuuviranomaisena.

Esityksellä ei ole yhteiskunnallisia tai työllisyysvaikutuksia, vaan se koskee ainoastaan viranomaisten sisäistä järjestäytymistä osana laajempaa TE-palvelu-uudistusta. Esityksellä ei ole vaikutusta myöskään julkiseen talouteen tai viranomaisten resurssitarpeisiin. Eures-hyväksymislain mukaista hyväksyntää hakevan organisaation näkökulmasta hakemuksen käsittely ja ratkaisun perusteet säilyisivät ennallaan ja ainoastaan hakemuksen käsittelevä viranomainen vaihtuisi.

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttumattomana. Valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 148/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2024 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 15/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 117/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n vihreitä joukkolainoja koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 77/2024 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 77/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 11/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 88/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 140/2024 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 20/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 140/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 65/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 25/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 6/2024 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 8.11.2024 pidetyssä täysistunnossa, ja nyt keskustelu jatkuu. — Edustaja Juvonen poissa. — Edustaja Vigelius.

Keskustelu

19.43 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Pakkoavioliitot ovat paitsi maahan tuotu myös maahan muuttanut ongelma. Suomalainen yhteiskunta rakentuu perinteisesti ajatukselle yksilön vapaudesta ja itsemääräämisoikeudesta, arvoista, joiden perusta luotiin jo valistusajalla ja jotka ovat sittemmin olleet länsimaiden kehityksen perusta. Pakkoavioliitot ovat sen sijaan yksi taantumuksellisen kunniakulttuurin ilmentymä, joka on räikeässä ja ilmiselvässä ristiriidassa suomalaisen kulttuuriperinnön, länsimaisen vapauskäsityksen ja nykyaikaisen oikeustajun kanssa. Muissa Pohjoismaissa avioliittoon pakottaminen on kriminalisoitu. Lisäksi Ruotsissa on kriminalisoitu erikseen myös pakkoavioliittomatkalle erehdyttäminen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että on rikos huijata tai erehdyttää joku matkustamaan ulkomaille, jos tavoitteena on pakottaa hänet avioliittoon vastoin tahtoaan. Tällaisen lain valmisteluun olisi meidänkin syytä ryhtyä Suomessa.

Pakkoavioliittomatkat mutta erityisesti myös alaikäisiin kohdistuvat kurinpito- eli rangaistusmatkat ovat konkreettinen todiste kulttuurien yhteensopimattomuudesta paikoin. Suomessakin on jo todettu tapauksia, joissa maahanmuuttajavanhemmat ovat lähettäneet lapsiaan kotimaahansa oppimaan pois länsimaisista tavoista, arvoista ja asenteista. Taustalla on ollut huoli perheen kunniaa. Etenkin tyttöjen matkojen taustalla on ollut pelkoa siitä, että tyttölapsi käyttäytyy perheen uskonnollisten ja/tai kulttuuristen normien vastaisesti, kasvatus Suomessa kun koetaan liian vapaana ja yksilökeskeisenä — vääränlaisena. Vanhempien toiminta on siis kaikkien kotouttamis- ja kotoutumistavoitteiden vastaista. Suomalaista kulttuuria ja normeja ei koeta pelkästään erilaisiksi, vaan suorastaan vääriksi. Suomalaisia tapoja sekä kulttuuria ollaan valmiita vastustamaan niin pitkälle, että lapset on lähetettävä — heidän omat oikeutensa, terveytensä ja henkensä vaarantaen — ulkomaille oppimaan kunniakulttuurin tavoille. Aktiivista Suomesta, vapaudesta ja suomalaisuudesta vieraannuttamista ja taantumukseen, alistukseen ja sivistymättömyyteen ohjaamista — siitä on tosiasiallisesti kyse.

Naapurimaassamme kunniakulttuurin ongelmat ovat syvemmällä yhteiskunnassa, mutta niihin on haettu myös ratkaisuja. Ruotsin hallituksen tuore selvitys suosittaa, että serkusavioliitotkin olisivat jatkossa laittomia. Samanlainen valmistelu on käynnissä myös Tanskassa, ja Norjassa serkusavioliitot kiellettiin jo kesällä. Ruotsin selvitys esittää, että kielto voisi ehkäistä kunniaperusteista alistamista ja avioliittoja, jotka solmitaan painostamisen

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

tai muun vaikuttamisen takia. Selvityksen mukaan riski näihin olisi kohonnut serkusten välisissä liitoissa. Tässäkin suhteessa meidän tulisi ennalta ehkäisevästi pyrkiä yleispohjoismaiselle tasolle.

Arvoisa puhemies! Naisten alistamisessa ei ole mitään kunniallista. Ei ole mitään kunniallista siinä, että suvun maine perustetaan tyttöjen siveyteen tai että sillä oikeutetaan uhkailu, väkivalta, vapaudenriisto tai pakkoavioliiton kaltaiset ilmentymät. Tällainen kunnia-kulttuuri ei kuulu Suomeen eikä länsimaiseen yhteiskuntaan. Siksi tämä pakkoavioliittojen rangaistavuutta selkeyttävä lakiesitys on askel oikeaan suuntaan, askel, jolla varmistamme, että suomalainen oikeustaju ja oikeusjärjestys turvaavat jokaisen ihmisen, tässä tapauksessa erityisesti naisten ja tyttöjen, vapauden ja turvallisuuden Suomessa. Se on oikea teko.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.47 **Miko Bergbom ps:** Kunnioitettu rouva puhemies! Tervehdin erittäin ilolla sitä, että tämä hallitus kriminalisoi entistä selkeämmin pakkoavioliitot osana rikoslain pykälää, koska onhan se nyt niin, että pakkoavioliitot eivät tähän maahan kuulu, eivät tähän kulttuuriin kuulu eivätkä ne kuulu nykyaikaiseen länsimaalaiseen käsitykseen siitä, miten ihmisoikeuksien pitää toteutua. Naisilla on aivan yhtäläinen ihmisoikeus kuin miehillä, ja pakkoavioliitot sellaisina, mitä valitettavasti eräissä barbaarisissa kulttuureissa toteutetaan, eivät millään tavalla ole yhteensovitettavissa länsimaalaisen oikeuskäsityksen ja ihmisoikeuskäsityksen kanssa. Siksi olen iloinen, että tämä nyt toteutetaan. Ja olen siitä ylpeä ja haluan kiittää myöskin oikeusministeri Leena Merta, joka on tämän eteen tehnyt töitä.

Julkisuudessa on jonkun verran käyty keskustelua siitä, että ei tämä nyt mennytkään näin, että Marinin hallitus itse asiassa teki kaiken työn tämän eteen ja tämä hallitus on nyt vain tuonut esityksen. Tämä ei kuitenkaan nähdäkseni pidä paikkaansa. Viime hallituskaudella noin kolme vuotta käytettiin pelkän arviointimuistion tekemiseen — näin oikeusministeri kertoi sosiaalisessa mediassa — ilman lopputulosta, ja nyt kun tämä hallitus astui voimaan, niin vuodesta 2023 on jo lähdetty tätä hallituksen esitystä valmistelemaan, ja nyt se on täällä aivan viittä vaille valmiina osaksi lainsäädäntöä eduskunnan käsittelyssä, jolla kriminalisoidaan se pakkoavioliitto. Eli on eri asia suunnitella ja pohtia, ja on eri asia toimeenpanna, ja nyt toimeenpannaan pakkoavioliittojen kriminalisointi.

En voi olla ottamatta kantaa tähän nykykeskusteluun, mitä on käyty ja uutisista saatu lukea: Irak aikoo sallia avioliitot yhdeksänvuotiaiden kanssa, siis yhdeksänvuotiaiden lasten kanssa, tyttölasten kanssa. Kyllä minä sanon, että on sairas maa, sairas kulttuuri, että siellä naisella ei minkäänäköistä arvoa. Ei löydy sanoja kuvaamaan sitä, miten voidaan kohdella ihmisiä tuolla tavalla — ja vielä lapsia. Täysin sairasta ja sadistista touhua, ja on hyvä, että siihen puututaan Suomen rikoslaissa entistä tiukemmin.

Kunniakulttuuri, kunniaväkivalta, pakkoavioliitot eivät yksinkertaisesti kuulu Suomeen. On meidän tehtävämme lainsäätäjinä turvata näiden tyttölasten ja naisten oikeuksia niin hyvin kuin me vain ikinä pystymme. Me emme halua tällaista kulttuuria Suomeen, ja jos se täällä ilmenee, siitä on tuleva kunnon rangaistukset.

Eli ei pakkoavioliitoille, ei kunniaväkivallalle, ei kunniakulttuurille. Ne eivät kuulu tänne. Nyt ne kriminalisoidaan vahvemmin. Kiitos siitä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 65/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 112/2024 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 6/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskeviksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 123/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 15/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain 7 luvun otsikon ja 27 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 150/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 16/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 17/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 114/2024 vp

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Hallituksen esitys HE 108/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 154/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

28. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 13.11.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.52.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen